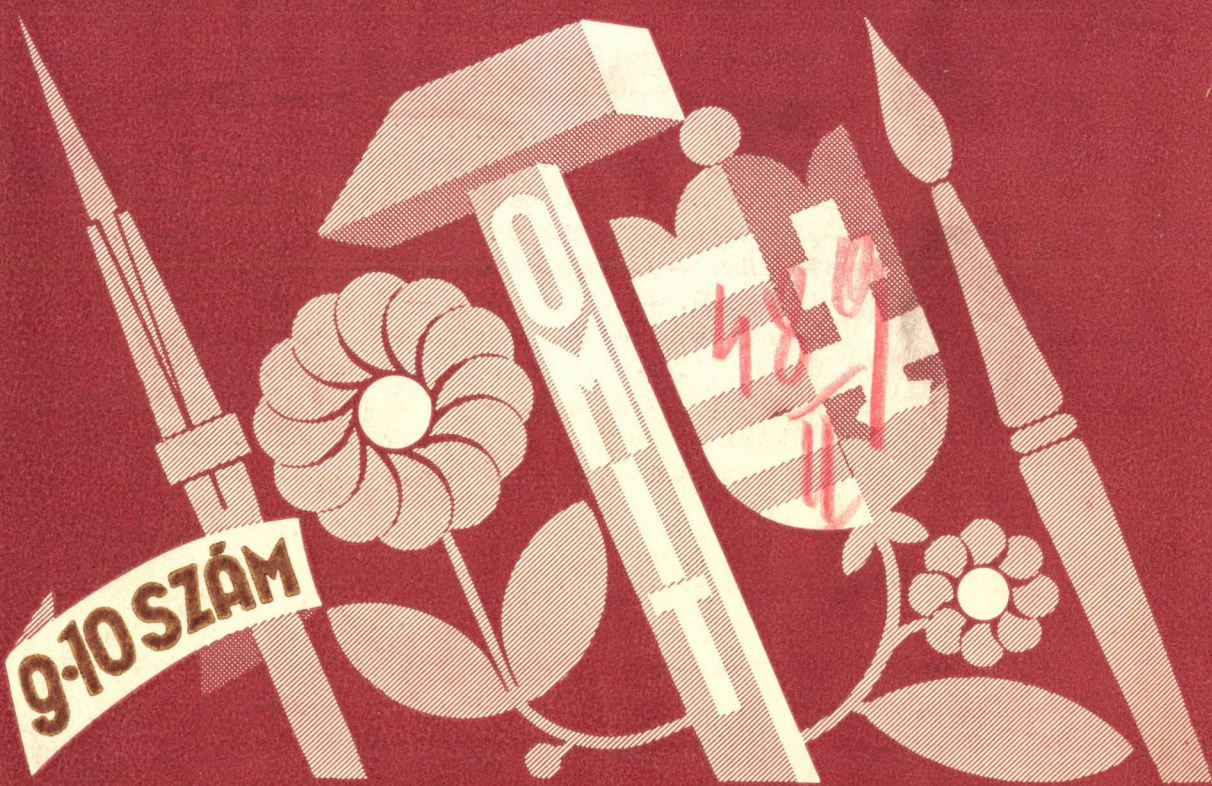

50632

KIADJA AZ O.M.I.PARMŰVÉSZETI TÁRSULAT BUDAPEST ANDRÁSSY-ÚT 69

MAGYAR IPAR- MŰVÉSZET

SZERKESZTI:
SZABLYA-FRISCHAUF FERENC
XXXVI. ÉVFOLYAM. 1933.

32

VÉGH GUSZTÁV

MAGYAR IPARMŰVÉS ZET

Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat, az Országos Magyar Iparművészeti Múzeum és Iskola közlönye. — Szerkesztő: Szablya Frischauf Ferenc.

UNGARISCHES KUNSTGEWERBE

Offizielles Organ der Landesgesellschaft für Kunstgewerbe, des Kunstgewerbemuseums und der Kunstgewerbeschule. — Schriftleiter: Franz Szablya Frischauf.

HUNGARIAN APPLIED ART

The Official organ of the Hungarian Society for Applied Art, of the Museum and School of Applied Art. — Editor: Frank Szablya Frischauf.

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Schriftleitung und Geschäftsstelle
Editorial Office

BUDAPEST VI. ANDRÁSSY ÚT 69.

TELEFON: 20-6-78 és 29-1-15

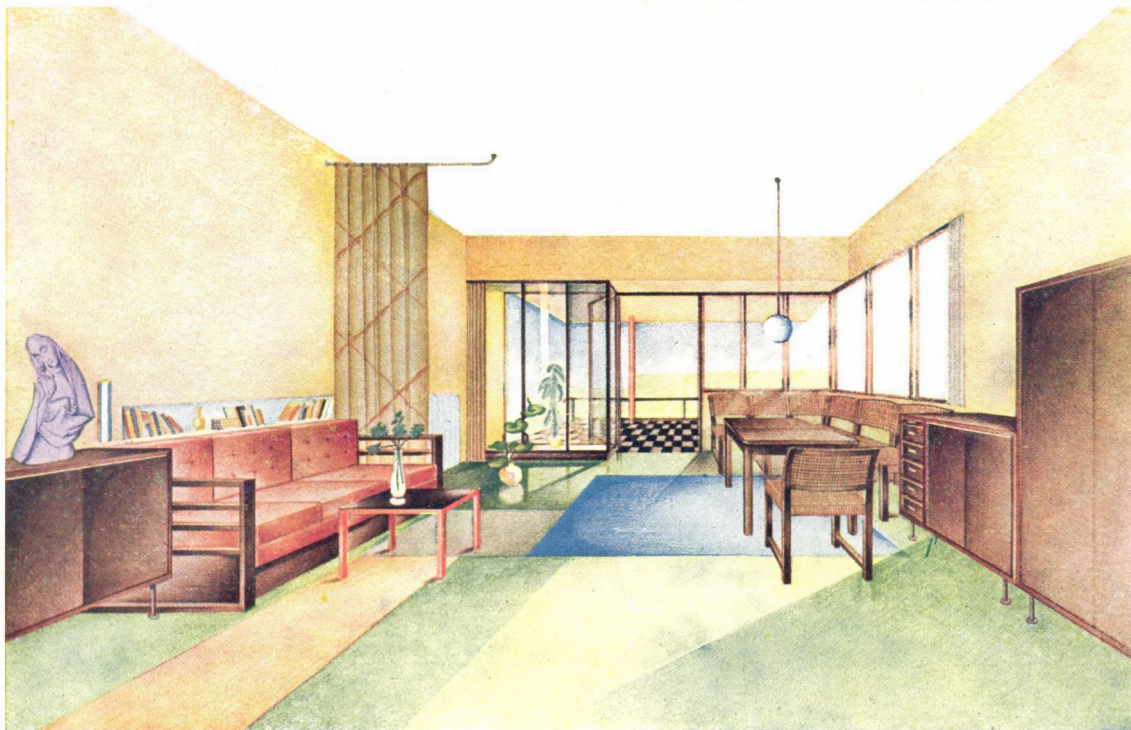
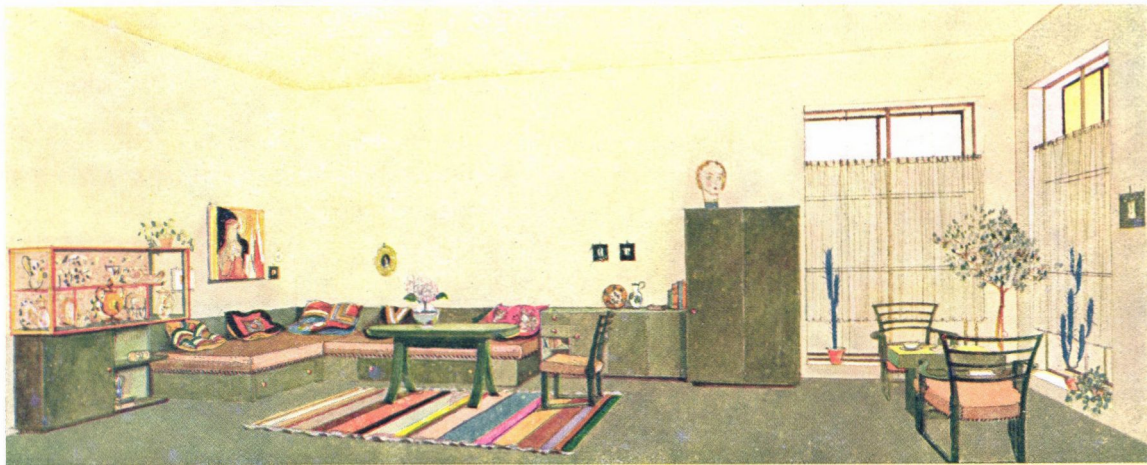
POSTATAKARÉKPÉNZTÁRI BEFIZETÉSI LAP SZÁMA: 8519.

TARTALOM — INHALT — CONTENT

Felvinczi Takács Zoltán: A Hopp Ferenc- emlékkiállítás tanulságai. — Nach der Franz Hopp Gedächtnisausstellung. — After the Francis Hopp Memorial Exhibition	165
Nádai Pál: Színes szobák. — Farbige Zimmer. — Coloured Rooms	181
Rosner Károly: A plakát útja. — Die Entwicklung des Plakates. — The Development of the Poster	183
Krónika. — Chronik. — Chronicle	186
Kiállítások. — Ausstellungen. — Exhibitions	199
Szakirodalom. — Fachliteratur. — Literature of crafts	202
Pályázatok. — Wettbewerbe. — Concours	203
Társulati közlemények. — Mitteilungen unserer Gesellschaft. — Publications of our Society	204
In memoriam	212

Az ORSZÁGOS IPARMŰVÉS ZETI TÁRSULAT tagjai a „Magyar Iparművészet“-et illetményként kapják. Tagbejelentéseket kéri az igazgatóság: Budapest VI. Andrassy út 69. számra küldeni. — Telefon: 20-6-78 és 29-1-15.

Tagsági díj és előfizetési díj 1933 évre 20 pengő. Külföldre 25 pengő.
Jahresabonnement für das Ausland 25 Pengő.
Subscription per annum Pengő 25 for abroad.

Budapest Székeslőváros és az O. M. Iparművészeti Társulat lakásművészeti tervpályázatáról.
Fent: Tálos Gyula „Egyszer” jeligéjű pályaterve. Lent: Fábry Pál „Dobsina” jeligéjű pályaterve.

A HOPP FERENC-EMLÉKKIÁLLÍTÁS TANULSÁGAI

ZOLTÁN TAKÁCS VON FELVINCZ: NACH DER FRANZ HOPP GEDÄCHTNISAUSSTELLUNG. Diese Kunstausstellung, die zur Beleuchtung der engen geistigen Verbindungen der verschiedensten Teile Asiens und der allerzeit bestehenden vorzeitlichen Grundlagen aller asiatischen Künste diente, wurde zum Andenken des bekannten Weltreisenden Franz Hopp (1833—1919), des Gründers des ostasiatischen Kunstmuseums des Ungarischen Staates veranstaltet. Asiens Einheit kann nach unserer Meinung mit der Benennung „Grossasien“ richtig bezeichnet werden. Beweise einer solchen geistigen und künstlerischen Einheit sind die folgenden verwandten Motive: Sonnen- und Hakenkreuze von dem vorzeitlichen Iran und Kleinasien (Abb. 24, 25, Samml. J. Mészáros), dem bronzezeitlichen Ungarn (Abb. 3, 21) und Schweden, dem achemenidischen Persien, dem mittelalterlichen Ordosgebiet (Abb. 26—27), von Ungarn aus der Zeit der Völkerwanderung (Abb. 5, 6), aus Indien, Tibet, der Mongolei, China und Japan usw. Vom Hakenkreuz abgeleitete gegenständliche Spirale. (Z. B. aus der Völkerwanderungszeit in Ungarn, Abb. 35.) Dieselben Zierformen mit Tierköpfen vom Hanzeitlichen China (Abb. 32), den germanischen Gebieten der Völkerwanderungszeit (Abb. 33) und aus Byzanz. (Abb. 34.) Opferstände vom achemenidischen Persien (Abb. 44) und ihre Abbildungen in der altchinesischen Schrift. (Abb. 45.) Opfergefäße vom Ordosgebiet (Abb. 37, 38); ihre Nachahmungen aus der Zeit der Völkerwanderung von Russland (Iwanowskij, Abb. 39) und Ungarn (Kaposval, Abb. 40) und spätere Analogien aus Westturkestan. (Victoria und Albert Museum, Abb. 13.) Ringförmige Amulette auf solchen Gefäßen (Abb. 40); ihre Urformen im vorgeschichtlichen Mohenjo-Daro und der Mandschurei. (Sha Kwo T'un, Abb. 41); ihre Verwendung im neuzeitlichen China. (Abb. 42, 43.) Sonnenkultmotive von jagenden Raubtieren aus dem vorgeschichtlichen Susa und Kleinasien (Abb. 49, 50, Samml. Mészáros), Mesopotamien, Iran, Nordasien und Osteuropa des Altertums (Abb. 7 — Samml. Fleissig, Abb. 9, — Leningrad, Eremitage), Ungarn aus der Zeit der Völkerwanderung und Persien aus späteren Zeiten. Drachen- und Phönixkompositionen aus China (Abb. 12.) und aus Ungarn der Völkerwanderungszeit. (Abb. 8.) Gegenständliche Tierkompositionen aus Elam (Abb. 30, Samml. Mészáros), China (Abb. 31, Samml. Faludi) und Japan. Linienkompositionen ähnlichen Charakters von Kleinasien (Abb. 28, Samml. Mészáros) und China. (Abb. 29.) Gegenständliche kosmische Kompositionen in der chinesischen Landschaftsmalerei. (Abb. 15—18, Samml. A. Simonyi Semadam.) Chinesische altertümliche klangsteinförmige Anhängsel (Abb. 23) und ähnliche Anhängsel aus dem bronzezeitlichen Ungarn. (Abb. 22.) Nachahmungen von mesopotamischen und etruskischen Werken aus Nordchina und dem Ordosgebiet. (Abb. 46.) Nachbildungen von chinesischen Spiegeln (Abb. 1) von Ungarn, aus der Zeit der

Völkerwanderung. (Abb. 4, Samml. Fleissig.) Urformen von chinesischen Spiegeln (Abb. 2) aus der ungarländischen Bronzezeit. (Abb. 3.) Dreiecksymbole in der vorgeschichtlichen Kunst und in China. (Drei Drachen, Abb. 11, Sachsen-Koburg-Gothaisches Fideikommiss Budapest.) Ähnliche Gürtelbeschläge der west- und ostasiatischen Reitervölker und besonders der Völkerwanderung. (Abb. 35, 36, 48 und 51 aus Ungarn, 10 — Samml. Geleta aus der Mongolei.) Der Beginn der Herstellungszeit der ungarländischen Stücke kann bestimmt werden mittels Nachahmungen römischer Münzen (Abb. 36) mit den Bildern von Constantinus II. und Crispus, die in Sirmium vor 327 geprägt wurden.

ZOLTÁN TAKÁCS DE FELVINCZ: AFTER THE FRANCIS HOPP MEMORIAL EXHIBITION. This exhibition of art-objects, illustrative of the intimate spiritual relations among the different parts of the East and the ever existing prehistoric basis of all Asiatic arts, was held in commemoration of Francis Hopp (1833—1919), the remarkable globe-trotter and the founder of the Eastern Asiatic Art Museum of the Hungarian State. In our opinion the unity of the East can properly be emphasized by the appellation „Greater Asia“. The existence of such a spiritual and artistic unity is proved by the following related motives: The Sun-cross and the swastika from prehistoric Susa and Asia Minor (Figs. 24, 25, Coll. J. Mészáros), Bronze-age Hungary (Figs. 3, 21) and Sweden, Achaemenian Persia, medieval Ordos-territory (Figs. 26, 27), Migration-period Hungary (Figs. 5, 6), India, Tibet, Mongolia, China and Japan etc. Antithetic spirals, derivations from the swastika. (e. g. from Migration-period Hungary. (Fig. 35.) The same ornaments ending in animals' heads from Han-period China (Fig. 32), Migration-period Germanic territories (Fig. 33) and Byzance. (Fig. 34.) Sacrificial stands from Achaemenian Persia (Fig. 44), their pictures in ancient Chinese writing. (Fig. 45.) Sacrificial vessels from the Ordos-territory (Fig. 37, 38); their imitations from Migration-period Russia (Ivanovskij, (Fig. 39.) and Hungary (Kapos-valley, Fig. 40) and later analogies from Western Turkestan. (Victoria & Albert Museum, Fig. 13.) Ring shaped charms on some of these vessels (Fig. 40); their prototypes in prehistoric Mohenjo Daro and Manchuria (Sha Kwo T'un, Fig. 41); their use in recent age China. (Figs. 42, 43.) Sun-cultic motives of hunting carnivora from prehistoric Susa and Asia Minor (Figs. 49, 50, Coll. Mészáros), Mesopotamia, Iran, Northern Asia and Eastern Europe of the antiquity (Figs. 7, Coll. Fleissig; 9, Leningrad-Eremitage), Migration-period Hungary (Fig. 14 and 51, Coll. Fleissig) and Persia of later ages. Compositions of dragon and phoenix from China (Fig. 12, Coll. Fleissig) and Migration-period Hungary. (Fig. 8.) Antithetic animal compositions from Elam (Fig. 30, Coll. Mészáros), China (Fig. 31, Coll. Dr. Faludi) and Japan.

Line-compositions of similar character from Asia Minor (Fig. 28, Coll. Mészáros) and China. (Fig. 29.) Antithetic cosmic composition in Chinese landscape painting. (Figs. 15—18, Coll. A. Simonyi Semadam.) Chinese pendants in the shape of sonorous stones of the Antiquity (Fig. 23) and similar shaped pendants from Bronze-age Hungary. (Fig. 22.) Imitations of Mesopotamian and Etruscan (Fig. 47, Coll. Fleissig) plastic works in Northern China and the Ordos-territory. (Fig. 46.) Imitations of Chinese mirrors (Fig. 1.) from Migration-period Hungary. (Fig. 4, Coll. Fleissig.) Prototypes of Chinese

mirrors (Fig. 2.) from Bronze-age Hungary. (Fig. 3.) Triangular symbols in prehistoric art and in China. (Three dragons. Fig. 11, Coll. Prince Sachsen-Coburg-Gotha in Budapest.) Similar girdle-ornaments of Western- and Eastern-Asiatic horsemen and particularly those of the Migration-period. (Figs. 35, 36, 48 and 51 from Hungary, 10 — Coll. Geleta — from Mongolia.) The highest date of the specimens from Hungary can be inferred from imitations of Roman coins (Fig. 36) bearing the images of Constantinus II. and Crispus, minted in Sirmium, before 327.

Ez év április 28-án meghivottak gyűltek össze az Andrássy-úti Hopp Ferenc Múzeumban. A nagy nyilvánosságot nem érdekelte túlságosan, hogy mi hozta össze a közoktatásügyi kormány képviselőjéből, múzeumigazgatókból, más hivatalos személyekből és műbarátokból álló társaságot. Akik azonban összejöttek abban a házban, hol Hopp Ferenc, a róla nevezett múzeum megalapítója élete második felét töltötte és ahol nyolevanhat éves korában meghalt, komolyan vették az alkalmat a megjelenésre. Az alapító születésének századik évfordulóját ünnepelték egy kiállítás megnyitásával, abban a meggyőződésben, hogy az az intézmény, mely Hopp Ferenc neve alatt ismeretes, fontos hivatást teljesít és e hivatás fontossága idők multával egyre nagyobb elismerésre fog találni.

Hopp Ferenc világotudó volt. Ezért ünnepeltük születése századik évfordulóját azzal, hogy a nagy világ térben és időben egymástól távolos részeinek kapcsolatait egy emlékkiállítás keretében ismertettük. Korlátul csak azt a követelményt állítottuk fel, hogy az összefüggések egy nagy keleti egység, „N a g y Á z s i a” művészetének képét nyujsák.

Ez a „c s a k” azonban óriási lehetőségeket biztosít. Gondoljunk például csak a mindennél fontosabb őskori alapformára, a körből és az abban elhelyezkedő keresztből álló úgynevezett napkeresztre. Ott találjuk ezt az időszámításunk előtti negyedik évezredből való elámi festett cserépedényeken, de ott találjuk a magyarországi bronzkori agyagművesség emlékein, az ókori kínai bronzedényeken, Svédországban a bronzkori temetkezési helyeken, azaz szentélyeken, a sziklafalakon stb., az ókori Perzsia zománcos cserepein és négyszögge stilizálva minden idők keleti szőnyegein.

Ez őskori jelkép fontosságának valósággal megdöbbentő bizonyítékai vannak. Ázsia rejtettebb részein (mint például Tibetben) ma is talizmán a napkereszt. Magyarországi bronzkori példányai (21. kép) láthatók voltak a Hopp Ferenc emlékkiállításon is.

A napkereszt lett a keleti népeknél a mágikus kerek bronztükrök jelképes díszének alapformája is. Látható volt néhány e régi tükrök közül

is az emlékkiállításon; köztük egy olyan példány is (2. kép) Észak-Kínából vagy Koreából, mely négyes beosztásával és csökevényes indadíszével egy bronzkori magyarországi tükörrel (3. kép) tart rokonságot. Egy másik kínai példány (1. kép) viszont a középpont körül sorakozó dűdoraival és az állatöv alakjait magába záró rekeszeivel tagadhatatlan kapcsolatot mutat azzal a kis példánnyal (4. kép), melyet, mint a kora népvándorlás emlékét, a magyarországi Csornán találtak. Ne csodálkozzék senki se azon, hogy nálunk kínai kapcsolatokat bizonyító formák is kerülnek elő a föld alól, hiszen a nagy népvándorlást megindító események a mai Kína északi részén zajlottak le. A hunnok onnan indultak el világtörténelmi jelentőségű útjukra.

A napkeresztet ábrázoló talizmánokon kívül még egy másik magyarországi bronzkori függőtípus is (22. kép) szerepelt a kiállításon. Ilyen tárgyak a kiásott esontvázak dereka körül szoktak feküdni. Kínában azonban a legújabb időkig hordtak hasonló alakú, jadeitből faragott lemezeket a magasrangú állami tisztviselők a derekukra akasztva. E kölemezek eredetileg és tudunkkal már a Chou-korszakban (Kr. e. 1122—255) ütőhangszerek voltak és bizonyos szertartások alkalmával fontos szerepet játszottak. Erre való tekintettel a talizmánok sorába jutottak és szokássá vált alkalmazni őket függőkön (23. kép), női hajtukön és más ékszereken is. Végtelenül gyakori díszek lettek a selyemszöveteken, szőnyegeken, a használati és dísz tárgyak minden elképzelhető fajtáin, faragványokon, berakott műveken, porcellánokon stb.

Szóval nem egyszerű szükségformával, hanem jelképpel állunk szemben ennél a tárgynál. Mint ilyen maradt életben ez az őskortól — napjainkig. A Kelet művészetében éppen az a lényeges, hogy megvan benne a ragaszkodás az őskori formákhoz, sőt azoknak az értelméhez is. Alapvető tulajdonság minden nagy keleti művészeti rendszerben a jelképszerűség és a valóság ábrázolástól való tartózkodás. Ez pedig közvetlen kapcsolatot mutat az ősember művészetével, mely kozmikus alapon, mágikus vallási ténykedés volt.

Kitűnik már az itt említett adatokból is, hogy Magyarország területe nem a nagy népvándorlás eseményeinek következtében jutott legelőször

21, 22. Bronzkori függők Magyarországról.
 Bronzezeitliche Anhängsel aus Ungarn. — Bronze-age pendants from Hungary. 23. Kínai függő. — Chinesisches Anhängsel. — Chinese pendant. 24, 25. Hettita bronzpecsétek. — Hettitische Bronzesiegel. — Hittite bronze seals. 26, 27. Bronzpecsétek az Ordos-területről. — Bronzesiegel vom Ordosgebiet — Bronze seals from the Ordos-territory. 28. Hettita pecsét. — Hettitisches Siegel. — Hittite seal. 29. Részlet egy kődomborműről. Wu Leang Tze (Shantung). Kr. u. 147. — Steinrelief (Ausschnitt) von Wu Leang Tze (Shantung). 147. n. Chr. — Part of a Stone-carving from Wu Leang Tze (Shantung). 147 A. D. 30. Elámi pecsét. — Elamitisches Siegel. — Elamite seal. 31. Kínai szerencsepénz. — Chinesische Glücksmünze. — Chinese luck-coin. 32. Észak-kínai bronz ruhadísz. (Han-korszak.) — Nordchinesisches Kleiderschmuck aus Bronze. (Hanzeit.) — Bronze dress-ornament from Northern-China. (Han-period.) 33. Népvándorláskori germán fibula. — Germanische Fibel aus der Völkerwanderungszeit. — Germanic fibula from the Migration-period. 34. Bizánci fibula. — Byzantinische Fibel. — Byzantine fibula. 35. Népvándorláskori bronz szíjvég Magyarországról. — Bronze Riemenzunge aus der Völkerwanderungszeit von Ungarn. — Bronze girdle-pendant from the Migration-period. Hungary.

összeköttetésbe a Kelettel. Nem akkor volt része először Nagy-Ázsiának. Minden tréfa nélkül állíthatjuk, hogy hazánk szorosabban tartozott a nagyvilághoz az őskorban, mint ma. Az újabb kőkorszaki leletekből kiolvasható, hogy azok, ha megállapítható is rajtuk különböző területeken bizonyos helyi sajátosság, mégis egyetemesnek nevezhető emberi műveltség emlékei. A legősibb foglalkozásokról a földművelésre való áttérés új világszemlélet kifejlődését vonta maga után. A föld termékéből élő embernek éreznie kellett állandóan az életet adó fény és nap jelentőségét. Kifejlődött a napkultusz, melyben, miután emlékei a világ legkülönbözőbb részein találhatók, bizonyos fokig világvallást kell látunk.

A napvallás azonban nem szűnt meg az ősemberrel. Mint már említettem, az ősember sem szűnt meg mindenütt a történelmi időkben. A keleti népek nagy vallási rendszereiben a napvallás fontos elemei maradtak fenn. És megmaradtak különösen azok a jelképes formák, melyek az újabb kőkorszak és a bronzkorszak művészetében alapvető jelentőségűek voltak.

Legáltalánosabban használt ezek közül a horogkereszt, az életfa, a lótuszvirág — különösen átalakítva, mint rozetta — és az inda, de valószínűleg örökéletűek lettek, mint különösen a perzsaszőnyegek egyes fajtái bizonyítják, a ragadozó állatokat ábrázoló, ugyancsak jelképes kompozíciók is. — Nagyon érdekes képviselője volt az utóbbiaknak a kiállításon egy népvándorláskori ezüst szíjvég (14. kép) Fleissig József gyűjteményéből.

A horogkereszt a napkereszt származéka. Tulajdonképpen nem egyéb, mint négy helyen nyitott napkereszt. Szükségtelen hangoztatnom, hogy Ázsián kívül Európa, Afrika és Amerika milyen nagy területein volt otthonos ez a jelkép az őskorban és az ókorban. Fontosnak tartom azonban rámutatni arra, hogy jelentősége a Nyugaton megszűnt, a Keleten azonban fennmaradt. A buddhizmus, a hinduizmus és az iszlám területén sohasem vesztette el népszerűségét.

A Hopp Ferenc emlékkiállításon igen érdekes volt megfigyelnünk egy horogkereszt bronz pecsétnyomót a „hettita“ korszakbeli (Kr. e. 2. évezredbeli) Kis-Ázsiából. (24. kép.) Ugyanezt a kort és területet képviseli egy egészen hasonló jellegű napkereszt bronz pecsétnyomó (25. kép), mely az előbbivel együtt dr. Mészáros Gyula tulajdona. A két tárgy említett kormegállapítása nem lehet kétséges. Annál feltűnőbb azonban, hogy hasonló stílusban, hasonló munkával készült bronzpecsétek (26. és 27. kép) nagy mennyiségben kerülnek elő az Ordos területen is, vagyis a kínai Nagy Fal és a Hwang-Ho északi kanyarulata között, hol annak idején a

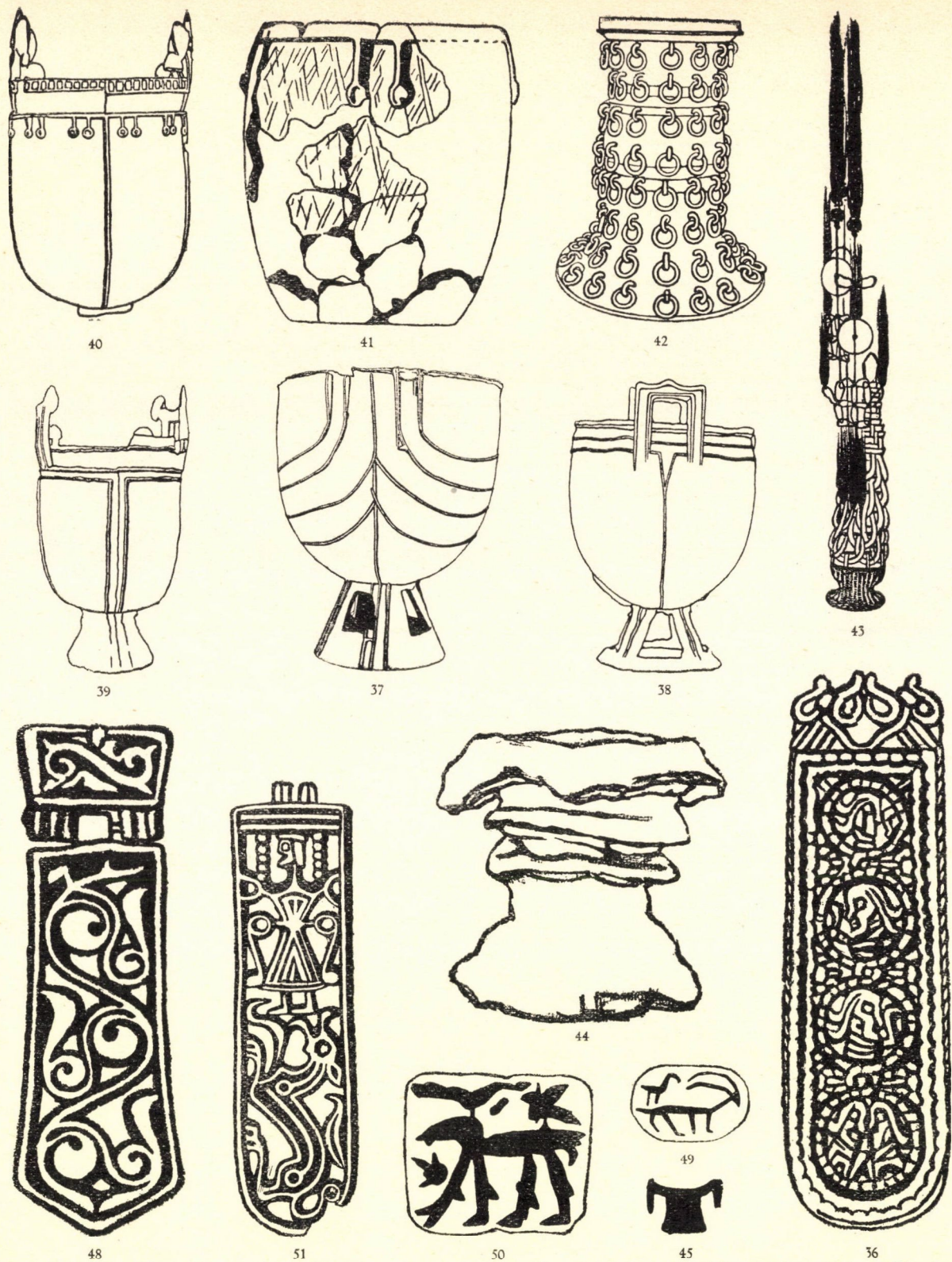
hunnok is uralkodtak. Az ordosvidéki bronzleletek gyakran keresztalakúak és ezért sokan hiszik, hogy a belső- és keletázsiai szereplésükről híres nesztoriánus keresztények emlékei.

Szem előtt kell azonban tartanunk ebben a kérdésben, hogy régi nyugatázsiai jelképes művészeti formák lényeges tartozékai a Krisztus előtti és a Krisztus utáni két első század, vagyis a Han-korszak kínai művészetének is.

A Hopp múzeumbeli emlékkiállításon látható volt például egy bronz pecsétnyomó (28. kép) szalagfonatokkal és egymásba kapcsolódó félkörökkel Kis-Ázsiából a Kr. e. 2. évezredből. Az ellentéteket kifejező, egymásba kapcsolódó félkörök láthatók azonban egy igen híres kínai domborművön is, a Shantung félszigeten lévő Wu Leang Tze mellett épült Han-korszaki mauzóleum falán. Ez a dombormű Kr. u. 175-ben készült és az ókori Kína mondáiból és történelméből igen érdekes ábrázolásokat tartalmaz. Ezek közé tartozik a kínai Mu császár látogatása a Nyugat-mondabeli királynőjénél, kinek neve Hsi Wang Mu. Az uralkodónő palotája közelében látható az élet fája és az alatt a Mu király kocsijából kifogott ló (29. kép), egyik combján az egymásba kapcsolódó félkörökkel, mint tulajdonjeggyel. Semmiesetre sem szabad azonban a motívumban egyszerű vonaljátékot látnunk; már csak azért sem, mert a sajátos ékítményes jellegű formának nagyon régi ősei is vannak.

Egy elámi pecsétnyomón (kőfaragvány, dr. Mészáros Gyula tulajdona, 30. kép) az ellentétesen ívelő vonalakat két kutya alakja írja le. A tárgy kora kb. 5000 esztendő. A Hopp Ferenc emlékkiállításon egy áttört művű kínai szerezepézn volt vele együtt kiállítva (dr. Faludi Géza tulajdona, 31. kép) egy „modern“ példány, valószínűleg a Ming-korszakból. (1358—1644.) Látható rajta a nagy jelkép, a sárkány, az egyik oldalon amint a magasba emelkedik, a másikon amint a mélybe száll. Az előbbi a pozitívum, az utóbbi a negatívum kifejezése. Tény az, hogy a kozmikus felfogás minden művészet közül a kínait hatotta át legjobban; abban fejlődött ki legtudatosabban. Ez a fejlődés azonban nem következett volna be a nagyázsiai kapcsolatok nélkül. Az ellentéteket kifejező formák mind abból a gondolatból keletkeztek ami a legáltalánosabb érvényű jelképet, a horogkeresztet hozta létre.

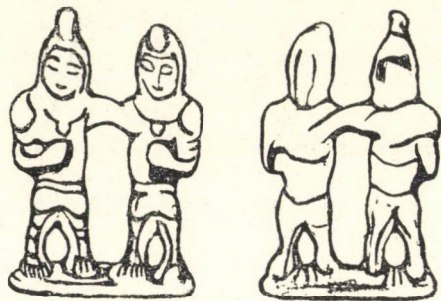
Ebből kell származtatnunk a két állatfejen végződő, kétfelé kanyarodó szalagot is. A Hopp Ferenc emlékkiállításon láthatók voltak belőle kínai (32. kép), germán (33. kép) és bizánci példányok (34. kép). Nem kételkedhetünk abban, hogy legalább bizonyos mértékig napjelképek voltak ezek is. Hogy a napot jelképező horogkeresztből származtak, kétségtelen.

36, 48, 51. Népvándorlaskori bronz szíjvégek Magyarországról. — Bronzene Riemenzungen aus der Völkerwanderungszeit von Ungarn. — Bronze girdle-pendants from the Migration-period, Hungary. 37, 38. Áldozati edények az Ordos-területről. — Opfergefäße vom Ordosgebiet. — Sacrificial vessels from the Ordos-territory. 39. Népvándorlaskori donvidéki áldozati edény. — Opfergefäß aus der Völkerwanderungszeit vom Dongebiet. — Sacrificial-vessel from the Migration-period from the Don-region. 40. Népvándorlaskori kaposvölgyi áldozati edény. Opfergefäß aus der Völkerwanderungszeit vom Kapostal. — Sacrificial vessel from the Migration-period from the Valley of the Kapos. 41. Ujabb kőkorszaki agyagedény a mandzsúriai Sha Kwo T'un-barlangból — Neolithisches Tonggefäß aus der Höhle Sha Kwo T'un in der Mandschurei. — Neolithic clay vessel from the cave deposite Sha Kwo T'un in Manchuria. 42. Ujabbkori kínai bronzedény. — Neuzeitliches chinesisches Bronzegefäß. — Recent-age Chinese bronze vessel. 43. Kínai virágkosár. — Chinesischer Blumenkorb. — Chinese flower-basket. 44. Ókori perzsa áldozati csésze. — Persische Opferschale aus dem Altertum. — Old Persian sacrificial stand. 45. Régi kínai írásjel: min = csésze. — Altchinesisches Schriftzeichen für Schale (min). — Old Chinese character for cup (min). 49, 50. Kappadokiai pecsétek. (Kr. e. 2. évezr.) — Kappadokische Siegel. (2. Jahrtausend v. Chr.) — Cappadocian seals. (2. millenary B.C.)

A kiállítás egyik legvonzóbb tárgya volt egy áttört művű aranyozott bronzkorong a magyarországi hunn-avar korszakból. (Nemzeti Múzeum, 5. kép.) A horogkereszt látható rajta, négy végén egy-egy ragadozó állat fejével. Itt látható tehát a maga valóságában az a forma, melyből a két végén állatfejvel díszített szalag származott. Az északázsiai és európai népeknél az ilyen ragadozók (kutya, farkas, medve) totemállatok voltak. Itt tehát alighanem a totemizmus és a napkultusz jelképeinek keveredéséről beszélhetünk. A tiszta napjelkép sem hiányzott azonban a népvándorláskori turáni népeknél. Ezt láthatjuk azon a kis tükörszerű ezüstbronz függőn (6. kép), melyet Dunapenteléről szerezett meg a Magyar Nemzeti Múzeum. A rajta levő csavarvonalas horogkereszt leszarmazottját kell látnunk a közismert ∞ jelben, mely, mint az emlékek bizonyítják (35. kép), a népvándorláskori keleti népeknél szintén használatos jelkép volt. Ha tehát e formák alapján beszélhetünk Nagy-Ázsiáról, mint egységes fogalomról, leszögezhetjük azt is, hogy ennek az egységes nagyázsiai szellemnek ősrégi alapja az ősemlék napvallása volt.

Ebből a vallásból származnak azok az alapfogalmak és jelképes tényezők is, melyek a kínai festőművészet legsajátosabb ágának, a költői felfogástól átitatott tájfestésnek tartalmát adják. Látható volt ennek a festőművészetnek is néhány kitűnő példánya az emlékkiállításon, abban az albumban, melyet dr. Simonyi-Semadam Sándor vásárolt legutóbbi keletázsiai utazása alkalmával Pekingben. Az értékes kis gyűjteményből négy lapot (15—18. kép) közlünk ezúttal, mind a négy Wang Hai Yüen alkotása, ki a Ming-korszak (1368—1644)

46. Bronzszobrocska az Ordos-területről. — Bronze-figures vom Ordosgebiet. — Bronze figures from the Ordos-territory.

egyik jeles festőművésze volt. Valóságos gyöngyszemei ezek ama nagy kozmikus művészet kinesesházának, melyben minden elgondolás, minden esetvonás a mindenségben érvényesülő nagy ellentétes erők, a yang és yin, állandó működését jelképezik.

Felismert dolog ma már, hogy a díszítő művészetben az őskor óta bizonyos rendszerrel alkalmazott háromszögek ugyancsak nem tartoznak a maguktól értetődő elsődleges ékítmények közé. Ezeknek is megvan a maguk jelképes értéke. India misztikus vallásos művészetében a háromszög a férfit jelenti, ha úgy rajzolják, hogy alapja a művész felé esik, ellenkező esetben a nőt jelképezi. Lehetetlen, hogy az ilyen jelképnek az írást nem ismerő őskorban kevesebb jelentősége lett volna, mint a Krisztus utáni századok művészetében.

Kínában és Japánban ki is fejlődött erősen a kozmikus jelképes formák hármas csoportosítása. Kiállításunkon látható volt egy Ch'ien Lung császár korabeli (1736—1795) gazdagon faragott doboz (11. kép) a Kóburg hercegi hitbizományi gyűjteményből. A remekbe készült tárgy fedelén három sárkány emelkedik ki a hullámokból. A sárkány általában a mindenség pozitív elemének a kifejezője volt, ellentétben a főnixszmadárral, a negatív elem jelképével. Látható a két állatalak együtt és külön már az ókori Kína művészeti emlékein is. A képzeletet erősen ösztönző ékítményes alakjuk kedvelté tette őket más keleti népek művészetében is. A népvándorlás folyamán eljutottak a sárkány- és főnixszábrázolások hazánk területére is.

Súlyt helyeztünk arra, hogy az emlékkiállításon ne hiányozzanak az ilyen vándorlásokat bizonyító műtárgyak. A Magyar Nemzeti Múzeum régészeti osztálya, a szegedi, szentesi és kecskeméti múzeum, valamint az egyik legtekintélyesebb budapesti magángyűjtemény tulajdonosa, Fleissig József nagy előzékenységgel segítették szándéka megvalósításában a Hopp Ferenc Múzeumot, a tulajdonukban levő magyarországi anyag egyes példányainak átengedésével. Más gyűjtők — Herz Henrik, Geleta József — érdekes távolkeleti anyag kölesönzésével tették lehetővé az összehasonlítást.

A hunnok ázsiai történelme az iráni és kínai művelődési terület közt zajlott le, magában Észak-Kínában, az Ordos-vidéken, a mai Mongolországban, Dzungáriában, Keleti- és Nyugati-Turkesztánban. Miután nálunk Magyarországon igen nagy számban található népvándorláskori sírokban olyan tárgyak, melyek e területre utalnak, kitarítottam mindig amellett, hogy ezeket kell a hunn korszak emlékeinek tekinteni. És részben az avar kor emlékeinek is, akikről azt olvassuk az egykorú bizánci forrásból, hogy öltözetük és megjelenésük meglepően

hasonlított a hunnokéhoz. Ha azonban azt kérdezzük magunktól, hogy szabad-e népvándorláskori turáni jellegű emlékeinkben egyszerűen hunn vagy avar nemzeti művészeti emlékeket látnunk, bizony mégis csak nemmel kell felelnünk.

A turáni lovasnépek életének legjellemzőbb vonása a háborúskodás volt. Ebben élték ki magukat igazán. A művészetet háztartásukon belül leginkább a nőkre bízta, akik, természetesen, amint egyébként Priszkosz rhetor részben meg is írja, részben pedig közvetett módon juttatja tudomásunkra, elsősorban szövéssel, hímzéssel, szőnyegek esomózásával foglalkoztak. Egyébként a legyőzött és szomszédos népek voltak szállítóik. Az utóbbiakkal, mint Priszkosztól tudjuk, békeidőben élénk kereskedelmet folytattak. A hunnok egy része a Krisztus előtti és a Krisztus utáni első században, a kínaiakkal folytatott évezredek háborúik után, döntő vereségek következtében nyugatra vándorolt. Itt előbb az Irántól, majd a Fekete-tengertől északra fekvő területen hellenisztikus hatás alatt álló népekkel jutott kapcsolatba, kiket azután részben maga előtt üzött, részben magával sodort új hazájába, a mostani Magyarországra.

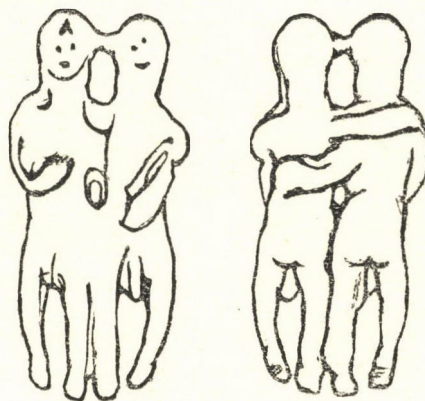
Eredetileg, mint minden belsőázsiai nép, a hunnok is iráni, vagyis perzsa hatás alatt állottak. Abban a leletmegyében, melyet a magyarországi hunn korszak emlékének nevezhetünk és amely leginkább ruhadíszekből, legtöbbször bronz szíjveretekből áll, szintén az iráni, de különösen az iráni hellenisztikus formakincs van túlsúlyban.

Miután azonban ezeken az emlékeken feliratok nincsenek, kormegállapításuk szempontjából különös jelentősége van egy numizmatikai jellegű, de nagyon is pozitív bizonyítéknak. A szóbanforgó leletek közt vannak olyan szíjvégek (36. kép) és egyéb övdíszek is, melyeken régi római pénzek utánzatai ismerhetők fel. Jellemzi e pénzeket és utánzataikat, a diademos uralkodó mellképe oldalnézetben, kezében kormánypálcával, vagy egy virágszállal. Egyik-másik nálunk talált utánzaton két szembe forduló fejet is láthatunk. A legutolsó olyanfajta római pénzek, melyeken két kormánypálcát tartó uralkodó (II. Constantinus és Crispus) mellképe látható, Sirmiumban készültek, Nagy Constantinus alatt (327 előtt), tehát még a hunnok magyarországi honfoglalása előtt. A tapasztalat arra tanít, hogy a különböző pénztípusokat csak akkor szokták utánozni mikor forgalomban vannak, mikor a kor stílusát képviselik.

Úgy látom hát, hogy e pénzutánzatok esetében elvitathatatlan tényekkel állunk szemben, amelyek igazolják azt a ma már nem divatos álláspontot, mely szerint a szóbanforgó emlékek

nem egy bizonyos nép, hanem a nagyázsiai nemzetközi jelentőségű hellenizmus egyik hosszú életű elágazásának termékei. Ez a művészet csakugyan végigélte hazánk területén az egész turáni népvándorlást. Hogy miért kezdődött volna éppen csak az avarokkal, amint azt nálunk ma, régi német elméletek befolyása alatt hangoztatni szeretik, az maradhat énfelelem a módszeres tudományos gondolkodás és a tudománypolitika titka. Én megelégszem mindenesetre azokkal a felvilágosításokkal, melyeket maguk a tárgyak szoktak adni és nem tehetek róla, hogy mások nem hajlandók, vagy nem tudnak az emlékekből olvasni.

Arról sem tehetek, hogy nemrégiben egy hazai tudósunk a német régészeti társaság évkönyvében éppen azoknak az emlékeknek egyikét magyarázta hamisan, melyek a mi népvándorláskori művészetünk kérdéseinek szempontjából a lehető legfontosabbak. Értem e tárgy alatt azt a hímzett ábrázolással díszített szövetet, melynek képét itt a 13. szám alatt közlöm. Az eredetét északi Mongolországban találta az eredményeiről méltán híres Kozloff-féle szovjet orosz expedíció a Noin Ula-hegységben, egy kurgán alatt felfedezett, gazdagon felszerelt fejedelmi sírban. A sírlelet nyugat-ázsiai hellenisztikus, északázsiai és kínai műtárgyakat tartalmazott. Ez utóbbiak egyikén egy lakkesészen a Krisztus előtti 2-ik évek megfelelő kínai jelzés olvasható. A lelet kora tehát meghatározható, megközelítő pontossággal, ennek a tárgynak a segítségével is. Világosan beszél azonban a többieknek a stílusa is. A hellenisztikus emlékek parthus jellegűek. A parthusok Krisztus előtt 248-tól Krisztus után 229-ig uralkodtak Perzsiában. Az északázsiai

47. Etruszk bronzszobrocska. — Etruskische Bronzefiguren. — Etruscan bronze figures.

tárgyak is egykorúak ezekkel és a kínai Han-korszak emlékeivel.

Abban a korban, melyekből a Kozloff-féle leletek valók, a mi hunnjaink elődei még ott voltak a távol Keleten. Kérdem: mit jelenthet hát ezek után, ha azok a népvándorláskori leletek, melyekkel itt foglalkozom, stílusukban éppen olyan iráni hellenisztikus, északázsiai és keletázsiai összetételt mutatnak, mint a Kozloff-féle tárgyak. A Noin Ulában találtak egy bronz áldozati edényt is, ugyanabból a fajtából, amelyből egy Ordos-területen talált példány látható volt az emlékkiállításunkon is (37. kép), egy másikkal együtt (38. kép), mely Szabó Gézának, a Hopp Ferenc Múzeum Pekíngben élő barátjának jóvoltából került gyűjteményünkbe és szintén vagy az Ordos-területről, vagy Észak-Kínából való. Ilyen bronzedények a hunnok nyugati hazájából is ismeretesek. Itt közöljük egyik példány képét (39. kép), melyet a donvidéki Ivanovszkiban találtak és most a novocserkaszki múzeumban őriznek. Feltűnő egyezést mutat ez több magyarországi lelettel, köztük a Kapos völgyében, Kurdesibrák község vasúti állomásánál talált példánnyal (a Magyar Nemzeti Múzeumban, 40. kép), melynek feltűnő díszei a szabályosan elhelyezett karikás függők. Ezek a függők ősrégi keletázsiai motívumok. Mandzsuriából ismeretesek az újabb kőkorszak végéről. (Egy edényen, a Sha Kwo T'un barlangból, 41. kép). Kínában azonban ma is talizmánok az ilyen gyűrűk vagy korongok. Örök életüket bizonyította az emlékkiállításunk két tárgya: egy három-négyszáz éves bronzváza, báró Lipthay Frigyesné tulajdonából (42. kép) és egy fali virágkosár (43. kép) a Hopp Ferenc Múzeumból. Az előbbinek díszei felfüggesztett bronzgyűrűk, az utóbbié üvegkorongok. Hogy azután mindezek a formák mennyiben vezethetők vissza végső fokon mégis a történelem előtti Iránig, azt, ha egyelőre nem is tudjuk, gyaníthatjuk. Hasonlítsuk össze például azt az áldozatok bemutatására szolgáló terrakotta talapzatot (44. kép), melyet nagy geológusunk, néhai dr. Böckh Hugó talált Perzsiában és ajándékozott a Hopp Ferenc Múzeumnak, a legrégebb kínai írásjellel, mely az áldozati edény, azaz esésze fogalmát jelenti. (45. kép.) Látszik ezen is, hogy ősi formája Iránból való. Ugyanez állapítható meg egy sajátos kis bronzöntvényről (46. kép), melyet az Ordos területen találtak (most a Hopp Ferenc Múzeum tulajdona) és amely két északázsiai harcost — valószínűleg két hunn férfit ábrázol. Hasonló kompozíciók ismeretesek a régi Etruriából is (47. kép), mint

azt egy Fleissig József gyűjteményéhez tartozó kis tárgy bizonyítja. Az összeköttetés tehát Ázsia különböző részei között nagyon élénk lehetett minden időben, de tartós is volt.

Népvándorláskori bronzedényeink utódai is bizonyítják ezt. Ezek közül az itt ábrázolt példány (13. kép), mely a Victoria and Albert Museum-ban látható, Nyugati Turkesztánból, a Krisztus utáni XII—XIII. századból való. Érdekesen jelentkezik rajta az az indadisz, mely a mi hunn-avar korszakunk bronztárgyait is jellemzi. E tárgyak javarésze szíjvég; köztük igen sok csuklós szíjvég (48. kép), aminek használata fennmaradt a távol Keleten a legújabb időkig. Volt alkalmunk kiállítani Geleta József úr szívességéből több mongolországi példányt a legutolsó évszázadokból (10. kép), melyek szinte kihívják az összehasonlítást a mi népvándorláskori leleteinkkel. Méltán érdekelhet bennünket ezek közül egy keszthelyi tárgy (8. kép) a kínai sárkánynak degenerált ábrázolásával. Ennek fején madáralak látható, mely csőrét a sárkány orrába akasztja. Említettük már, hogy a sárkány és főniksz, mint jelképes állatalakok Kínából kiindulva járták be Nagy-Ázsia művészetének területét. A távol Kelet művészete a legmerészebb vonalkompozíciókká dolgozta fel sokszor a két állat alakját, amint azt a kiállításon egy Han-korszaki (?) példány (12. kép) is igazolta. (Fleissig József úr gyűjteményéből.) Tudjuk, hogy az állatalakok kozmikus ellentéteket fejeznek ki. Ezeket kell látnunk a ragadozó madarakat és prédáikat ábrázoló kompozíciókban is, melyekből szintén volt alkalmunk bemutatni egy sorozatot a kiállításon. Látható volt itt két pecsétnyomó (49—50. kép, dr. Mészáros Gyula tulajdonai) a történelem előtti Kis-Ázsiából, egy áttört bronz ruhadisz az Ordos területről (7. kép) és egy ugyancsak áttört művű szíjvég Nyugat-magyarországról, a hunn-avar korszakból (51. kép, mindkettő Fleissig József tulajdona), egy lüszteres csempé (19. kép, a pécsi Zsolnay Múzeum tulajdona) Perzsiából, a XIII—XIV. és egy mór stílusban készült színes csempé Spanyolországból a XVI. századból. (20. kép, dr. Herz Henrik tulajdona.) Mindeniken ugyanaz a motívum: a négy lábú állat és felette, vagy rajta a ragadozó madár. Akárcsak a Noin Ulából való szöveten, melyen a világosan felismerhető griffkeselyűt a már említett tudós négy lábú ragadozó emlősnek értelmezte. Bizony-bizony, ha így halad a tudomány, letagadja nemsokára a csillagokat is az égről.

FELVINCZI TAKÁCS ZOLTÁN

1

2

1, 2. Kínai bronztükrök. (Kr. u. IV—VI. sz.)
Chinesische Bronzespiegel. (IV—VI. Jahrhundert n. Chr.) — Chinese bronze mirrors. (IV—VI. century A. D.)

3

4

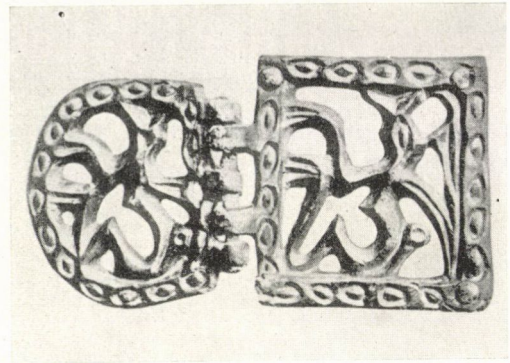
5

6

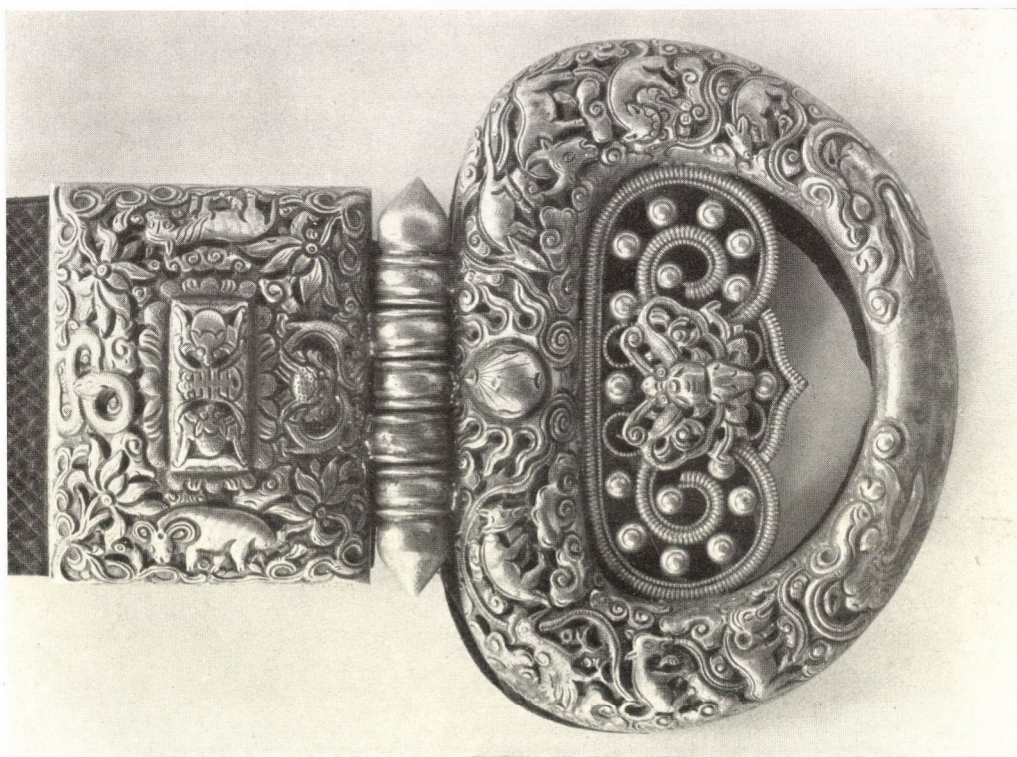

7

8

3. Bronzkori tükör Magyarországról. — Spiegel aus der Bronzezeit.
(Ungarn.) — Bronze-age mirror from Hungary. 4, 6. Népvándorlaskori bronztükrök Magyarországról. —
Bronzespiegel aus der Völkerwanderungszeit. (Ungarn.) — Bronze mirrors from the Migration-period. (Hungary.)
5, 8. Népvándorlaskori bronzveretek Magyarországról. — Bronzebeschläge aus der Völkerwanderungszeit.
(Ungarn.) — Bronze ornaments from the Migration-period. (Hungary.) 7. Bronz ruhadísz az Ordos-területről.
— Kleiderschmuck aus Bronze, vom Ordosgebiet. — Bronze dress-ornament from the Ordos-territory.

9. Hímzett szövet Mongolországból. (Noin Ula, Kr. e. 2. körül.)
 — Gestickter Stoff aus der Mongolei. (Noin Ula, um 2 v. Chr.) — Embroidered stuff from Mongolia.
 (Noin Ula, about 2 B. C.) 10. Ezüst szíjvég Mongolországból. (XVIII—XIX. sz.) — Silberne Riemenzunge
 aus der Mongolei. (XVIII—XIX. Jahrhundert.) — Silver girdle-pendant from Mongolia. (XVIII—XIX. century.)

11

12

11. Kínai vöröslakk doboz. (Ch'ien Lung-korszak, 1736—1785.) — Chinesische Rotlackdose. (Zeit des Kaisers Ch'ien Lung, 1736—1785.) — Chinese red lacquer box. (Ch'ien Lung-period, 1736—1785.) 12. Kínai bronz ruhadísz. (Kr. e. 200—Kr. u. 200?) — Chinesischer Bronzbeschlag. (200 v. Chr.—200 n. Chr.?) — Chinese bronze dress-ornament. (200 B. C.—200 A. D.?)

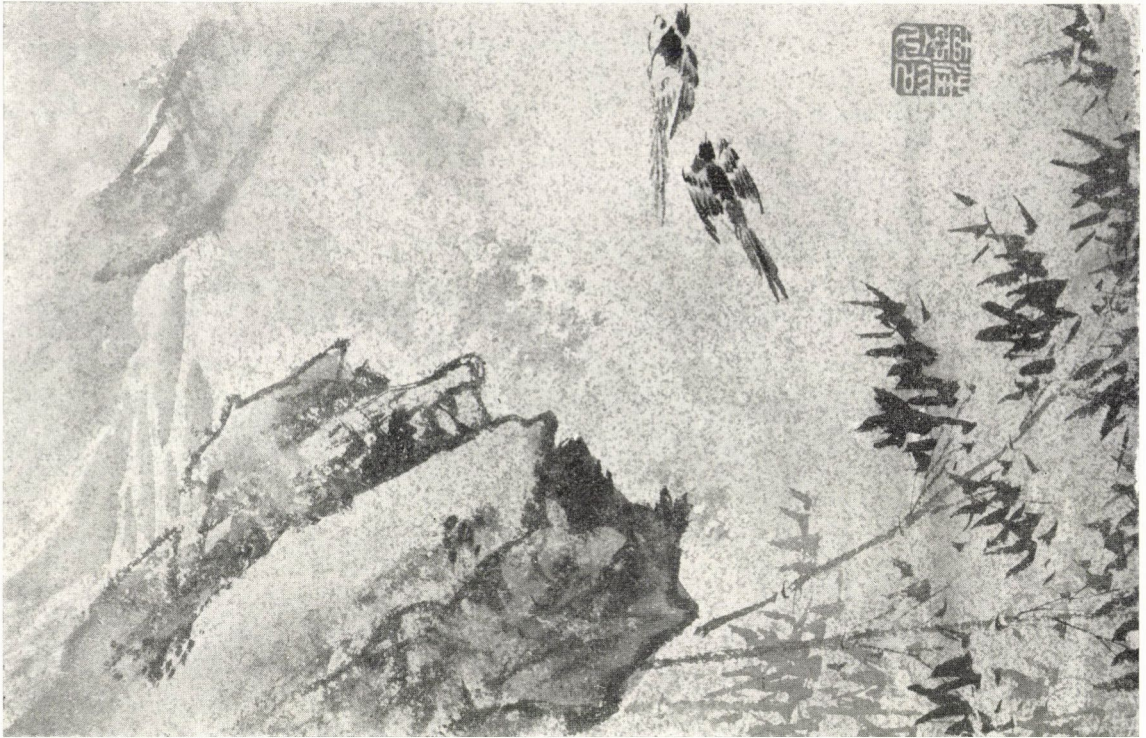

13

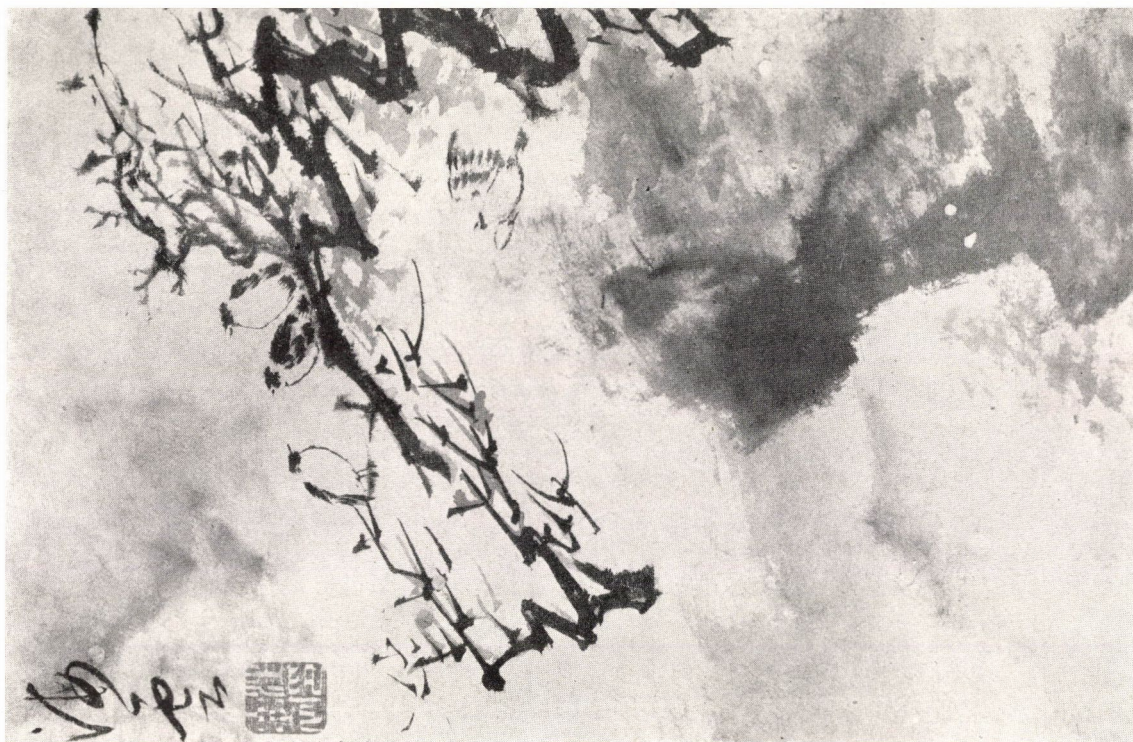
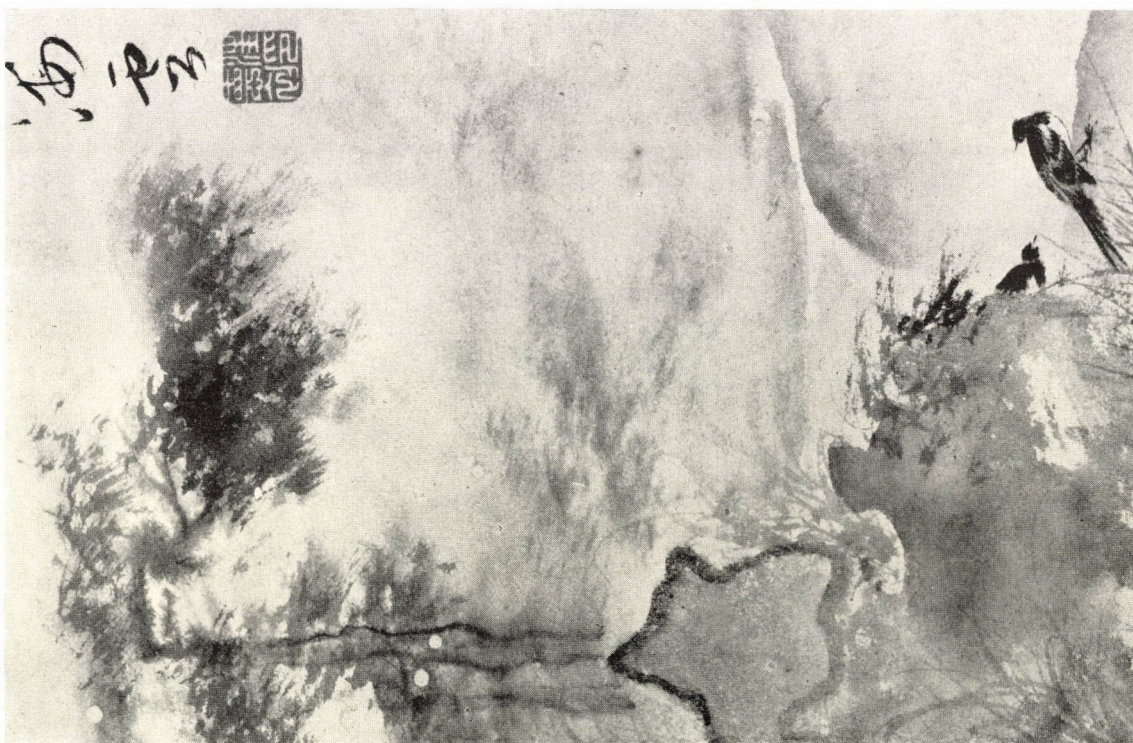

14

13. Áldozati edény Nyugat-Turkesztánból. XII—XIII. század, London, Victoria & Albert Museum.) — Opfergefäss aus Westturkestan. (XIII—XII. Jahrhundert, London, Victoria & Albert Museum.) — Sacrificial vessel from Western Turkestan. (XII—XIIIth century, London, Victoria & Albert Museum.) 14. Népvándorláskori ezüst szíjvég Magyarországról. — Silberne Riemenzunge aus der Völkerwanderungszeit. (Ungarn.) — Silver girdle-pendant from the Migration-period. (Hungary.)

15. 16. Wang Hai Yüen kinaï festő (Ming-korszak, 1368—1644.) vízfestményei. — Wassermalerien des chinesischen Malers Wang Hai Yüen. (Mingzeit, 1368—1644.) — Water-colours by the Chinese painter Wang Hai Yüen. (Ming-period, 1368—1644.)

17, 18. Wang Hai Yüen kínai festő (Ming-korszak, 1368—1644) vízfestményei. — Wassermalereien des chinesischen Malers Wang Hai Yüen. (Mingzeit, 1368—1644.) — Water-colours by the Chinese painter Wang Hai Yüen. (Ming-period, 1368—1644.)

19

20

19. Zománcos esempe. Sultanabad. (XIV. század.) — Glasierte Fliese. Sultanabad. (XIV. Jahrhundert.) — Glazed tile. Sultanabad. (XIVth century.) 20. Zománcos esempe. Spanyolországi mór készítmény. (XVI. század.) Glasierte Fliese. Maurische Arbeit aus Spanien. (XVI. Jahrhundert.) — Glazed tile. Arabic work from Spain. (XVIth century.)

SZINES SZOBÁK

PAUL NÁDAI: FARBIGE ZIMMER. Die s. g. „Functionelle Innenarchitektur“ kümmert sich wenig um die Farben. Die moderne Innenarchitektur ist vor allem mit den, durch das neue Material bedingten Formenproblemen beschäftigt. Trotzdem wird in gewissen Ländern, so besonders in Frankreich und England auf die Harmonie der Farben grosses Gewicht gelegt. Weisse Wände spielen eine bedeutend geringere Rolle als die im warmen Ton gehaltenen Wandmalereien, da sie die Heimlichkeit der Zimmer sichern. Bei den Engländern wurden die Bilder der schönsten farbigen Zimmer gesammelt und als Album veröffentlicht. Auch bei uns ist eine ähnliche, nach Farben strebende Tendenz bemerkbar, namentlich unter den Jüngsten. Das Preisausschreiben der Hauptstadt Budapest für ein- und zweizimmerige Einrichtungen hatte erstaunlich farbige Interieurs zum Ergebnis. Ein Beweis dafür, dass der auch auf das Seelenleben der Inwohner Rücksicht nehmende heitere Wohnraum auch bei uns wieder seine Wiedergeburt hat.

PAUL NÁDAI: COLOURED ROOMS. The so called „Functionary“ furnishing tendency does not care for colours. The up to date furnishing is preoccupied with problems of shape and form, forced to it by the new materials. Though in certain countries, especially in France and England the modern designers are concerned about the harmony of colours. There, white walls occupy a less important part than the warm tinted paintings which assure the brightness of the rooms. The English published their most beautiful „Coloured Rooms“ in an album. The tendency towards the many coloured rooms can be perceived especially at the younger generation. The prize competition of the „Capital Budapest“ produced an astonishingly large number of Coloured Interieurs for one and two roomed flats. This proves that the bright rooms, which take the inner life of their inhabitants into consideration, are reappearing at us.

Az új berendezőművészet tíz év óta egyre kevesebbet törődik lakásunk színeivel. A falakon a hideg, de ragyogó világos, majdnem fehér, vagy tisztá fehér szín uralkodik. A bútorokon, szöveteken valami csíkozott, vagy egyszínű, de lehetőleg szürkés, kékes, seszínű bizonytalanság. Valamikor minden polgári családban volt egy sárgaszoba, egy zöld-szalón, egy kék-háló és minél nagyobb volt valamely társadalomban a lakáskultusz, annál vidámabb színek közt sétáltak a lakói. Még a háború alatt és a háború után is sokat mérlegelték a belsőberendezők: milyen színharmóniák adnak megnyugvást, frissességet vagy örömezzéseket a modern embernek? Minden lelkes iparművész búzgón merült bele az új színpszichológiába, amelynek alapelve az volt, hogy az emberi lélekben egy-egy szín egy-egy érzelmi hűrt üt meg és a színek akkordja pedig tartósan képes egy-egy szobában felemelni a vidámság hangulatába, vagy lenyomni a bánat mélységébe.

Mindez szinte egy csapásra megszűnt a legújabb törekvésekkel. Az új anyagok: a fémcső, az üveg, a nikkal, a különféle csempék, stb., stb. elsősorban formaproblémáikkal izgatták a lakásberendezőt. Másfelől ragyogást vittek a szobákba. Ott, ahol sok az ablak, sok a napfény, sok az indirekt esti fény, ezek az anyagok csillámló felszínükkel amúgy is valami elegáns hatást vetítenek a szobátérbe. Minek tehát az ilyen lakásban idejét mult fogalmakkal játszani, mint például: vidám falfestés, derűs szoba-

sarok, művészi kép a falon? — mikor a fehér falfestés egymaga megold minden problémát. És a hamis okoskodást még tovább is fűzték. A fehérnek megvannak az árnyalatai, mondták. Lehet az egyik szoba esontfehér. A másik tejfehér, a harmadik tojásfehér. Lehet a háló dukkolva, a dolgozószoba lakkozva, a harmadik fehéren zománcozva. Az a fő, hogy a fehér az ő semleges mivoltában minden bútorral, lámpával és szövettel jóbarátságot tart. A fehér az a szanatóriumi szín, melyen minden bacillus vesztét érzi. A fehér az a távolító szín, mely még a kis szobát is optikai csalással nagynak mutatja. A fehérben minden szín megvan elméletben. Minek akkor a fehér faltól eltérni? — kérdezték a technikai szellemű modern lakásberendezők.

Ahány állítás, annyi túlzás. A már széltében-hosszában kitapasztalt példák határozott tanúságokat adnak. A fehérszínű falfestés nem szép, nem olcsó és nem célszerű. Ha tartósan, ha többszörösen van átfestve a fal, vagy éppen valamilyen lakkozással kezelve, drága az eljárás, melyet csak igen-igen ritkán fognak megújítani. Tehát az a tisztító művelet, melyet az új szobafestéssel normál-lakásban minden két-három évben elérünk, itt el fog maradni. A fehér szoba bizonyára nagyobbak látszik, mint egy ugyanekkora sötétkék szoba. De vajjon azért több bútor fér-e el benne? Az ilyen fehér szoba falai eltávolodni látszanak. De a család nem lehet célja a falfestésnek. A fehér fal ragyogó felület,

mely a nappali és esti fényt visszaveri és világosabbá teszi a szobát. De vajjon egy halk rózsaszín vagy egy kanárisárga festés nem ugyanazt cselekszi-e?

A fehér szoba, a puritán szoba napjainkban nemcsak divat, de ami fontosabb ennél: dogma is. Az ilyen dogmává keményedett jelszavak szentek és sérthetetlenek. Mindenki, aki hozzájuk nyúl a bonckésével, maradinak bélyegeztetik. Az viszont, aki ezeket meggondolás nélkül magáévá teszi, esücteljesítményéért az „avantgardista“ jelzõt kapja.

Szerencsére ez a divat csak bizonyos földrajzi szélesség és hosszúság alatt válhatott tíz év alatt ilyen tabuvá. Amerikában, Németországban, Olaszországban, Ausztriában és Magyarországon esküsznek rá az „élenhaladók“. De már a svájci, a holland, de még inkább a skandináv, a francia és az angol lakásberendezők, mint mondani szokás, „ócska szobafestők“. E sorok írója látott egészen kifinomult ízlésű interieuröket Franciaországban, amelyekben hol rózsaszín, hol almazöld, hol halványsárga, vagy ezüstös fal-, bútor- és textilszínek játszották az egyes formaművész gondolkodás nélkül odakiáltotta volna: pfuj, micsoda elmaradottság! De azok a barbár nyugateurópaiak megvásárolták őket.

Az angolok azonban ennél is tovább mentek. Egyszerűen lefényképeztették legjobb lakás-tervezőik legszebb színes szobáit és pár hónappal ezelőtt kiadták egy albumban („Colour Schemes for the Modern Home“ címen.) Mindenki, aki ezt a könyvet figyelmesen végiglapozta, megállapíthatta magában, hogy vannak a szigetországban igen derék polgáresaládok, melyekben a jelszó: csak színesen! Bútoraik hol a mult század egyszerű polgári formáit, hol már a technikai szellemet tüntetik fel. A bútorok fája, szövete a gyarmatok és az anyaország mindenféle gazdagságát képviselik. De, sőt határozottan szélsőségesen modern műbarátok is vannak Londonban, akik így gondolkoznak: nekem van a studiomban egy rózsafa kommodó a nagyanyámtól és egy nagy olajfestményem Paul Gauguintól, én ehhez terveztetek egy szép úriszobát, de úgy, hogy az a fiókos szekrény és az a kép az ő teljes szépségében ragyogjon ki...

A kiválasztott szobaberendező alázatos tisztelettel rendelte magát alá a régi asztalosnak és a postimpreszionista nagy művésznek... A szoba színes és mégis komoly. Öröm benne lakni és a modern kép meg a régi bútor mégis jól érzi benne magát. Talán egyik-másik „forradalmár“ lakásberendező a sértő „pittoreszk“ jelzővel illetné ezt az otthont, amely ennyi színt enged meg egy szobában s hozzá még egy festményt is megtűr a falon „valami Gauguin“-tól; de az

angolokat éppen az a sajátos izoláltság jellemzi, hogy fütyültek és jelenleg is fütyülnek a kontinens minden duhajságára.

Az alapvető különbség e nézetek közt ott van, hogy az egyik fél merőben gépszerű (tehát szépségmentes) racionalizmust keres a lakásban. A másik, az angol, pedig egy csomó lelki tényezőt is számításba vesz. Ezek a lelki tényezők ma éppenséggel nem közömbösek. Miután tudjuk, hogy Göthétől Ostwaldig, de előbb is, utóbb is annyi sok tudós kereste a színek érzelmi hatásait, azzal is végérvényesen tisztában kell lennünk, hogy a sárgaszínű szoba napfényt, holdgítót érzést sugall belénk, míg a sötétkék hidegséggel tölt el, hogy a zöld pihentető hatású, de a narancsvörös csak enyhe mértékben ilyen, míg a vérvörös felé közeledve izgatóvá válik. Ebből tehát önként következik, hogy az úgynevezett meleg színskálákat (a sárga-vörös árnyalatokban) sokkal jobban felkarolják az otthonos, derűs nyugalom érdekében, mint a hidegeket (a kék-szürke színakkordokat). De másfelől, ha egy bútorcsoport túlerős színt üt meg — mint például skarlátszínt vagy krómnarancsot, akkor azt egy semleges színnel, mint például az ezüst-, vagy szürke, esetleg fekete színnel le lehet tompítani s kellemetessé tenni. Ha tehát valaki a vöröses fából készült bútort krémszínű fallal ellensúlyozza, éppen olyan elegáns színkombinációt kap, mintha a zöld bútorbevonást sárga fal elé állítja.

Olyan korban élünk, melyben a lelki hatások mérlegelése általánosabb, mintsem valaha is hitték volna. A gyermeknevelő a lélek mélyén, a tudat alatt jelentkező vágyakkal kénytelen számolni. Az okos orvosprofesszor így szól tanítványaihoz: Ne a betegséget nézzétek, hanem a beteget, — elsősorban őt kell meggyógyítani. Vajjon éppenséggel a lakásberendező az, akinek a kezében mérőléc, anyag-mintakönyv és kalkulációs-ívek lévén, nem kell törődnie a lelki igényekkel?

Az az érzésünk, hogy minél inkább kihangsúlyozza a modern szobaberendezés a szerkezeti elvet a formákban, annál inkább lesz kénytelen az esztétikai elvet érvényesíteni a színválasztásban. Ez más szóval annyit jelent, hogy az olesó, szériatermelésű bútor formai tekintetben a legszükségesebb életfunkciókhoz fog igazodni; a keretet az üléshez, fekvéshez; az asztal a tálaláshoz, dohányzáshoz és alvás előtti olvasáshoz; de a szoba a színektől való jóérzés forrásává változik.

Sok jel van arra, hogy a fejlődésnek ebben a vonalában higyjünk. E sokféle jel között egyik: a fiatalság iránymutatása. A székesfőváros vezetői nemrég az Iparművészeti Társulat útján pályázatot írtak ki egy 900 pengős

garszon-szobára és egy 1500 pengős kétszobás lakásra fiatal házaspár számára. A meglepően jóeredményű pályázatnak lapjai ki voltak állítva a múzeum nagytermének falain. És ezt a kiállítást bátran lehetett volna nevezni a „Színes szobák versenyé“-nek.

Ha csupán a díjnyertes legjobb tervezéseket nézzük is: feltűnő a modern formaelvek mellett a színek szomjas keresése. Egyiknél a „kedélyes sarok“, másiknál az edényszekrény és a könyvespolc tartalma, harmadiknál a háziszóttések, szőnyegek és függönyök tarkasága, negyediknél egy magyaros hangsúlyú vitrin az ő díszével, de végig mindenütt a színek belcanto-ja. És mindez, újra hangsúlyozzuk, ama gépi formákkal, melyeket tömegszám szabdal, munkál, ragaszt és állít össze a masina.

Ezek a fiatalok valami csöndes, de kifejezett vágyat éreznek a színes falak iránt és a színes

fák, szövetek, üvegek, cserepek polyphon hangszerezése iránt. Ez nem új ornamentika, ez egészen más. Annak a történeti folyamatnak továbbfejlesztése ez, melyet múzeumok régi lakószobáiban gyakran figyelhattunk meg, főképp az egykori ázsiai magasrendű kultúrákban.

A japán szobának falain felváltva különböző színű papírkárpitokkal igyekeztek más és más ünnepi érzés számára hangulatot teremteni. A perzsák ugyanazt szőnyegek színhatásával érték el, vagy legalább keresték.

Ez ösztönös művészet volt. A mai lakásberendező pontos színekkel és Ostwald-féle színtáblázatokkal keresheti ki a lakásban uralkodó tercettek és kvartettek összhangzatait.

De az a vágya, hogy a szerény garszonoknak és a fiatal házaspároknak boldog színeket szórjon szét a szobáikban, ösztönös, ősi és öröktől tartó, mint minden művészetakarás.

NÁDAI PÁL

A PLAKÁT ÚTJA

KARL ROSNER: DIE ENTWICKLUNG DES PLAKATES. Während der letzten 10 Jahre machte das Plakat so eine ungeheure Entwicklung durch, dass man diesem Zweig der Reklamenkunst grössere Aufmerksamkeit zuwenden muss. Das Plakat ist in erster Reihe ein Reklamemittel, das die Mitteilungen des Verkäufers an der Käufer weitergiebt. Je lichter das Plakat ist, umso besser und vollkommener erfüllt es seine Aufgabe. Der Akzent liegt nicht auf dem Stil des Plakates, sondern auf der Ausdrucksfähigkeit desselben. In der ungarischen Plakatkunst findet die „Neue Sachlichkeit“ ihren hervorragendsten Vertreter in Alexander Bortnyik; im Mittelpunkt seiner meisterhaften Plakate befindet sich immer die Wahre, in objektiver Darstellung. Der Meister der mit den Mitteln des Malers arbeitenden konstruktiven Plakate ist Robert Berény, dessen individuelle Plakate auch im Ausland grossen Erfolg hatten. Der bedeutendste Meister der ausgesprochen malerischen Plakate ist Paul C. Molnár, dessen Reiseplakate ganz besonders anziehend wirken. Gustav Végh ist der wahre Meister der im französischen Geiste gehaltenen Interieur-Plakate; die mit kraftvollen Linien und mächtigen Farbflecken geschaffenen erfolgreichen Plakate Stephan Irsais, stehen dagegen im Zeichen vollständiger Vereinfachung. Wie bei jedem Reklamemittel, so ist auch bei dem Plakat die Wahrheit der Reklame von hervorragender Wichtigkeit, ohne der keine Reklame erfolgreich sein kann. Die Reklame muss in erster Reihe dem Absatz dienen, erst in zweiter Reihe als Produkt der bildenden Kunst gefallen.

CHARLES ROSNER: THE DEVELOPMENT OF THE POSTER. During the last ten years the poster went through such a rapid development that we have to pay attention to that branch of advertising-art. The poster is a mean of advertising, which confers the ideas of the seller to the buyer. The clearer the poster, the better and the more perfect does it fulfil its mission. The accent of the poster is not in its style but in its expressiveness. The most excellent representative of the Hungarian advertising-art is Mr. Alexander Berény. In the focus of his masterful posters the goods are always represented objectively. The master of the constructive decorative art is Mr. Robert Berény, whose individual posters had great success even abroad. The purely picturesque or graphic posters are well represented in Paul C. Molnár's work. Especially his posters in service of travelling are attractive. Mr. G. Végh is the true representative of the „Interieur posters“ in the French spirit, while Mr. Stephen Irsai creates his successful posters with strong lines, great pathos, in the simplest way. „Be true in advertising has here — as well as at any other means of advertising — a preliminary importance, without that truth not even a single poster can be succesful. The chief aim of the poster is to sell, only secondly to delight as a product of applied art.

Elvitathatatlan, hogy a plakát az elmúlt tíz esztendő alatt olyan felfelívelést mutat fel, mely tútesz azon a fejlődésen, melyet kezdetől az 1920-as esztendeig felmutathat.

Nem vitatható, hogy szép és művészi grafikai munkák vagy festmények nagy számban voltak régebben is fellelhetők, de a plakát mint önálló és legelsőrangú harci eszköze a reklámnak, tudatos létét csak az elmúlt tizenöt esztendőben éli.

Gyakran felvetődik a kérdés: mi a plakát. Talán a legáltalósbb meghatározását a plakátművészet nagymestere, koronázatlan királya, A. M. Cassandre (Párizs) adta meg egy körkérdés alkalmából, amikor is a többek között ezeket mondotta: „A plakát csak eszköz, a közlés egy eszköze az eladó és vevő között, mint a táviró. A plakát a táviró szerepét tölti be: ő nem ad közléseket, ő közvetíti őket. Nem kérdezik véleményét, hanem elvárják tőle, hogy világos, jó és pontos közvetítést létesítsen.“

Tisztán következik ebből a felfogásból, hogy a plakát akkor tölti be legmegfelelőbben hivatását, ha felesleges teherterelektől menten a cél felé tör. Az is pregnánsan következik, hogy nem a plakát stílusán van a hangsúly, hanem kifejező erején. Vitán felül áll az, hogy reklámhatás szempontjából minden plakátnál az első elbírálendő kérdés abszolút érthető, logikus volta.

A magyar plakát erős fejlődése a magyar termelés háború utáni átállítása által az elmúlt nyole év alatt következett be. A háború előtti Magyarország túlnyomórészt mezőgazdasági ország volt és mint ilyen, sokkal kisebb mértékű volt a reklámtevékenység nálunk, mint a nyugateurópai ipari államokban. A háború előtti magyar plakátművészet mérőföldkövei Bíró Mihály, Vadász Miklós, Faragó Géza nevével jelölhetők, nem említve néhány olyan kiváló festőművészt, ki véletlenül egy-egy plakáttal adta le névjegyét. A régi plakát piktura volt és tisztán festői eszközeivel keltette fel a figyelmet.

A háború utáni Magyarország lázas sietséggel rendezkedett be ipari termelésre és az új bel-földi ipar fokozottan vette igénybe a reklámot és ennek egyik főeszközét, a plakátot.

Nem egy cikk keretébe szorítható felsorolás és méltatás az új magyar plakát egyes művészeinek tevékenysége és érdeme. A feladat igen jelentős, de testes kötetet kíván. E cikk keretében csak a főbb stílustörekvésekkel jelezni kívánom a magyar plakát útját és a stílusok mesterei egyben irányzatukat jelzik tanítványaik és követőik nagy csoportjával.

A modern magyar plakátstílus első harcosa és kifejlesztője Bortnyik Sándor. Ő volt

az első, ki hosszabb Németországi működés után 1926-ban meghonosította nálunk a konstruktív plakátot és küzdött azért, hogy elismerjék e plakátok fölényesen nagyobb reklámhatását. Az ő szereplésével jelent meg az első „reklámgrafikus“ („Gebrauchsgraphiker“) Magyarországon, mely grafikustípus nem ötletszerűleg foglalkozik plakáttal, reklámgrafikával, hanem a „reklám“ és a „grafika“ egyenlően fontos számára. Az ő működésének egyik főérdeme, hogy megértette a reklámozókkal a rendszeres reklámozás grafikai szükségességét és állandóan hangoztatta a precízen rajzolt és jól olvasható betű fontosságát a reklámban.

Plakátjainak tengelyében mindenkor a reklámozandó áru áll; néha árura utaló védjegy, vagy szimbólikus kép. Első plakátjain ezek ritmusával ért el kitűnő hatást („Ujság“-plakáton ujságolvasók ritmusa, „Állatkert“-plakátján állatok ritmusa).

Legkarakterisztikusabb plakátjai, melyek egyben a legjellegzetesebb példái a magyar „új tárgyilagosság“ („neue Sachlichkeit“) plakátjainak, a Modiano-plakátok. Ezeken a plakátokon a cigarettával vagy cigarettapapírral bibelődő és a legkülönbözőbb szituációkban lévő alakok után megjelent a plakáton az áru. A hüvely: amint töltik, a papír: amint sodorják és végül két tökéletes rajzú plakáton a cigarettapapír és a hüvelyek. Mindez vonzón, csábítón, mint ékszer vagy drágakő. E plakátok az új magyar plakátművészet klasszikusai és ma, négy év távlatából megállapítható időálló voltak.

Eszközeikben a „neue Sachlichkeit“ plakátjai az évek folyamán kissé változtak. A régebbi merevebb formák, kemény foltok meglágyultak, az áru centrális beállítása mellett a háttér kevésbé kontrasztos, finom spricelt tónusokkal az átmenetek pikturálisabb eszközökkel készülnek. Jellegzetes példa erre Bortnyik újabb munkái közül a „Dreher-keksz“-plakát és színben egyik legfinomabb plakátja, a milánói „Triennale“ magyar terme részére készített „Budapest“.

Bortnyik „tárgyilagoss“ plakátstílusával és sematikus ábrázolási módszerével párhuzamosan indult meg, körülbelül egyidőben Berény Róbert plakátműködése.

Berény Róbert, a kiváló festő első kereskedelmi plakátjai 1927-ben jelentek meg Budapesten (Boon-kakaó). Igen érdekes az út, melyet legutóbbi plakátjaig befutott. Elindult a tiszta festői plakátból, majd sok év tisztára konstruktív plakátjain át (Cordatic gummibronesplakát, Palma gummisarokplakát, Flóraszappanplakát, Modiano szivarkahüvelyplakát, „Az élet csodái“ könyvplakát, stb.) a teljesen kiforrott, legmagasabb értékű, tisztára festői

hatású plakátokhoz jutott el (Ambrózia mustár, Óceán ecet).

Berény plakátjai, bármely stílusúak is, kompozíciójuk tökéletessége, szuggesztivitásuk, főlényes grafikai megoldásuk, lenyűgöző reklámhatásuk és remek színeik által nemcsak a magyar plakátok első sorában állanak, de nemzetközi értékelésben is a világ első hat plakátművésze közzé sorozzák alkotójukat. A magyar plakátművészet kiváló nemzetközi értékeléséhez legelső sorban ezek a plakátok segítettek bennünket.

Míg Berény plakátjaiban találkozunk az „új tárgyilagosság” a festői elemmel, addig Molnár C. Pál plakátjai képviselik a tisztán festői hatású plakátokat a magyar plakátművészetben.

Molnár C. Pálban a festő felette áll a reklámszakembernek és ő tisztára festői elemekkel kívánja megragadni a szemlélőt. E plakátstílus kereskedelmi plakátokban ritkábban alkot oly kiválót, mint idegenforgalmi plakátoknál, hol a reklámozandó „tárgy” festői tálalása gyakran fokozott mértékben felel meg a reklámélnak, mint a kevésbé vonzó és az érzelmre kevésbé ható száraz ábrázolás. E plakátstílus sikerét minden esetben a művész teljes becsületessége és festői nagysága dönti el. Ennek bizonyítékául felemlítem, hogy míg Bortnyik és Berény plakátstílusát iskolásan követte a reklámgrafikusok nagy tömege, Molnár C. Pál plakátstílusát megközelítően sem tudták utánozni.

A könyvművészet területéről jött a plakátművészet területére a grafikus irány vezető plakátművésze, Végh Gusztáv.

Végh Gusztáv a könyvművészet mestere. Művészete a német könyvművészek alapos felkészültségét és a francia szellem könnyedségét egyesíti magába és e két véglet szerencsés találkozása plakátművészetünkben egyedülálló stílust eredményezett. Ő első sorban a betű művésze, ki az írott plakátot emelte legmagasabb fokra. Munkáját tudás és ízlés jellemzi, a betű nemcsak grafikus elem kezében, nemcsak megfelelő hatásúan csoportosítható anyag, hanem kifejezője a plakát szellemének és a hirdetett tárgy anyagának. Végh plakátjain kifinomult ízlés vonul végig, melyet magas könyvkultúrája adott és a könyvkultúrában gyökerező plakátművészet kis interieurplakátokban utolérhetetlent alkotott. (Például: Iparművészeti kiállítás, stb.) Plakátjainak mozgalmassága, színpompája, mindenkor finom szelleme, tökéletes

rajzi megoldása által az új magyar plakátművészet gyöngyszemei ezek.

E finom belső hatású plakátokkal áll szemben a magyar plakátművészet legújabb iránya, melyet Irsai István képvisel. Ő a második építész, kinek jelentős szerepe van a magyar plakátművészetben. Az első Kozma Lajos, kinek plakátstílusára döntő kihatással volt építészeti stílusa. 1920/21 évi plakátjai („Legszebb ajándék a könyv”, „Gottschlig likörök”), teljesen magukon viselték azokat a dekoratív elemeket, melyek Kozma akkori bútorait dominálták.

Irsai István szintén építész. Butorai a mai egyenes vonalú, díszítéstől mentes munkák és ez a nyugodt, egyszerű vonal és a nagy síkok uralják a teljes leegyszerűsödés jegyében alkotott, abszolút precízen megkonstruált plakátjait. Plakátjaiból teljesen hiányzik a piktorális elem, plakátjai színezett rajzok, a színek a plakát hatás fokozására szolgáló kellékek, míg a lényeg a rajz.

Első átütő sikert aratott Modiano-plakátja demonstrálja a legélénkebben ezt a stílust. A zöld háttérben egyetlen fekete vonallal ábrázolt magyar paraszt szájában a cigarettával minden réteg számára a legérthetőbb modern magyar plakát volt. Irsai plakátjaiban ismerünk rá talán legjobban arra a távirdászra, kit Cassandre plakátról adott véleményében adott: világosan, jól és pontosan közvetíti az eladó hírét a fogyasztóval.

Zárószóul még csak két tétel álljon itt. Minden reklám, így a plakát hatásának alapja is az „igazság a reklámban”. A plakát ne állítson valótlan, ne dícsérje fel érdemen felül az árut. Az áru lehet árucikk éppúgy, mint város vagy nyaralóhely, autobusz vagy repülőgép, de minden esetben hirdetésének eredményessége első sorban azon múlik, hogy ígéreteit beváltja.

Másodszorban pedig: a reklám gyakorlati tárgy. A plakát célja nem az, hogy akár reklámteóriáknak megfeleljen, akárcsak műélvezetet nyújtson. A plakát egyedüli és egyetlen célja, hogy eladjon. Ha ezt a hivatását teljesíti, megtette kötelességét. Ha szép, művészi formában teszi ezt, úgy a plakátművész is megtette kötelességét. Mennél több művészi plakát felel meg teljes mértékben a reklámkövetelményeknek, annál több művészietlen és rossz plakát helyét foglalhatja majd el a mind nívósabbá váló budapesti plakátoszlopokon.

ROSNER KÁROLY

• K R Ó N I K A •

LIGETI MIKLÓS nyerte el a tüzelemlékmű pályázat első díját. Gondos művészi előtanulmányok, erős munka és művészi ihlet előzte meg ezt a szép eredményt. Ligeti műve egy igazi magyar szobrász művészi tudását és az anyag átérzésének teljességét tárja elénk.

Nagy művészi mult, sok év munkája és jól megérdemelt eredménye előzte meg ezt az igazán szép és nagy sikert, amelynek művészi körökben mindenki őszintén örült. Nemsokára tehát fővárosunk egy újabb gyönyörű emlékművel lesz gazdagabb.

HOSSZU ISTVÁN bútorgyárost, az Országos Kézműves Testület alelnökét, társulatunk választmányi tagját a m. kir. kereskedelemügyi miniszter úr elismerésében részesítette azért a nagy és eredményes munkásságért, melyet, mint műbútorasztalos és mint a Testületnek alelnöke, a magyar műbútoripar érdekében sok éven át kifejtett.

Őszinte örömeinkre szolgál, hogy a magyar iparos-társadalomnak egy kimagasló alakja, mint ő, így jól megérdemelt kitüntetésben részesült s e helyütt is átnyújtjuk neki az Országos Magyar Iparművészeti Társulat legmelegebb és legőszintébb gratulációját.

DR. BIERBAUER VIRGIL ÍRÓASZTALA. Illusztrációink között bemutattuk a dr. Bierbauer Virgil műépítész által tervezett íróasztalt, melynek alábbiakban közöljük a leírását. Az íróasztal 4 darab 1.20 m. hosszú elemből áll. A baloldali első elem tartalmaz egy felfelé nyíló szekrényt rajztekercsek számára és egy két polcos szekrényrészt iratrendező és fényképdobozok elhelyezésére. A második elem elől polcos kiképzésű, fent pedig csuszóüveggel lezárt fiókot tartalmaz rajzeszközök részére. Mögötte egy felfelé nyíló keskeny rekeszben van elhelyezve a rajzasztal, összecusukható lábakkal. A harmadik 70 cm. mély elem a tulajdonképeni íróasztal, melynek hátsó részén jobbra és balra csuszóüveglapok alatt fiókok vannak a levelezés számára: elintézett és elintézetlen levelek. Középen hasonló szerkezetű fiókban vannak elhelyezve az írószerek. A negyedik elem íróasztal felőli részében talál helyet kigördíthető asztalkán az írógép, amely az íróasztalhoz ülőhelyzetben kihúzható. Ez elem fenn két fiókot, alul pedig két polcos rekeszt tartalmaz beakasztott folyóiratok számára.

FALUDI JENŐ SIKERE A MILANÓI „TRIENNALE“-N. Már a milanói Triennaleről írott beszámolómban külön kiemeltem annak a lakótelepnek kivételes sikerét, mely Faludi Jenő Milanóban élő tehetséges építész elgondolása és részben egyedül, részben társaival közösen készített tervei szerint a kiállítási park legfestőibb részén felépült.

Öt villából álló telep ez, melyet a kiállítás „Nyári házak csoportja“ néven regisztrál és sikerüket annak köszönhetik, hogy praktikusak, gazdaságosak, különböző jellegűek aszerint, hogy milyen helyen épülnek és hány személy számára kell szállást nyújtaniok. Főerényük szerintem pedig az, hogy mind-

eme követelmények mellett izlésbelileg kitűnőek, egyszerűségük mellett pedig sokkal anyagszerűbbek és tartósabbak, mint a Triennale sok luxusház építménye. E házak közös tulajdonságokkal bírnak, úgyhogy telepekbe lehet őket csoportosítani, mely-rendszert az olaszok a sikeres német és osztrák példa szerint próbálják meghonosítani. Az egyes házak anyaga azonban különböző, hogy más és más város részére nyújtson egyénien alkalmasabb modellt aszerint, hogy abban a városban mely anyagok állnak olcsóbban az építető rendelkezésére.

A telep létrejöttét a házak építésében érdekelt anyagszállítók tették lehetővé és a kiváló külső mellett nagy figyelmet érdemelt az egyes házak berendezése. Nemesak a tervezés, de a kifogástalan kivitel is bizonyítja, hogy Faludi Jenő nemesak építésznek, de szervezőnek is igen kiváló tehetség. Rosner.

LADY CHILSTON. Régen tudott megállapítás, hogy az állami hierarchiában az egyetlen kaszt, mely örül a nyugdíjaztatásnak, a diplomataké. A nyugdíjazás — évtizedes nehéz és felelősségteljes szolgálat után — azt jelenti számukra, hogy végre a saját otthonukba nemesak vendégségbe járhatnak. Hivatásuk természetében fekszik, hogy mindig idegenben vannak és ha sokat látnak, sok érdekes élményben van is részük, mégis mindenütt és mindenkor az otthon hiányát érzik.

Mindez még fokozottabb mértékben áll a diplomata feleségére, akinek átlag öt évenként kell egészen új viszonyokba beletörődni, férje és gyermekei számára idegen országban új, de megint csak ideglenes otthont felépíteni. Így nem esoda, ha közülük csak igen kevesen értik a módját, hogy állomáshelyükön a számukra idegen ország lakóinak szeretett megnyerjék és azt még távozásuk után is megtartsák.

Lady Chilston azonban még ezen is túlmegy. Ő a magyaroknak nemesak szeretetét tudta megnyerni, de legmagasabbfokú tiszteletét is, mert nemesak nemesszívű, végtelenül szeretetreméltó úrhölgy a szó legideálisabb értelmében, hanem kiváló művésznő is, kinek mint festőművésznőnek és gobelintervező iparművésznőnek nagy híre van.

Amidőn az Országos Magyar Iparművészeti Társulat tiszteletbeli tagjává választotta, ezt nemesak azért tette, mert ezekben a páratlanul nehéz időkben annyi magyar művészesalád gondjait enyhítette, hanem főleg azért, mert a ma élő iparművészek között művészi munkássága révén igen magas helyet foglal el Lady Chilston. Még leánykorában, mint Miss Anny Jennings-Bramly kiváló tehetségével tűnt fel a Stade-Schoolban és azok közé a szerencsés művészek közé tartozik, akiknek művészi pályája állandóan felfelé ível.

Tevékeny művészi életének egyik legszebb sikerét most aratta, a Lancing College Chapel számára tervezett gobelin faliszőnyegeivel. A Merton Abbey világhírű szövődéjében egy teljes esztendőn át folyt az odaadó, szorgalmas munka, hogy a klasszikus stílusérzékkel megkomponált gobelin-tryptichon minél tökéletesebben készüljön el. Lady Chilston nagy művészi kultúráját mutatja, hogy tervei mindig szervesen illeszkednek bele abba az építészeti

keretbe, amelynek számára művel készülnek s amíg a Lancing College Chapel tryptichonja szigorú gotikát ad rajzban és színben, addig az Eton College részére készült „Szent György“ faliszőnyeg a reneszánsz gazdag és minden részletre kiterjedő kifejezési eszközeivel készült.

A mai ész nélkül rohanó világban üdítő gondolat, hogy vannak még emberek, akik szívesen áldoznak azért, hogy magasabbrendű alkotások is napvilágot láthassanak. Így jutott Lady Chilston is ezekhez a szép megbízásokhoz és ezzel sikerült megmentenie a Merton Abbey híres szövőműhelyét is, mely a világháború következtében igen nehéz helyzetbe jutott, és már-már a kimúlás szélén állt.

Lady Chilston ismét új ideiglenes otthont épít magának Moszkvában. De ez a nagy távolság nem tudja megszüntetni azokat a kedves kötelékeket, amelyek a magyar művészeti élet és Lady Chilston között keletkeztek itt tartózkodásának öt esztendeje alatt. Sok-sok nélkülöző magyar művészesalád könnyeit szárította ő fel és ezért őszinte hálnak kíséri őt további pályafutásán. Erősen reméljük, hogyha igazi otthonukat, a Chilston Parkot Angliában, szabadságuk ideje alatt felkeresik, egyszerű-máskor útjukat Budapesten át veszik. Mert Lady Chilston maga mondotta búcsúzáskor: „Ezt az országot én nagyon megszerettem!“

MAGYAROS RUHADIVAT. A TESZ a nemzeti mukahét alkalmából pályázatot írt ki magyaros ruhák terveire. Sok-sok rajz és néhány ruhamodell volt kiállítva az Iparművészeti Múzeum nagytermében, de megvalljuk, nem sok örömmünk telt bennük. Bármily tiszteletreméltó volt is a szándék, mely e gondolat sugallót vezette, az előkészületek hiánya s főleg az igazi szakértők bevonása, erkölcsi sikerét megakadályozta. Rajztudás, anyagismeret, anatómiai érzék, de főleg szabászati hozzáértés nélkül senki sem lehet ruhatervező s ezt a lelkesedés, vagy az erős nemzeti érzés nem pótolhatja. Egy-két figyelemreméltó munkát csak a gyermekruhák csoportjában lehetett látni s elvéve az olcsó nyomott vászon-anyagok közt, de egyébként csak a gondolatok és ötletek hiánya terjengett a kiállításon. Az eszme egyébként olyan fontos, hogy megérdemli az újra felvételt, de persze azt is, hogy mozgatói és résztvevői előbb a szakmai érdekeltségekkel tárgyalják meg a kérdést.

IPARMŰVÉSZET LONDONBAN. Egy hónapon át a modern angol iparművészet mindenféle termékét mutatták be ez év június—júliusában a londoni Dorland Hall-ban. A kiállítást kísérleti bemutatónak szánták a két év múlva rendezendő nagyarányú Burlington House-i kiállításához. Így is megmutatta a mai angol iparművészet jó és gyenge oldalait egyaránt. Erőssége a kiállításnak az, hogy igen kitűnő alkalmazkodó képességet mutat az új technikák irányában. Mindaz, ami a háztartásra tartozik (villamosság, főzés, edények, világító szerelések) mintaszerű ügyességet, praktikus angol érzéket árult el. Kevesebb jót lehet mondani a szorosabb értelemben vett iparművészetről. Itt a bútorok és szobaberendezések tekintetében az angol tervezők szinte tökéletesen behódolnak a franciák ízlésének és a bárszónyal bevont széles fotelek, a kissé koloniális jel-

legű nehéz hall-berendezések francia mintaképeit pontosan el lehetne sorolni. A textiliák tekintetében viszont erősen érvényesülnek a selyemre, vászonra nyomott német mustrák. Valóban angol hatásokat mutatkoznak a kerámiában, amelyek nemes műhelyi formáit a mai gyáripari termékekre is szerencsés kézzel viszik át a régi üzemek, köztük a Wedgewood műhely. Ugyanilyen kellemes formakétség uralkodik az ötvösségben is. Mintha ma is élne — változott követelményekkel — a régi ezüst- és aranyműves céhek. Egyszerű teás, kávé és serlegcsoportok hirdetik, hogy az arányok szépségére és a felület nemes polirozására milyen súlyt vetnek az ősi centrumokban: Birminghamban és Sheffieldben. Mindent összevéve a londoni iparművészetnek előbb fel kell szabadulnia a túlsokat látott párizsi és hamburgi kiállítások hatása alól s csak egy alaposan újjászervezendő oktatás nyomán fog ismét arra a magaslatra emelkedni, melyen a múlt század végén állott.

N. P.

KÖZPONTI HŰTÉS. Párisban az új bérházak lakásait hirdető cédulákon, mikor elsorolják az összes kényelmi berendezéseket, újabban még egy szóval igyekeznek csábítóbbá tenni a lakást: központi hűtést is ígérnek. Tehát nemcsak a központi melegről, de a központi hidegről is gondoskodnak a nyári kánikulák idején. Az új szerkezeteket a Frigidaire-készülékek háza szállítja s így az is világos, hogy egy központi villanymotor segítségével előállított és csövek útján továbbvezetett hidegről van szó, melynek minden szobában egy kis szekrénye van. Lehet azonban külön, szobánként is alkalmazni a „hűtőtestet“.

N.

TEJKIOSZKOK. A német városoknak egyik kedves utcai jelensége a parkok, játszótérek közelében mind sűrűbben látható apró épületek: a tejkioszkok. Németországban tudniillik rég belátták már, hogy a mai higiénia fejlettségével sehogy sem fér össze a gyermekek részére oly fontos tejnek poros uccai kocsikon való árúsítása. Még azok az emlékoszlopok sem megoldások, amelyekről egy nagy fővárosi tejvállalat méri a tejet. Akkor, amikor minden újabb tejrendelettel mérhetetlen kedvezményekhez jutnak a hatalmas tejvállalatok, meg lehetne követelni tőlük az aránylag kis építési költségekkel járó tejkioszkok létesítését. Nemcsak higiénia és városesztétika szempontjából, de az építőipar szerény támogatásának okáért is.

MAGYAR BÁBSZÍNHÁZAK. A Magyar Iparművészet 1914-es évfolyam 6. számában Orbók Lóránd a magyar bábjáték lelkes apostola ír a bábszínházzal. Azóta sok keserűséggel teli 20 év telt el és mi mai magyarok területileg ugyan megcsonkítva, de meg nem csonkított lélekkel fonjuk tovább Orbók Lóránd halálával megszakított fonalat.

Az alábbiakban nem annyira a bábszínház történetével, mint azt a szakirodalom és a lexikonok eléggé kimerítik, inkább jelentőségével, nem a multjával, hanem a jövőjével szándékozom foglalkozni.

A bábjáték őshazája Kelet, Kínából indul hódító útjára, onnét származik át Perzsián, Törökországon át Európába.

Ahogy Kelet művészete a nyugatival szemben kevésbé naturalisztikus, úgy a bábuknál is ez a jellemző.

Keleten a bábjátékokat komolyabban veszik, vallásos és hazafias történeteket, misztériumokat adnak le bábukkal és árnyképekkel. A jávai Wayangokkal a Ramajana-Mahabarata óriási hindu eposzokat játsszák. Ezzel szemben a nyugati népszerű típusok akár a Girignol, akár a Punch, akár Hanswurst vagy Paprika Janesi a nevük, sokkal felszínesebb kómiikus figurák.

A mi korunkban az összes művészeteknél észlehetjük az elhajlást a naturalizmustól az inkább expresszionisztikus ábrázolás felé.

Kezdve Gauguinról, aki Tahitin próbálja felrészíteni túlkulturált lelkét, a primitív népek zenéje, művészete már egészen meghódította a nyugati civilizációt. Valami ösztönös vágy hajtja éppen a legrafináltabban civilizált tömegeket bizonyos őszinteség, egyszerűség felé. Ennek a nagy tömegeket átható vágyakozásnak kielégítői lesznek a két-arászos bábuk.

Az úgynevezett primitív művészetekkel való foglalkozással azonban vigyázni kell, ha őszinte és lélekből fakad, úgy főlemel, de ha csak formai külsőségekben nyilvánul, dekadenciába visz.

A bábuk világa nem naturalisztikus világ és éppen ez az ereje. Nagy színház, mozi által elő nem állítható káprázatos lehetőségei vannak a báb-színháznak a fantázia területén.

Nagyjában következő bábútípusokat ismerjük: a zsinórokon mozgatható Marionett, a három ujjal mozgatható Vitéz László figura és a pálcikákkal mozgatható Wayang; ezeken kívül vannak még a nem plasztikus különböző színes és fekete árnyképek.

Az én véleményem szerint, melyet a gyakorlat is igazolt, a bábjáték karakterének legjobban megfelelő és kollektív kulturális szempontból leginkább használható a Vitéz László típus és az árnykép.

Ami a magyar bábjátékokat illeti, nekünk nincs szükségünk arra, hogy Gauguinnal Tahitira menjünk, mi még kulturálisan nem éltük ki magunkat. Itt a népművészetünk, hűn és magyar mondakörünk, népmeséink, népdalaink s ami fő, még teljesen kiaknázatlan, a nyugati népektől egészen elütő lelkünk.

A bábszínház nagyszerű eszköz arra, hogy a magyar lelkek mélyéről kultúrkincseket bányásszunk. Goethe Faustja a bábjáték Faustból, az után íródott. Új magyar operák és színdarabok melegágya lehet a bábszínház, ha megfelelő lélekkel foglalkozunk vele.

A magyar bábjáték célja tehát kollektív nemzeti kultúra kialakítása. A művészet, a magyar művészet, nem lehet az úgynevezett felsőbb kulturálisan képzett tízezeré 12 és 1/2 millió magyart kell cél-tudatos nemzeti kultúrával felemelnünk és öntudatosítanunk, nem innét-onnét összekapkodott civilizációval dekadenciába vinnünk.

Ha fel akarjuk támasztani népünket, ha öntudatosítani akarjuk ezt a célt, egy nagy tömegeket át-fogó kulturális megmozdulással érhetjük el.

Operaházat, zeneakadémiát faluba nem vihetünk, de bábszínházat igen. A bábszínház a legmodernebb

kollektív kulturális eszköz, ahol a legújabb művészi törekvések minden értékét nagyszerűen felhasználhatjuk.

Oroszország is felhasználja propagandára, Csehszországnak 4000 bábjátéka van, 2000 ebből államilag szubvencionált, mellyel nemzeti propagandát űz. Mi sem maradhatunk el ezen a téren, különösen mikor ez lelkiségünknek és anyagi viszonyainknak annyira megfelel.

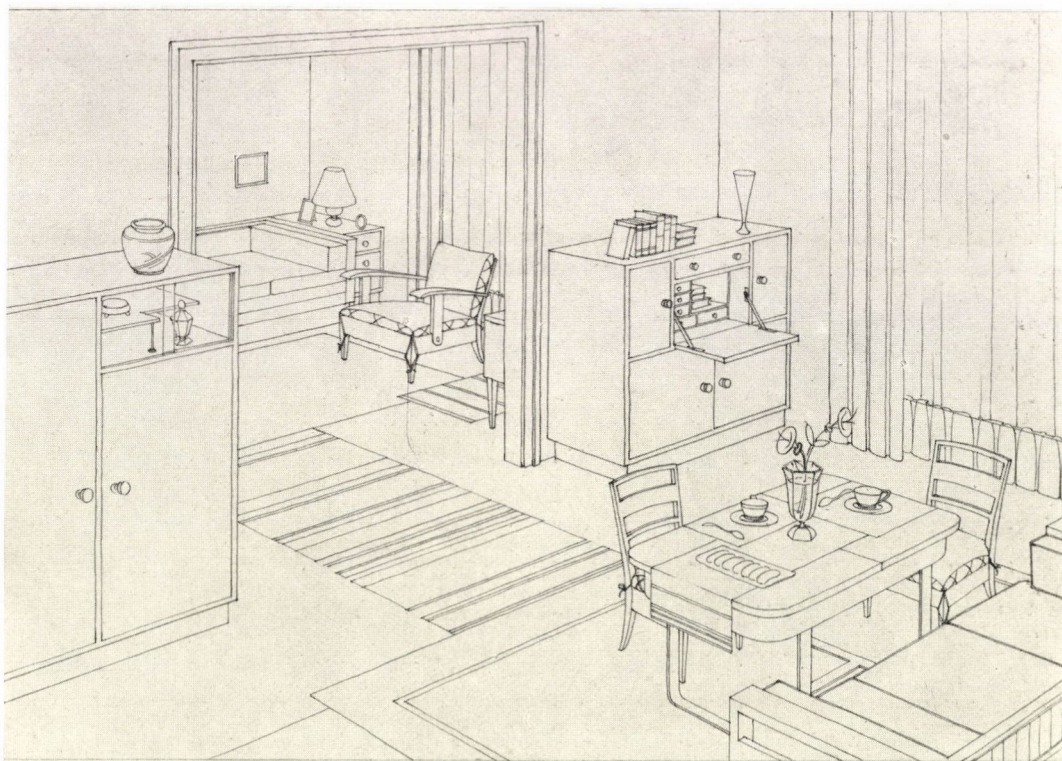
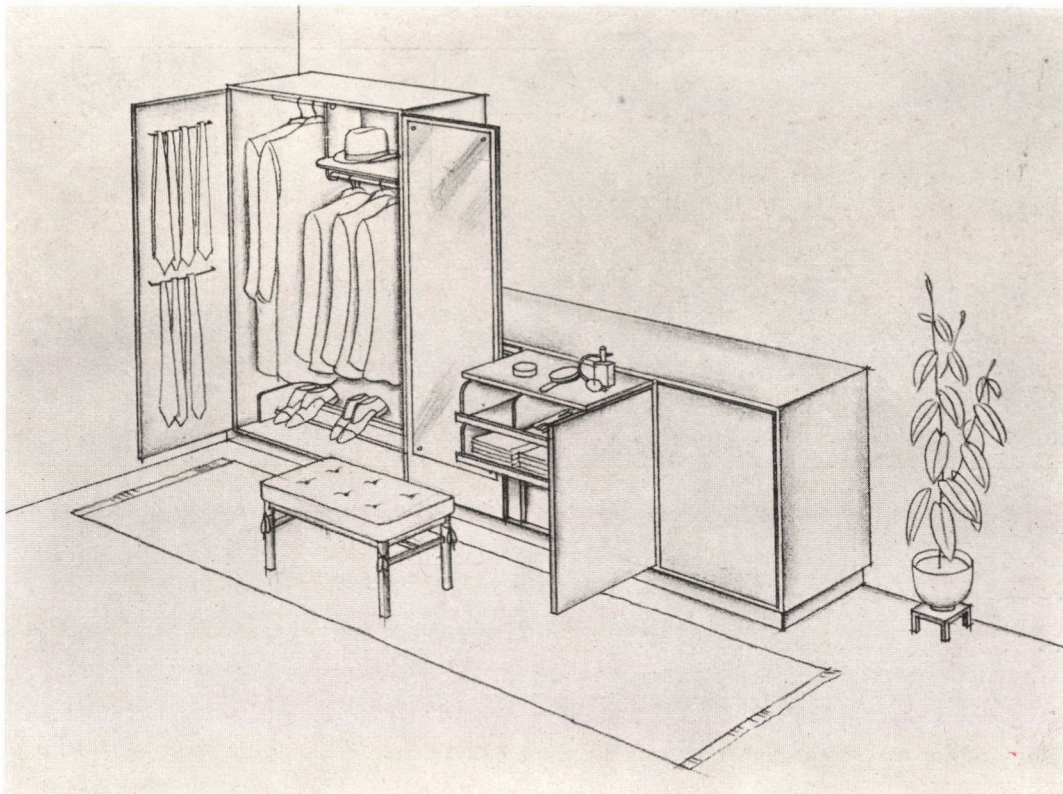
Orbók Loránd Párizsba is kivitte magyar bábúit, velük együtt került ott a háború kitörésével fog-ságba, velük együtt szökött át Spanyolországba és tőlük kiindulva lett „Azértis“ néven híres spanyol drámaíróvá, ahol magyar bábúit koporsójában a sírba is magával vitte. Szomorú, de szomorúságában nagyszerű magyar sors ez. A magyarságnak is ássák és ásnák a sírt, de „Azértis“ föltámadunk.

Orbók Loránd Spanyolországban eltemetett bábúit „Azértis“ sokszorosan fognak itthon életre kelni, szimbolizálva az öntudatra ébredt magyarság föl-támadó lendületét és ahogy dr. Fitos Vilmos írja: „Új kultúra fáklyavívői lesznek, a letűnt évezredek-ke szemben új nagy gondolat hirdetésére vállalkoznak.“

Büky Béla.

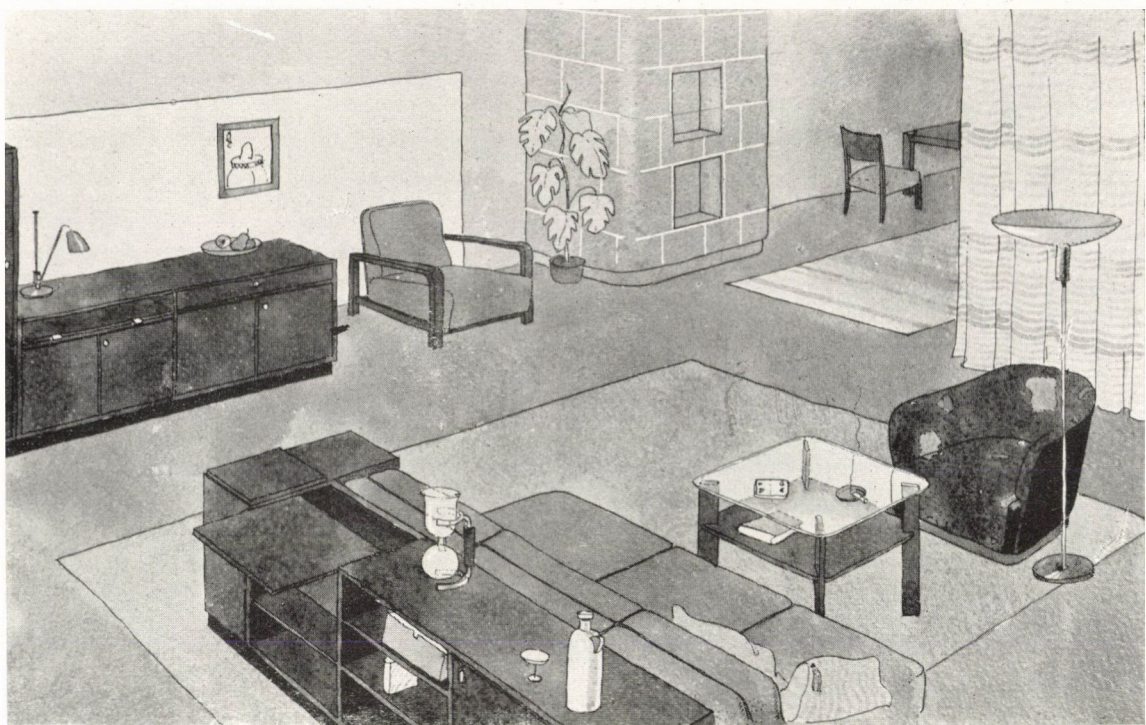
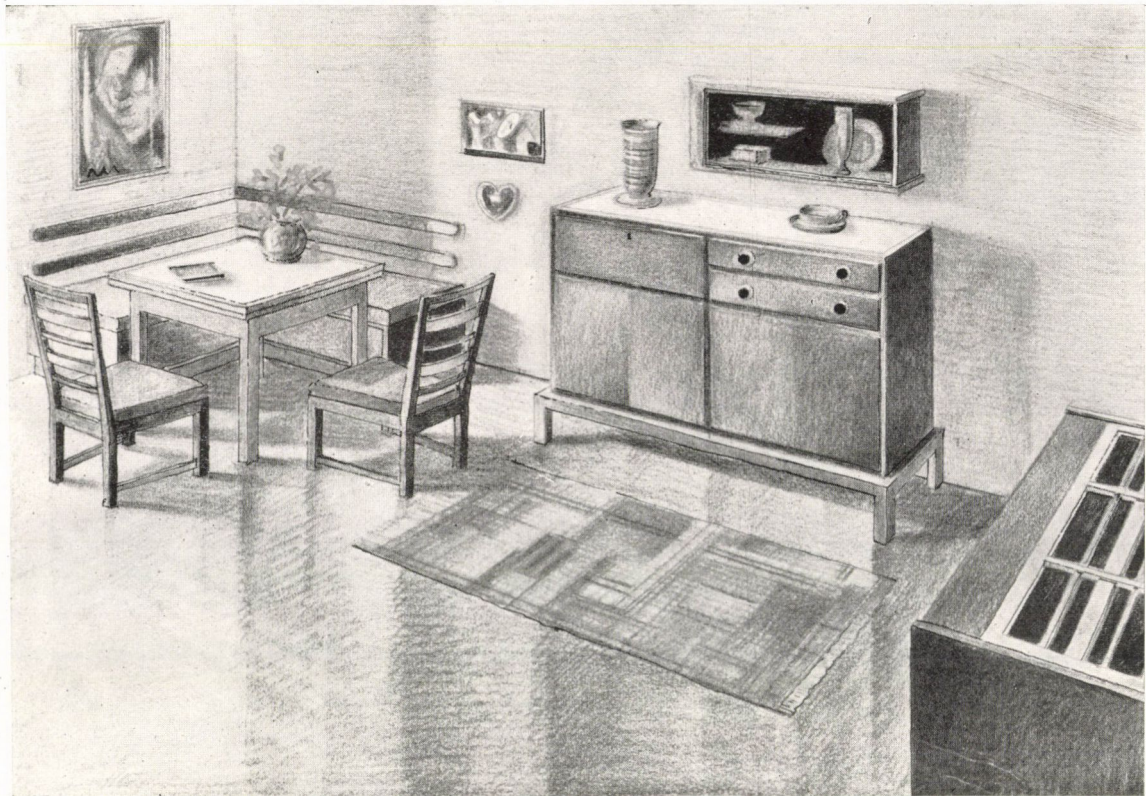
A SZÍNPADI BERENDEZÉS . . . A premierekről szóló kritikákban sorra beszámolnak az újság-írók a színészekről, díszletekről, ruhákról. Majd-nem mindig megkapja egyhangú dicséretét a rendező, aki brillírozott, a díszítőfestő, aki remekelt és a szabónő, aki a ruhákat hitelezte. Csak a belső berendezésről nem igen esik szó. Pedig hát ennek is volna valamelyes része abban a nagy illúzió-keltésre szánt gépezetben, melynek neve színpad. Az interieur, kritikus urak, nemcsak égő színekből és imbolygó kuliszákból áll, hanem igazi bútorokból is — ezekről talán nem érdemes szólni? Hát nem érdemes, Mert akkor meg kellene írni, hogy az „élettelen rokokó-szalont a Lázár-utca szállította“, vagy „a biedermeier leányszobát“ a gazdasági főnök szedte össze a Teleki-téren. A színházak nálunk sem vetnek ügyet az interieur-re, egyszerűen azért nem, mert garasos szemfényvesztéssel is el lehet kápráztatni a közönséget. Párizsban a Comédie Française nemrég a Christine című újdonsághoz Ruhlmannnal, a híres iparművésszel terveztetett bútorokat és Rodier, a híres selyemgyáros működött közre az egyes felvonások installációjánál. Ugyan-akkor Antoine színházában André Boll vezetésével két másik jeles iparművész rendezte be a „Moulin de la Galette“ című színdarab szobáit. A legszebb vonalak, a legjobb anyagok jutnak érvényre a világot jelentő deszkákon. Nálunk a színház inkább a hangos-reklámtól várja a sikert.

NÉMET KRETONOK. Körülbelül fél év óta a német fogyasztópiacot a belföldi árucikkek fokozottabb pártolására serkentik. Ennek hatása a német lakásberendező folyóiratokban is észre-vehető. Erősen felkapták a német kretonok propa-gálását. Ezek az olesó, virágos, erősen színes vászon-anyagok csakugyan kellemes hatásúak. Akár bútor-huzatul, akár falbevonásnak, függöny, vagy más dekorációs kelme helyett használják, kétségkívül barátságosra hangolja a szobát. Ez a jó tulajdonsága

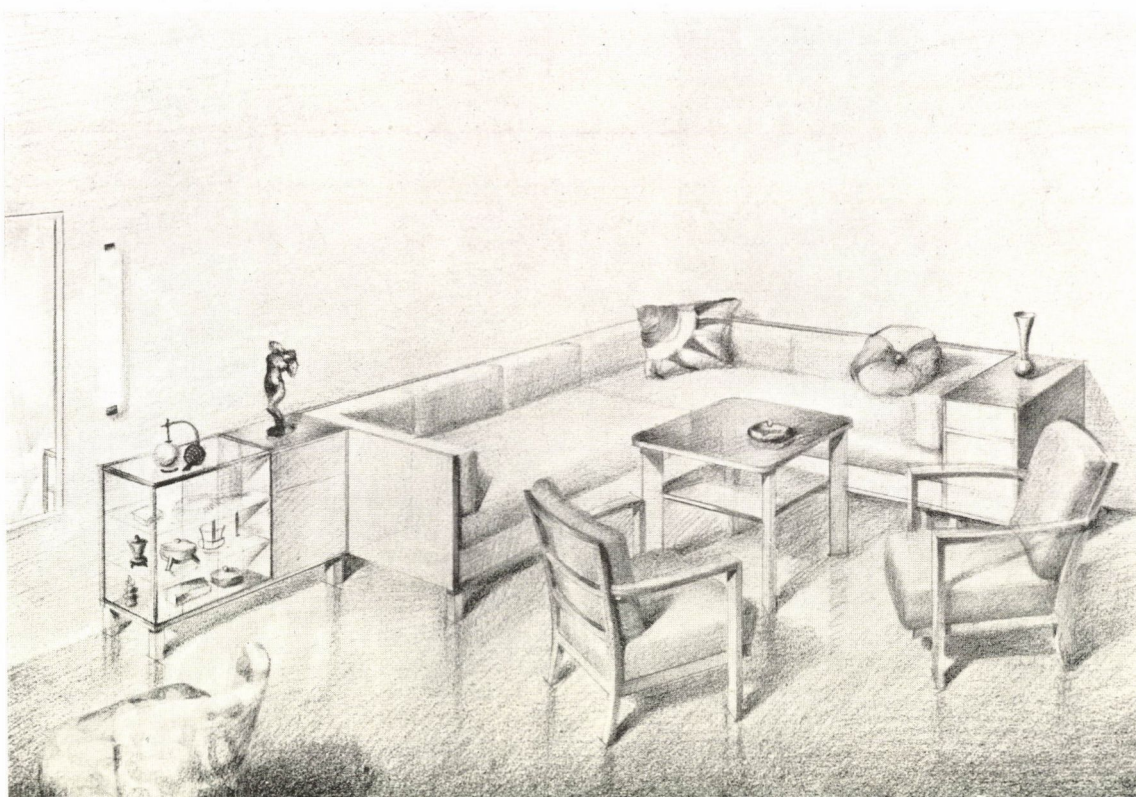
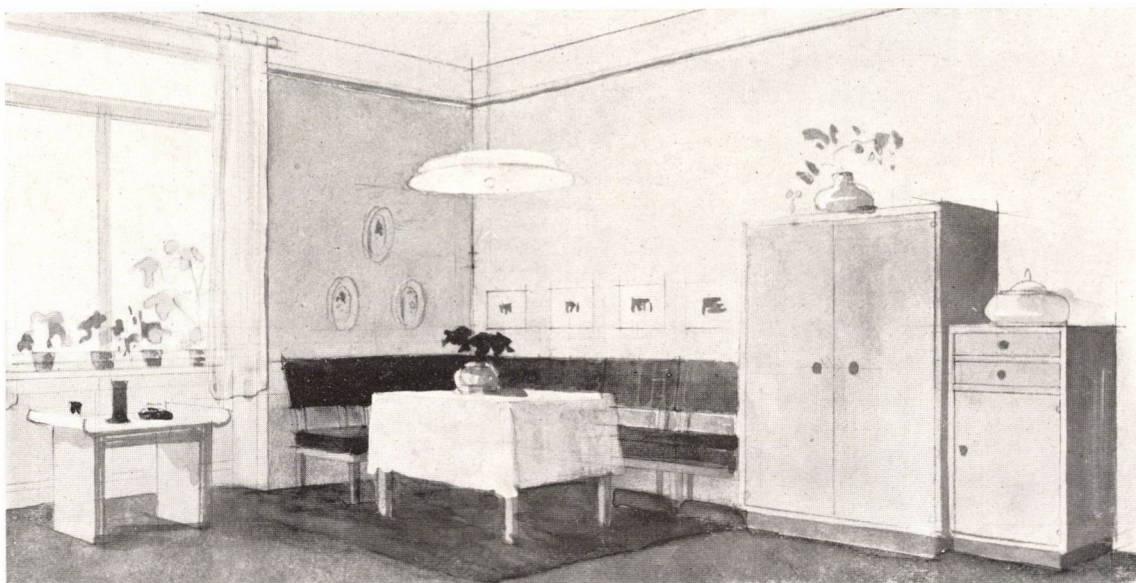

Budapest Székesfőváros

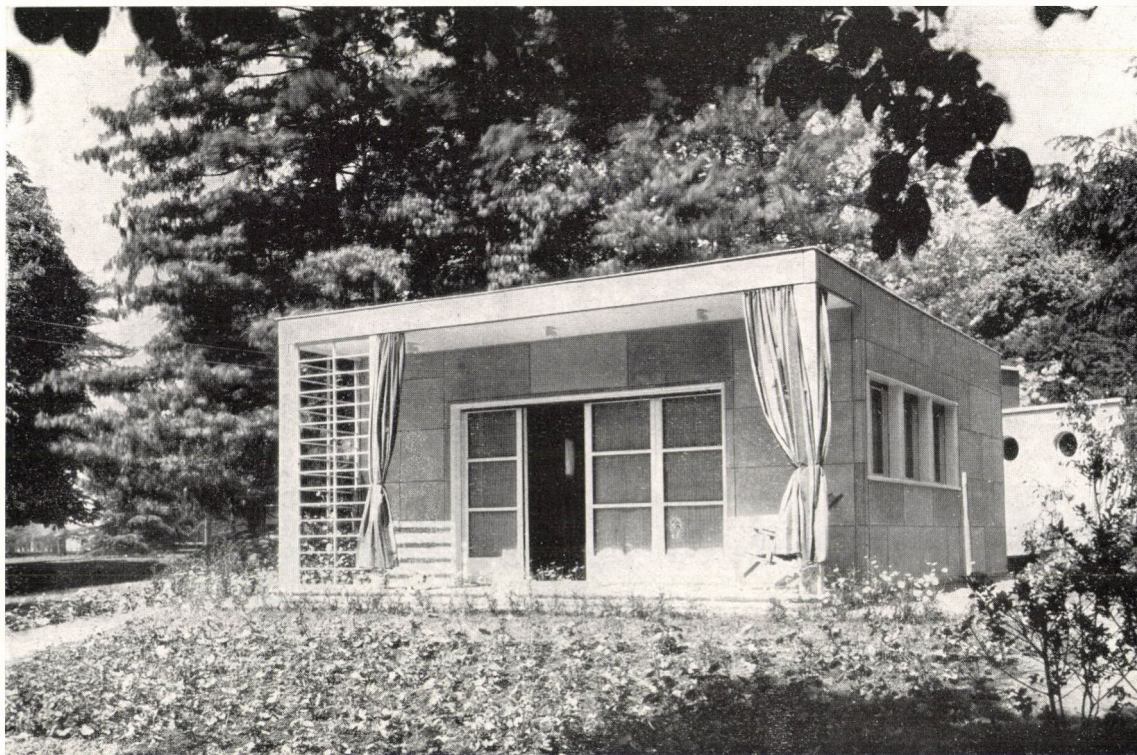
és az O. M. Iparművészeti Társulat lakásművészeti tervpályázatán díjat nyert tervek. Fent: Gábrriel Frigyes „Száz” jeligéjű terve. Lent: Minár Pál „Otthonom” jeligéjű terve. — Preisgekrönte Entwürfe des von der Hauptstadt Budapest und der Landesgesellschaft für Kunstgewerbe veranstalteten Wohnkunst-Preiswettbewerbens. Oben: Entwurf von F. Gábrriel. Unten: Entwurf von P. Minár. — Prize-won designs from the competition of the Capital Budapest and the Hungarian Society for Applied Art. Above: Design by F. Gábrriel. Below: Design by P. Minár.

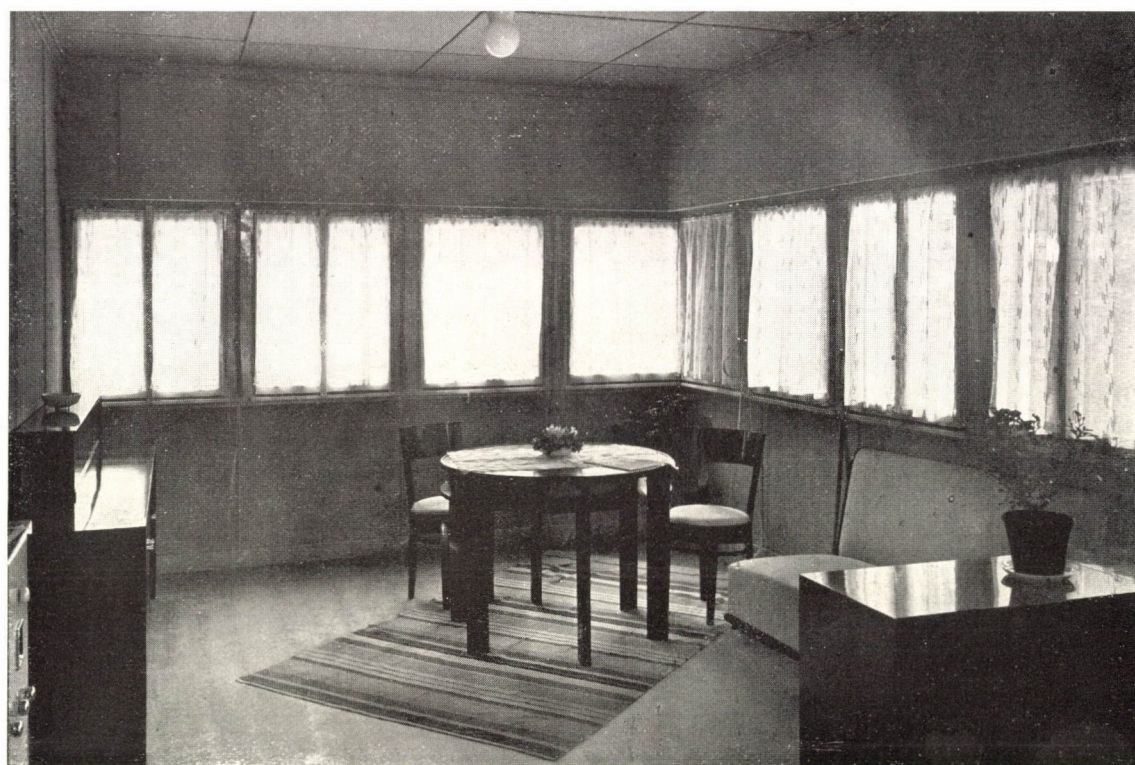
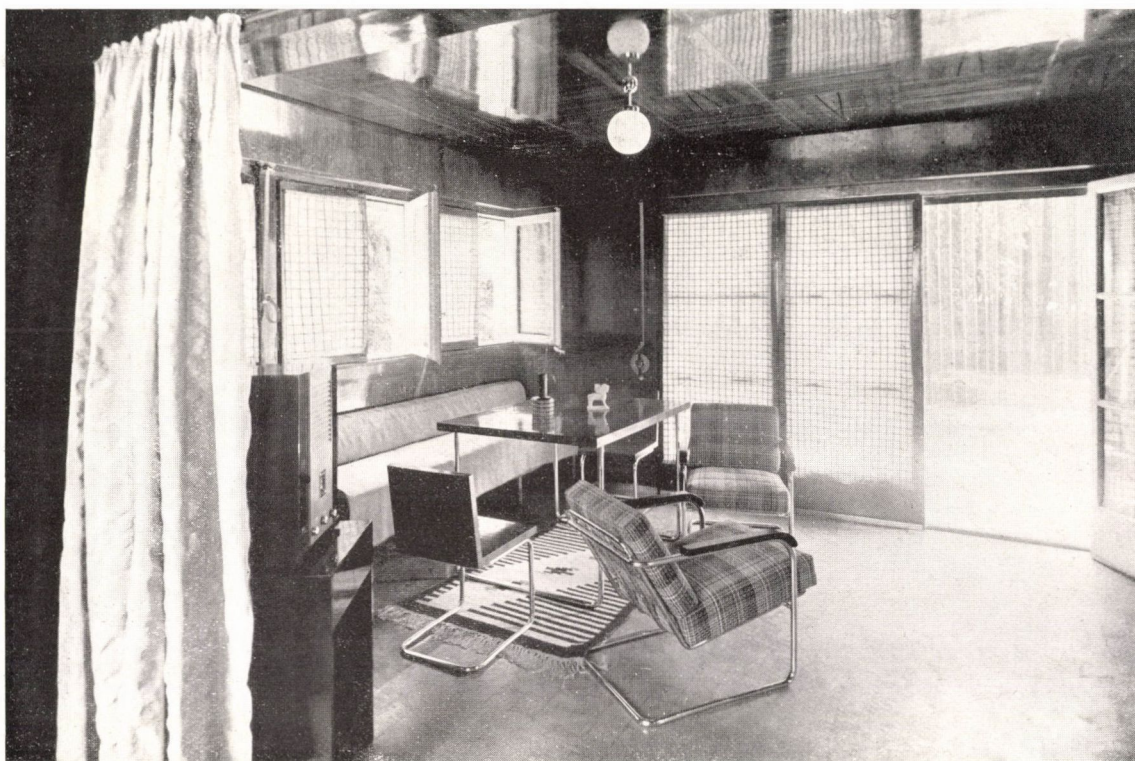
Budapest Székesfőváros és az O. M. Iparművészeti Társulat lakásművészeti tervpályázatán díjat nyert tervek. Fent: Rákos Pál „Standard-típus” jellegű terve. Lent: Bakos István „To habit” jellegű terve. — Preisgekrönte Entwürfe des von der Hauptstadt Budapest und der Landesgesellschaft für Kunstgewerbe veranstalteten Wohnkunst-Preiswettbewerbs. Oben: Entwurf von P. Rákos. Unten: Entwurf von St. Bakos. — Prize-won designs from the competition of the Capital Budapest and the Hungarian Society for Applied Art. Above: Design by P. Rákos. Below: Design by St. Bakos.

Budapest Székesfőváros és az O. M. Iparművészeti Társulat lakásművészeti tervpályázatáról. Fent: Vass Béla „Polgári fészek” jellegű terve. Lent: ifj. Szabó István „Duna” jellegű terve. — Preisgekrönte Entwürfe des von der Hauptstadt Budapest und der Landesgesellschaft für Kunstgewerbe veranstalteten Wohnkunst-Preisausschreibens. Oben: Entwurf von B. Vass. Unten: Entwurf von St. Szabó d. J. — Prize-won designs from the competition of the capital Budapest and the Hungarian Society for Applied Art. Above: Design by B. Vass. Below: Design by St. Szabó jr.

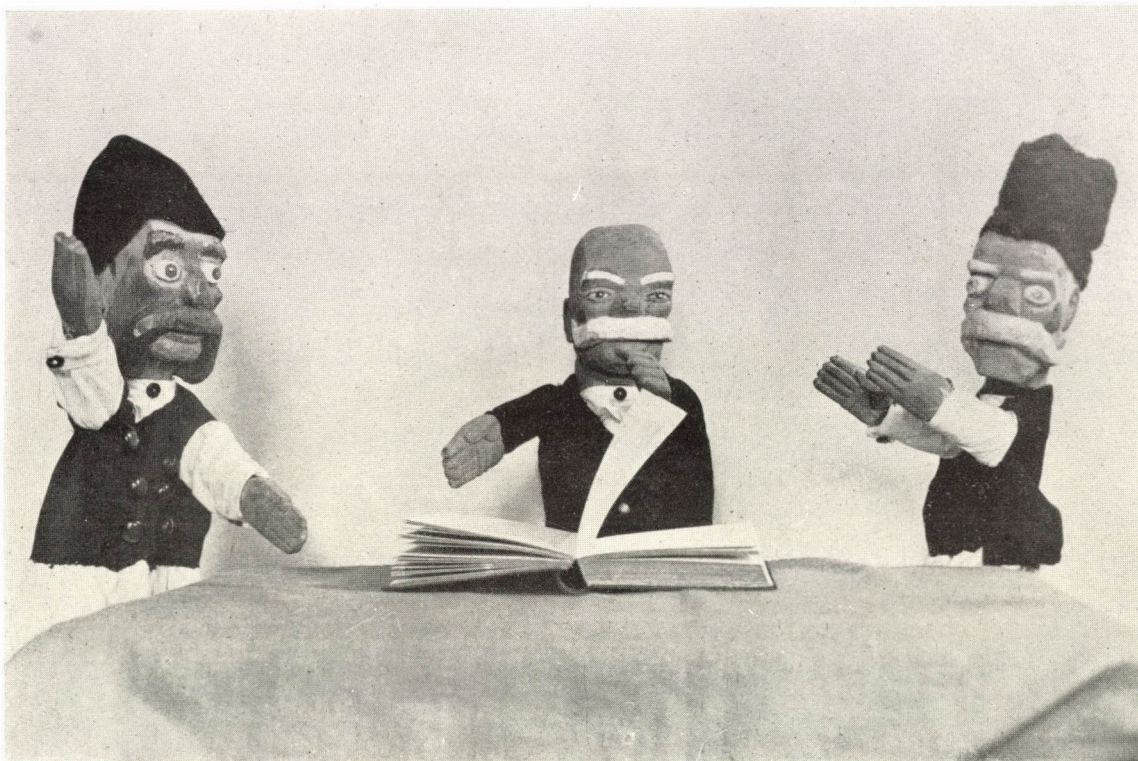
A milánói Triennale-ről. Fent: Nyaraló a tengerparton.
 Faludi Jenő építész terve. Lent: Nyaraló a hegyekben. Griffini—Faludi—Bottoni terve. — Von der
 Mailänder Triennale. Oben: Sommerhaus am Meer. Entwurf von E. Faludi. Unten: Sommerhaus in den Bergen.
 Entwurf von Griffini—Faludi—Bottoni. — From the Triennale in Milano. Above: Summer-residence on the coast.
 Designed by E. Faludi. Below: Summer-residence in the mountains. Designed by Griffini—Faludi—Bottoni.

A milánói Triennale-ról. Fent: Nappali szoba. Faludi Jenő terve.
 Lent: Nappali szoba. Griffini—Faludi—Bottoni terve. — Von der Mailänder Triennale. Oben: Wohnzimmer. Entwurf von Eugen Faludi. Unten: Wohnzimmer. Entwurf von Griffini—Faludi—Bottoni. — From the Triennale in Milano. Above: Parlour. Designed by Eugen Faludi. Below: Parlour. Designed by Griffini—Faludi—Bottoni.

Íróasztal és irodaberendezés. Dr. Bierbauer Virgil terve. — Schreibtisch und Büroeinrichtung.
Entwurf von Dr. V. Bierbauer. — Writing-table and office-furniture. Designed by Dr. V. Bierbauer.

Büky Béla magyaros bábjátékai. Jelenetek a Fülemlé c. darabból. — B. Büky's ungarische Puppenspiele. Szenen aus dem Stücke: „Die Nachtigall“. — B. Büky's Hungarian puppet-shows. Scenes from the play: „The Nightingale.“

Büky Béla magyaros bábjátékai. Fent: Figurák az „Egyszer egy királyfi . . .” c. darabból. Lent: Jelenet az „Egyszer egy királyfi . . .” c. darabból. — B. Büky's ungarische Puppenspiele. Figuren aus dem Stücke: „Eints ein Prinz . . .” — B. Büky's Hungarian puppet shows. Figures from the play: „Once a Prince . . .”

éppen úgy ajánlatossá teszi, mint az, hogy könnyen mosható, tisztítható s így a mai fokozott egészség-igényeknek is megfelel. Vannak azonban hátrányai is. A barátságos, derűs kretonok, ha kissé eltúlozzák, nyugtalanítóan hatnak a tarkaságukkal. Gazdaságosnak sem éppen nevezhető az olyan bútorházat, mely pár év alatt erősen megfakul és elvásik. Jellege szerint tehát inkább fog meghonosodni a gyermek-és előszobákban, mint az úri-, vagy hálószobák berendezésében. A lakkeszített bútorok és az unalmasan szintelen falak közt, de főképp a szerényebb háztartásokban persze erősen divatba fognak jönni, míg kisidő múlva jól nem lakik velük a szem.

Dr. N. P.

AGA KHÁN PALOTÁJA. Aga khán, aki tudvalegőleg a világ egyik leggazdagabb embere, villát építtetett magának a Rivierán. A villája belső berendezését mostanában mutatta be egy francia folyóirat, a Mobilier et Décoration. Csupa egyszerű, finom szoba, modern paliszanderfabútorokkal, nyugodt, célszerű formákkal. Sehol semmi „keleti fényűzés“. Ebédlő, melyben alig fér el több, mint egy tucat ember. Úriszoba fémcsőbútorral és mahagóni könyvvállványokkal. Az állványon a könyvek a franciák ismert sárgapapírfedőlapjaival sorakoznak, nem hadigazdagok aranyos kötésében. De a stúdió széles üvegablakán Barillet üvegfestménye látható és minden darab bútor René Herbst-nek, a kiváló iparművésznek egy-egy kis remekműve.

A MODERN DÍSZÍTŐIPARÉRT. A francia nagyipar egyes ágazataiban érthető aggodalommal nézik azt a válságot, melyet a gazdasági körülményeken kívül a purista irányok előretörése okoz. Bútorosok, tapétások, üvegfestők, ékszerészek, kerámiai gyárak fogtak tehát össze, hogy a rendelkezésükre álló eszközökkel harcokoljanak az egyoldalú és szerintük eltorzító hatású modernizmus ellen. Három éven át, egymásután rendeztek kiállításokat a párizsi technológiai szakiskolán a dekoratív művészetek színes és hatásos voltának bemutatására. Előbb a bútorokon, azután szöveteken, végül iparművészeti tárgyakon mutatták be, hogy a modern formátörékvések jól megférnek a dekoratív szellemmel. Sőt szándékosan keresték a legmodernebb területeket: az utca, az áruház, a teaszalón, a kávéház, az üzleti reklám életnyilvánulásait, hogy eszméjük helyességét bizonyítsák. Most az 1937-es párizsi kiállítás sikeréért féltik attól a „művészietlen“ stílustörékvéstől, mely az iparművészetből a dekoratív tényezőket száműzni igyekszik. Most tehát mintegy tizenhatezer pengő értékű pályadíjakat írtak ki különféle pályatervekre. Ezekkel a fa-, a csipke-, a hímező-, a szőnyeg-, a kovácsoltvas- és az üvepipar körébe tartozó munkákat akarják nemesízlésű mintákkal ellátni. Alapfeltételül azonban mindenütt azt tűzték ki, hogy a mai élet keretébe jól beleillő munkákra van szükség.

A SZÉTSZEDHETŐ PEHELYAPLAN. Tudvalegő, hogy napjainkban az ágynemű szépsége egyre nagyobb jelentőséget kap. Mióta az új lakásberendező művészet egészségi okokból és egyszerűsítés céljából mellőzi az ágyterítőt, a színes selyemhuzatokat, paplanbevonások egyre terjednek. Kétségtelen, hogy

a hálószoba ezen a módon csak színesebbé és érdekesebbé válik, hiszen ez is csak egy lépés, mely a régi „ágyasház“ nagy baldachinos-ágyait fokról-fokra levegősebbé tette. Helyes elv az, hogy a paplant s párnákat jól átjárja a levegő (még a reggeli szellőztetés után is) és egy szép steppelt, egyszínű paplanhuzat, ugyanolyan színű hengerpárnával befejezve semmivel sem hátrányosabb ízlés tekintetében, mint egy agyoncifrázott ágyterítő. Most már odáig fejlődött ez a paplan-technika, hogy immár szétszedhető paplanokat is készítenek. Az egészet úgy kell felfogni, mint 9—10 hosszú hurkaszerű paplanrészről összefogott takarót, amelynek ezek a részei külön-külön legombolhatóak, moshatóak és vasalhatóak. Kétségtelenül figyelemreméltó újítás, mely főleg a naponként való szellőztetés alkalmával jelent nagy előnyöket.

N. P.

ÜVEGGYÜJTÉS. Míg a modern porcellánt igen sokan gyűjtik már olyanok, akik tudatosan mai díszet kívánnak a mai lakásba, addig a modern üvegeknek még alig vannak gyűjtői. Ennek egyik oka az is, hogy úgynevezett „márkás“ üvegyár jóformán csak egy van és ez a svéd Orrefors-gyár. Ennek formában, anyagban, vésett díszjeiben egyaránt elsőrendű poharai és tálai vannak, míg az egyéb gyárak díszüvegei hozzánk alig jutnak el, vagy pedig olyan lehetetlenek (lásd: az ólomkristályüvegek nagy részét), hogy azok egy iparművészeti ízléssel berendezett lakásból kisírnak. Pedig az üveget is érdemes gyűjteni, de nem annyira a díszpoharakat, mint inkább a szép és jó használati edényeket. Ebben a tekintetben alig múlik el esztendő, hogy új és meglepően ízléses kollekciókat ne látnánk. Ivópoharak, gyümölcsös-készletek, likőrszervizek, bowle-tartók, salátás- és befőttestálak a legremekebb formaötletek szerint készülnek. Mostanában például a lehelletfinomságú kristályüvegek alját, forgóját, talpát, fülét fekete üvegből is készítik és ez a színellentét rendkívül érdekes edényeket terem. Az üvegyűjtésnek csak egy nehéz feltétele van: a legtöbb mai lakásból hiányzik az üvegszekrény az ebédlőben, az a kis rátét pedig, mely a tálalón helyet kap, egy féltucat üvegpoharat is nehezen fogad magába.

AMI A KIÁLLÍTÁSOKBÓL KIMARADT. Jártunk az őszi virág- és gyümölcskiállításon az Iparcsarnokban. Nagyon megkapó volt. Nemes szépségű chrysanthemumok és dahliák ízléses csoportosításban. De a kertészet legegyszerűbb díszeit nem láttuk. Gyönyörű kaktuszok, rideg cserepekben. De még csak közönséges fapalcokat sem láttunk, nem hogy modern kaktusz-állványokat. Azután szebbnél-szebb gyümölcsök, örömei szemnek és szájnak, de egyetlen kosár, vagy gyümölcsös tál sem zavarta a körték és barackok unalmát. Vajjon miért mostoha-gyermek egy ilyen kiállításon az iparművészet? Mikor a kertészet termékeit kínáljuk, a virágok kultuszát sugalmazzuk, nincs talán szükség a segítő erőkre, a belső berendezésre, a keramikusra, kőfaragóra, kosárfonóra s még egy tucat mesteremberre és tervezőjükre? Azt olvassuk továbbá az újságokban, hogy a jövő év tavaszára nagy műtörténeti kiállítást terveznek Sopronban. Lesz kép- és szoborkiállítás, lesz reneszánsz ebédlő és bieder-

meier-korból való úriszoba, lesz óra-, ötvös- és családi kincsgyűjtemény. Minden lesz ezeken az idegenforgalmi ünnepeken, a hangversenytől a löversenyig. Csak a modern iparművészetről nem kapnának benne izeltőt az emberek. Vajjon a mai lakásberendezők, üvegfestők, kerámikusok, ezüstművesek semmi olyant nem tudnak, ami a soproni patriciusokat és a bécsi autókirándulókat érdekelheti? A műtörténet és műemlék nagy vonzóerő egy város idegenforgalmában, de a mai élet lüktető szépségei és kultúrákara nem kevésbé érdeklik a turistákat.

LOVAS-MÚZEUM. Párizs legelegánsabb utcájában, a Faubourg Saint Honorén van egy bőrdőzs üzlet. Az egész világ ismeri vagy az áruit, vagy a hirdetéseit. Minden, amit készít ez a cég, márkás árunak számít, akár a sportolók, akár a divatdámák közt. De azonfelül valóságos kis múzeum is van a bolt hátsó részében. S ez arra vall, hogy egy régi párizsi cég tulajdonosa nemesak szereti az ő mesteriségét, de valósággal amatőrje annak. Mi minden van ennek a boltnak muzeumában! Nyergek, kocsik, fegyverek — miniatűr-példányokon. Lőszerszámok Napoleon és Mária Lujza fogatairól. Kis ekvipázsok ezüstműből és drágakövekkel kirakott vadásztörök. Híres úrkoecsisokról készült festmények (egyiken Ferenc Józsefet és Erzsébet királynét festette meg Bensa). Művészet, iparművészet, elegancia, híres gavallérok és egykori szenvedélyek hősei. A régiség szeretetén át finomodott a cég annyira, hogy mai iparcikkeiben is ízlésirányító szerepe van a bőr- és díszművek fejlődésében.

MÚZEUM-ISKOLA. A német állami múzeumok vezetősége a közeljövőben egy kétéves tanfolyamot létesít. Ezen a művészettörténet doktorainak és a múzeumok fiatalabb tisztviselőinek gyakorlati és elméleti továbbképzésével fognak az új múzeum-politikai célok számára megfelelő apparátusról gondoskodni. Ehhez hasonló, kitűnő iskola Párizsban már régóta létezik a Louvre-ral kapcsolatban. Ez intézkedéssel egyidejűleg a német kormány a magánmúzeumok vezetőit is egyesületbe akarja tömöríteni s egységes irányelvek szerint a népművelés szolgálatába állítani. N.

A NÉMA ÉS VAK HÁZ. New-Yorkban épült egyik legforgalmasabb utcában egy sokemeletes ház, amely valósággal titokzatosan hat a járókelőkre. Az óriás háznak egyetlen ablaka sincs. Az érdeklődők csakhamar megtudták, hogy ez egy nagy ipari üzem háza. Egész nap óriási gépek dolgoznak benne, de olyan jól vannak konstruálva, hogy a gépek mellett álló íróasztaloknál a tisztviselők munkájukat néma csendben végezhetik. A környéken sem hallatszik semmi az ipartelep életéből. Az egész nagy vállalatban éjjel-nappal villanyvilágítás mellett folyik a munka s ennek lámpái a napfény illúzióját adják. A zaj ellen folyó nagyvárosi küzdelmeknek értékes tanulságokat szolgáltat ez a ház.

NORVÉG FAFARAGÓK. Csak kevesen tudják, hogy a norvég parasztek közt még ma is nagy számmal élnek egyszerű földművesek, akik mesteri módon értenek a szentek és oltárok faragásához.

Norvégia erdős, hegyes vidékein, kivált Telemarken, Gudland, Hardanper tájain mint igazi népművészet él tovább az erdők egyszerű lakói közt is ez a csodás plasztikai képesség. A norvég parasztek büszke őseire, azok házatájára, hiszen még a régi norvég királyok közt is sok van, akinek ereiben parasztvér folyt. Ezekben az erdőkben, völgyekben télen megáll a munka és a szorgalmas kezek remek barokk-oltárokat és meglepően naturalisztikus Krisztus-figurákat faragnak. Mindezek a munkákon elsősorban az anyagnak, a vésővel feldolgozott fának kemény és nemes anyaga jut szóhoz és érezteti meg a háziipar primitív szépségét.

MOZI A PÁLYAUDVARON. A modern pályaudvarok már rég nem olyan unalmas helyek, mint hajdanában voltak. Már nemcsak a gyomorinyencei, de a szép holmik barátai is megtalálják ott mindazt, ami a szemnek ingere. Játéküzletek, kirakatsorok, népművészeti apróságok az utasoknak. Legújabbban a francia modernizált pályaudvarokon mozik is vannak s ezt a példát most a londoni Victoria Station is követte. A remek kis moziban 240 ülőhely van s hogy a nézők a vidám műsor közepette el ne felejték a vonatindulást, minden kétpercben a vászon is jelenti, hogy melyik vonatra lehet beszállni. Érdekes az is, hogy a londoni vasúti mozi tervezője egy fiatal építész, Mr. Alister MacDonald, az angol miniszterelnök fia.

C SALÁDI HÁZAK KIÁLLÍTÁSA. Németország idei nyara teljesen híjjával volt a művészeti kiállításoknak. Egyetlen említésreméltó kiállítás volt, a müncheni családi házaké, melyen egy új lakóháztelep különböző kis családi házait mutatták be. Harbers városépítő tervei szerint rendezték el a különböző kis lakóházakat, melyek mindegyikét más-más építő tervezte. A 10—20 ezer márkás épületek legnagyobb része a délnémet falusi házak ízlésében készült. Az egész kiállítást úgy tekintik, mint előzetes tájékozódást a jövő év nyarán Münchenben rendezendő nagy lakóház-telep-kiállításához.

VIRÁGTARTÓ ÜVEGTÁLAK. A vágott virágok tartására eddig is kedvelt edény volt az alacsony talapatú széles üvegtál. Különösen apró, tömegesen egymás mellé helyezett virágok (ibolya, nefelejcs) tartására volt ez alkalmas. Néhány év óta azonban az ilyen üvegtálakat úgy is készítik, hogy a közepén apró kis üveghengerek emelkednek egymás mellett, amelyekbe rózsák, szegfűek, orgona stb. szárai dughatók be. Azelőtt az ilyen díszedények nagyon pompásak és drágák voltak. Újabbban tömegáruként, olcsón kerülnek az üvegereszkedésekbe és mivel tiszták, csinosak és formailag kifogástalanok is, külföldön nagyon népszerűek.

HÍREK MINDENFELŐL. P á r i z s b a n tudvalevőleg 1937-re nemzetközi iparművészeti kiállítást terveznek. Erről legutóbb az a hír volt elterjedve, hogy elhalasztják. A francia kormány azonban ezt a híresztelést megcáfolta. Berlinben az iparművészeti könyvtárban fráskiállítás volt, mely régi írásemlékeken mutatta ki, hogy a „fraktúra“ (nálunk úgynevezett „gót“) betűk ma sokkal inkább a barokk, semmint a középkori írott emlékek

szép, egyszerű betűire támaszkodnak. Csikágó-ban a világiállítás nagy sikerük volt a külön termekben kiállított bécsi gyermekrajzoknak. Ezt a csoportot Thelzer Frigyes bécsi tanár rendezte. Párizsban az őszi Szalón keretében, mely a mi műcsarnoki kiállításunknak felel meg, nagyarányú reklámművészeti kiállítás is helyet kapott. Nálunk a reklámgrafika évek óta alig jutott szóhoz. Párizsban a most következő háztartási kiállításon külön csoportot fognak létesíteni az „egyéni ház“, helyesebben a kis családi ház higiénikus építési formáinak bemutatására. A szülők és három gyermek elhelyezésére való ház terveinek jutalmazására mintegy hatezer pengőt szántak. St. Gallenben az idegenforgalom emelésére időnként „fényheteket“ rendeznek s ilyenkor az összes szebb középületeket reflektorokkal világítják meg s a parkok szökőkútjait is színes zuhatagokká változtatják. Velenében ugyancsak idegenforgalmi okokból az erkélyeket és ablakokat virággal díszítették fel és a legszebb balkonok tulajdonosait kitüntették. Drezdában bezárult az „Erős Ágost és kora“ című kiállítás. 140.000 ember látogatta a kiállítást és 33.000 márka tiszta jövedelmet hajtott. Eddig még egyetlen szászországi kiállításnak sem volt ekkora sikere. — Pompon François, a híres párizsi állatszobrász, akinek főleg bronzból való madárfigurái tették világszerte ismertté a nevét, hetvennyolc éves korában Párizsban meghalt. Hátrahagyott műveit kívánságára az ottani állatkertben fogják elhelyezni. — Hiesz Géznak, a Párizsban élő magyar kisplasztikusnak nagy sikere volt a Salon des Tuilleries-ben rendezett kiállításon finom vonalú üvegszobraival.

• KIÁLLÍTÁSOK •

KAPOSVÁRI KIÁLLÍTÁSUNK NAGY SIKERE. Az utolsó két esztendőben az Országos Magyar Iparművészeti Társulat igen jelentékeny és eredményes kultúr munkát fejt ki azzal, hogy több vidéki városban magas színvonalon álló iparművészeti kiállítást rendezett. Tatabánya, Szolnok, Debrecen után most Kaposvár következett. A társulat vezetősége és minden tagja nagy szeretettel dolgozik annak a feladatnak a megoldásán, hogy vidéki városaink haladni vágyó közönségének figyelmét arra irányítsa, hogy a nemesebb értelmében vett lakásművészet a nemzeti kultúrának és erkölcsnek egyik igen fontos tényezője.

Rendkívül örvendetes eredmény, hogy a társulat kiállítói a súlyos gazdasági viszonyok ellenére is magas színvonalon álló, gazdag anyagot küldöttek be és ennek a jó anyagnak tudható be elsősorban, hogy a kiállítás ilyen hatalmas érdeklődést tudott kiváltani.

De az érdeklődést nagyban fokozta az a körülmény is, hogy a társulat pompásan működő kiállítási bizottsága, elnökének, Lakatos Artúr tanárnak és előadójának, Urbányi Vilmos építőiparművésznek a vezetése mellett, ismét kitűnő munkát végzett. A kiállítási bizottság igen

szerencsésen választott, amidőn Zrinszky Józsefre bízta a kaposvári kiállítás belső berendezésének megteremtését és a rendezést. A fiatalabb építőiparművész-gárdánknak ez a kiválóan tehetséges tagja erejének javát adta és munkájában kifejtett művészeti tudásával, nobiles kifejező készségével kellemes meglepetésben részesítette úgy a kaposvári, mint pedig a Budapestről és Pécsről filléres vonatokkal kiránduló közönséget, amint a „Turul“-szállóban levő kiállítást megtekintették.

A megnyitásnak külön fényt kölcsönözött, hogy társulatunk illusztris elnöke dr. vitéz József Ferenc kir. herceg, aki oly nagy megértéssel és szeretettel támogatja a társulatot, szintén Kaposvárra jött. dr. Fabinyi Tihamér kereskedelemügyi minisztert, gróf Szapáry Lajos főispán képviselte. Külön hála illeti Kaposvár országgyűlési képviselőjét és választmányunk tagját, dr. Ugron Gábor v. b. t. tanácsost, aki szintén leutazott, dr. Vétek György polgármestert, dr. Lehoczky Brunó h. polgármestert, Sipos Kálmán tanácsnokot és a kaposvári, illetőleg somogy megyei sajtót, hogy a kiállítás előkészítésében tevékenyen vettek részt s ezáltal a maguk részéről is hozzájárultak a nagy siker biztosításához.

Társulatunk képviseletében negyventagú küldöttség ment le a megnyításra.

Tizenegy órakor a „Turul“-ban levő kiállításon a Városi Dalárda Soltész Emil zeneiskolai igazgató vezényletével énekelte el a Magyar Hiszekegyet, majd a társulat ügyv. alelnöke Szablya János köszönte meg dr. Fabinyi Tihamér kereskedelemügyi miniszternek, hogy képviseltette magát, gróf Szapáry Lajos főispánnak és dr. Vétek György polgármesternek pedig, hogy a megye és a város közönsége oly nagy szeretettel fogadta a társulat kiállítását.

Dr. Vétek György polgármester válaszában a köszönetet és elismerést a társulatra és a kiállítás rendezőségére hárította át.

A megnyitás után a társulat funkcionáriusai kalauzolták végig a megjelent előkelőségeket, akik a termeket zsúfolásig megtöltő közönséggel egyetemben nagy gyönyörűséggel szemlélték meg a szép installációs és pompás kiállítási anyagot.

Félegy órakor érkezett Kaposvárra dr. vitéz József Ferenc kir. herceg öfensége, akít a pályaudvaron dr. Vétek György polgármester üdvözölt. A kiállításon a királyi herceget Szablya János ügyv. alelnök köszöntötte, kiemelvén, hogy milyen nagy hálával vannak öfenségével szemben eltelve a magyar iparművészek és magyar háziiparosok azért, hogy nagy elfoglaltsága mellett is személyesen jött el a kaposvári kiállítás megnyítására vasárnapi pihenőnapját áldozván fel erre a célra.

„Kedves elnöktársam“ — mondotta többek között a kir. herceg — szíves üdvözlését hálásan köszönöm. Ma inkább szükséges az ilyen irányú kiállítás, mint 10 évvel ezelőtt. Különösen most, amikor oly ádázan ellenséges indulattal törnek magyarságunkra, nyelvünkre. Legyenek ezek a kiállítások élő tiltakozások és tüntető felvonulások nemesak az ország határain belül, hanem a kül-

földön is magyarságunk mellett. Egy-egy ilyen kiállítás valósággal hitvallás a tekintetben, hogy a magyar művészet, a magyar kultúra nem fikció, hanem eleven valóság, amely végül diadalra fogja juttatni a magyar igazságot. Ebben a reményben üdvözlöm ismételtén önöket.“

Ófensége azután a főispán, polgármester és társulatunk funkcionáriusai kíséretében a legnagyobb részletességgel nézte meg az egyes kiállítók műveit és örömeinek adott kifejezést afölött, hogy a város és a társulat közös munkája ilyen sikeres eredménnyel járt.

Délben a „Turul“-szállodában 100 terítékes közös ebéd volt. Az asztalfőn a kir. herceg ült. Délután a Városi Színházban zsűfolt ház előtt volt előadás, amelyet Ligeti Miklós szobrászművész, a társulat alelnöke vezetett be. Utána Zrinszky József tartott igen érdekes előadást az iparművészet, de különösen a belső építészet jelentőségéről, annak művészi, szociális és gazdasági fontosságáról. Végül a somogyi népművészet néhány derűs és kitűnően megjátszott jelenete került színre a törökkoppányiak és a szennaiak előadásában.

A TÁRSULATI ÁLLANDÓ MINTAKIÁLLÍTÁS MEGNYITÁSA. Az a regenerációs folyamat, amelyet dr. Fabinyi Tihamér m. kir. kereskedelemügyi miniszter indított meg 1933 június hó 30-án kelt, a társulathoz intézett leiratával, a magyar iparművészet, műipar és háziipar érdekében fontos állomáshoz érkezett azzal, hogy a társulat állandó mintakiállítása folyó év december hó 15-én megnyitott.

A társulat vezetősége semmit sem hagy kihasználatlanul, ami alkalmas arra, hogy azokat a nagy lehetőségeket, amelyek a magyar iparművészetben, műiparban és háziiparban nemcsak kulturális, hanem gazdasági szempontból is fejlenek, minél sikeresebben igyekezzék érvényesíteni a magyar iparművészek, műiparosok és háziiparosok javára.

Ebben a törekvésben egyik legfontosabb szempont az export megszervezése, amely tekintetben már eddigel is igen értékes eredményeket ért el a M. Kir. Kereskedelemügyi Minisztérium, illetőleg a M. Kir. Külkereskedelmi Hivatal illetékes szakosztályainak támogatásával a társulat.

Ezeket a célokat kívánja szolgálni az állandó mintakiállitás, amely a társulat hivatalos helyiségében (VI. Andrassy út 69 sz. alatt) kapott megfelelő otthont. Az állandó mintakiállitás a magyar közönségre kíván nevelő hatást gyakorolni és főleg Budapestre bevásárlás céljából jövő külföldi kereskedőknek a figyelmét a magyar iparművészeti, műipari és háziipari termelése irányítani.

A megnyitás ünnepélyes külsőségek között folyt le és arra igen előkelő közönség gyűlt egybe. Dr. Fabinyi Tihamér kereskedelemügyi minisztert dr. Girardi István min. tanácsos, dr. Hóman Bálint kultuszminisztert dr. Tihamér Lajos min. tanácsos, a székesfővárost dr. Némethy Károly tanácsnok képviselte, akiket a társulat nevében Ligeti Miklós, Seenger Béla és Szablya János alelnökök fogadtak.

Érdekes látnivalója volt még a kiállításnak a somogymegyei népművészeti és háziipari rész,

amelynek összeállítása Gönczy Ferenc múzeumegyesületi igazgató érdeme.

A társulat nevében az ügyvezető alelnök üdvözölte a kormány és főváros képviselőit és beszédében rámutatott azokra az igen fontos célokra, amelyek az állandó mintakiállitás fog szolgálni.

A társulat vezetősége és tagjai legjobb tudásukat és képességüket állították e nagy kulturális és gazdasági célok szolgálatába és mindent elkövetnek abban az irányban, hogy a m. kir. kormányt abban a törekvésében támogassák, hogy a magyar név dicsősége még e nehéz időkben se homályosuljon el.

Dr. Girardi István válaszában a kereskedelemügyi miniszter nevében is örömeinek adott kifejezést afölött, hogy a társulat ily erős munkatempóban oldja meg gyors egymásutánban a reábizott feladatokat. Magasztos és amellett hasznos cél szolgálatába állította a kereskedelemügyi miniszter az Országos Magyar Iparművészeti Társulatot, amidőn azzal bízta meg, hogy karolja fel az oly nehéz viszonyok közé sodródott iparművészet, műipar és háziipar érdekeit, a társulat rendelkezésére álló értékes szellemi tőke, nemkülönben gazdag tapasztalatainak latbavetésével. Végül a Mindenható áldását kérte e fontos munkásságra és ennek reményében nyitotta meg a kiállítást.

A miniszterek képviselői azután meleg érdeklődéssel szemlélték meg a magas színvonalon álló anyagot.

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS KÉPTÁRA. A

Budapesten megforduló idegenek számára új művészeti látványossággal tette gazdagabbá a fővárost annak vezetősége, amidőn új képtárát a gróf Károlyi-palota 22 termében megnyitotta. De köszönettel tartozik minden budapesti polgár is, hogy ilyen ritka szép milióban élvezheti a legkiválóbb magyar művészek alkotásait. Hogy az utolsó évtizedekben milyen hatalmas mértékben volt mecenása a főváros a magyar művészetnek, az felemelő módon bizonyítja ez a gyönyörű, hatalmas gyűjtemény, mely 282 festményt, 40 szobrot és 93 grafikai művet foglal magában.

Az anyag egyrésze gróf Zichy Jenő hagyatékából ered. A másik rész abból a céltudatos műpártolói és gyűjtési tevékenységből származott, mely tulajdonképpen Budának és Pestnek egyesítése után, 1880-ban kezdődött.

Hogy a főváros a gyűjtést mily nagy hozzáértelessel folytatta, azt különösen két körülmény igazolja. Az egyik: hogy a kortársaktól való vásárlások azóta műtörténeti értéket nyertek, a másik: hogy az egyes, nagy fejlődést végigjáró művészek korábbi festésmódorából való képek az új művészi fejlődés egyes fokozatait érdekesen jelzik. A képtári anyagból a mostani gyűjtemény a legkiválóbbakat mutatja be.

Nagyon szerencsésnek tartjuk, hogy a főváros vezetősége a nemesarányú termekben komoly építészeti változtatásokat nem eszközölt. Az átépítés inkább későbbi beépítések eltávolítására szorítkozott. Rendkívül jó ötlet volt a régi könyvtár berendezésének megtartása és grafikai célokra való felhasználása.

Dr. Sipőcz Jenő polgármester és Liber Endre alpolgármester büszkék lehetnek erre a legújabb alkotásukra. A művészeti ügyosztály agilis vezetője dr. Némethy Károly tanácsnok és dr. Pacher Béla, rendkívül nagy és tiszteletreméltó munkát végeztek, amikor ilyen tökéletes megoldást találtak a legkiválóbb magyar művészek alkotásainak kiállítására. Különösen ki kell emelnünk Csánky Dénes festőművészeknek, a Fővárosi Képtár igazgatójának munkásságát, aki oly ritka hozzáértéssel, nagy szak tudással, biztos kritikával és abszolút ízléssel oldotta meg nehéz feladatát, amiáltal összhatásában a képtár a legkvalitatívusabb európai gyűjteményekkel áll egy sorban.

EXPORTPROPAGANDA ÉS IDEGENFORGALMI KIÁLLÍTÁS. A M. kir. Külkereskedelmi Hivatal az Országos Idegenforgalmi Tanácsal karöltve, a „Nemzeti munkahét“ alkalmával nov. 11—19-ig a M. Kir. Technológiai és Anyagvizsgáló Intézetben Exportpropaganda és Idegenforgalmi Kiállítást rendezett.

A kiállításnak az volt a célja, hogy a magyar közvélemény előtt bemutassa azokat az újszerű eszközöket, amelyek segítségével a M. Kir. Külkereskedelmi Hivatal és az idegenforgalmi szervek a magyar exportnak és idegenforgalomnak külföldön propagandát csinálnak.

A M. Kir. Külkereskedelmi Hivatal a magyar gazdasági életnek egyik legfontosabb szerve lett az 1933-as esztendő folyamán. Szép misszióját rendkívül nagy körültekintéssel végzi és külkereskedelmi mérlegünk javulása nem kis mértékben vezethető vissza arra a céltudatos export-sztratégiára, amelyet oly ritka hozzáértéssel dolgozott ki a magyar nemzet mezőgazdasági, ipari termelői és kereskedői számára az intézmény vezetője, a nagytudású dr. Winekhtler István kormánybiztos, a Hivatal elnöke. Pompás vezérkara lelkes odaadással segíti őt a felmerülő problémák megoldásánál. A propagandaosztály vezetője, Tóth B. László főszerkesztő klasszikus munkát végzett az 1933-as esztendőben a jelentősebb külföldi kiállításokon és vásárokon talentumos munkatársaival egyetemben, akik közül elsősorban Radnóthy Istvánt kell megemlítenünk. Munkájuk révén az idén sok dicsőséget aratott külföldön a magyar lobogó. Erről a nagy munkáról adott rendkívül érdekes beszámolót a Technológián rendezett „Exportpropaganda és Idegenforgalmi Kiállítás“.

A Technológia nagyobbik kiállítási termét a Külkereskedelmi Hivatal anyaga töltötte meg. A terem belső interiőrjét Szabó Ödön iparművész — a fiatal művészgárdánk kiváló tudású tagja — tervezte. A grafikonokat szintén Szabó Ödön tervezte és a kivitelezésükben közreműködtek Szabó Lucy, Basilides Barna, Basilides Sándor és Lenhardt György.

A bemutatott propagandaeszközök között újszerűségüknél és eredetiségüknél fogva feltűnést keltettek azok a művészi fényképek, amelyek különleges berendezéssel hátulról reflektorokkal voltak megvilágítva és úgy hatottak, mintha azok nagyalakú üvegdiapozítívek lettek volna. A fény-

képek különösen különleges kör, félkör, háromszög stb. alakuknál fogva keltettek feltűnést. A Hivatal külföldi kiállításain kitűnően beváltak azok — ezen a kiállításon is bemutatott — a díszes bőrkötésű fényképalbumok, amelyek Magyarország mezőgazdaságát, iparát, néprajzát, népművészetét, Budapestet, a Balatont és a magyar vidéket demonstráló fényképanyagot tartalmaznak. Az albumok bórdíszmű munkáját Tanácsik Mihály grafikus iparművész készítette. Úgy a külföldi kiállításokon, mint a mostani bemutatáson a közönség alig győzte ezeket az albumokat nézni és az albumok körül volt a legnagyobb csoportosulás. Hasonló érdeklődéssel találkoztak a Kiállításon a Hivatal forgatható fényképpálványai is. Az iparművészeti állandó mintagyűjtemény hat vitrint töltött meg. Ezt a reprezentatív gyűjteményt, mint arról már beszámoltunk, az Országos Iparművészeti Társulat állította össze a Külkereskedelmi Hivatal részére. A propagandaeszközök sorába kell beiktatnunk azt az elsőrangú gramofon-hangerősítő berendezést, amely a Hivatal tulajdonában a külföldi kiállításokon a magyar dal és zene népszerűsítését segíti elő; ez a gramofonberendezés az Exportpropaganda Kiállítás nagyszámú látogató közönségét is szórakoztatta.

A kisebb kiállítási teremben az idegenforgalmi szervek plakát- és propaganda-nyomatványanyaga volt ízlésesen kiállítva.

A MAGYAR IPARMŰVÉSZELET A VILÁGPIACON. A gazdasági depresszió a nemzeti produkció külföldi értékesítésének módszereit is forradalmian megváltoztatta. A nemzetközi vásárok a legutóbbi időkig száraz, szakszerű árúbemutatók voltak, melyekre özlött a kereskedő-társadalom, hogy valami újat keressen vásárlóképes vevőkörének. Ma egészen más a helyzet. A nemzetközi vásárokon az árumintabemutatókon kívül koncentrálódik mindama érdek, mely az egyes nemzetek gazdasági haladását igyekszik előmozdítani.

Először az idegenforgalom kapcsolódott bele, amely ma is szerves része a nemzetközi vásároknak, később a nemzeti művészet keresett piacot és propagandát termelésének értékesítésére. A vásárok struktúrája is forradalmian megváltozott. Ezeknek a nagyszabású reprezentációknak a finanszírozása kétharmadrészből a látogató közönségre van alapítva, melynek belépti díjai alkotják nagyobb mértékben a vásárok anyagi bázisát.

Fentieket tapasztalva, csak örülhetünk annak a gyors meglátásnak, melynek alapján dr. Fabinyi Tihamér m. kir. kereskedelemügyi miniszter megteremtette e hármaskörös kooperációját a külföldi propagandánál és a nemzetközi reprezentációkon. A miniszter úr elhatározása alapján alakult ki a M. Kir. Külkereskedelmi Hivatal, az Országos Magyar Idegenforgalmi Tanács és az Országos Magyar Iparművészeti Társulat között szerves kooperáció, mely három szerv a Külkereskedelmi Hivatal Propaganda-Bizottságában találkozik, hogy a külföldi propaganda-akciókat közös elhatározással megbeszélje.

Ennek az örömdetes együttműködésnek első szereplése volt az olaszországi Bariban szeptember 6—

• SZAKIRODALOM •

21 között lezajlott Levantei Vásár magyar bemutatója. Ezen a bemutatón szerepelt először az Iparművészeti Társulat közreműködésével beszerzett iparművészeti és háziipari kollekcója a Külkereskedelmi Hivatalnak, kiegészítve a magyar népművészet fotografikus és idegenforgalmi vonatkozású propagandájával. E vásár egyik szenzációja volt a magyar pavillon installációja, mely Urbányi Vilmos okl. építő iparművész tervei szerint készült. A dekoratív festmények Haranghy Jenő festőművész tanár sikerült művei voltak. A Külkereskedelmi Hivatal ez alkalommal propagandalbumokat is készítettett, Tanesik Mihály grafikus iparművész tervei szerint. A helyszíni rendezésnél Persián Kató iparművész segédkezett. Örömmel számolhatunk be róla, hogy ez a közös szereplés teljes mértékben eredményesnek és helyesnek bizonyult. A négyszáz darabból álló mintakollekciónak a legkisebb háziiparosnak, vagy iparművésznek is, hogy ennek keretében külföldi propagandához és azon keresztül exportlehetőséghez jusson. Ennek a kollekciónak az összeállításánál három szempont vezetett bennünket: 1. hogy a magyar iparművészek és háziipar legkiválóbbjai jussanak publicitáshoz; 2. hogy az eladhatóság elméleti feltételei biztosíthatóak; 3. hogy a magyar jelleg dominálja a kollekciónak adott darabokat. Hogy sikerült ezen három szempontot teljes mértékben érvényesíteni, azt legjobban igazolja az a körülmény, hogy a kollekciónak a legteljesebb elismerést váltotta ki úgy az olasz, mint az ott megjelent külföldi közönségnél és annak egy része jó áron vásárlóra is talált. Bár a barri vásár távolról sem nyújt olyan lehetőségeket e téren, mint a középeurópai nagy nemzetközi árubemutatók, mégis ezen első kísérlet teljes sikerrel járt abból a szempontból, hogy az ottani közönség megismerte a magyar ipar- és népművészet kiváló termékeit és megszerette azokat. Legjobban igazolja ezt a tényt az, hogy a vásár végéig a város utcái magyar blúzoktól, ruháktól, kendőktől és egyéb szövöttektől tarkálóttak. Reméljük, hogy a jövő évben ez a vásár még nagyobb megrendelésekre fog alkalmat adni a magyar iparművészetnek.

Sikerült szerencsésen eltalálnunk azt a miliót is, amelybe ezeket az értékes darabokat beállítottuk, első ízben mutatva be valóban művészi megoldásban hazánk nemzeti jellegét, a legkülönbözőbb szempontok szerint. Jövő évi propagandánk keretében ezt az akciót tovább fejlesztve, koncentrikusan is kiépíteni szándékozunk és reméljük, hogy a magyar iparművészek és háziiparosok szorgalma és művészi munkája nekik megfelelő anyagi eredményt, hazánknak pedig sok-sok barátot és tisztelőt fog biztosítani.

Tóth B. László.

KARÁCSONYI KIÁLLÍTÁS ÉS VÁSÁR. Társulatunk ezévi karácsonyi kiállítását és vásárát december hó 5-én, kedden délben nyitotta meg a társulat elnöke, dr. vitéz József Ferenc királyi herceg úr öfensege a M. Kir. Technológiai és Anyagvizsgáló Intézet (VIII. József körút 6.) kiállítási termeiben.

E kiállításunkról lapunk legközelebbi számában fogjuk tájékoztatni tagjainkat és olvasóinkat.

A HALASI CSIPKE MULTJA-JÖVŐJE. Sz. Csorba Tibor tanár tanulmánya. E gondosan, nagy szakértelemmel megírt könyv a különféle csipkék történetében hézagpótló munka. Első fejezete a külföldi és magyar csipkék eredetével foglalkozik. A halasi csipke története című fejezetben érdekesen ismerteti azt a nagy és önfeláldozó munkát, amelyet Dékányi Árpád és Markovits Mária, a halasi csipke megteremtői végeztek. A halasi csipke készítési módja című fejezete figyelemreméltó módon foglalkozik a technikai kivitel módzataival és megállapítja, hogy a halasi csipke nem népművészeti termék, mint azt sokan hiszik. A halasi csipke művészi formájának jövőjét a környék népéhez közelálló motívumok feldolgozásában látja és a csipkék hazai és külföldi erős propagálásával kívánja biztosítani.

Rövid halasi kalauz egészíti ki ezt a pompásan megírt könyvecskét. Az előszót Spolarich László, a M. Kir. Áll. Nőipariskola igazgatója írta. H. L.

MIHÁLTZ PÁL: EGY ÉLET REGÉNYE KÉPEK-BEN. Külső kiállításában izléses kötet fekszik előttünk. Egy tehetséges fiatal festőművész 41 eredeti linoleummetszete, Lyka Károly előszavával. Masereel óta nagy divatja van a képregénynek, még nagyobb divatja az önéletrajzoknak. Az előttünk fekvő munka képei festői elképzelésben gyakran szépek, grafikai megoldásuk azonban — valószínűleg a technika nem teljes és alapos ismerete folytán — sokszor kezdetleges. Stílusbeli egyenetlenség is befolyásolja a kötet zavartalan élvezetét. Míg egyes lapok (pl. a csellós lap a finom kezekkel, madár a kalitkában egyes alakokkal) friss, modern törekvést mutatnak, számtalan lap végtelenül konvencionális vagy értelmetlenségig kusza. E végletek között nem marad elég ahhoz, hogy a kötetben maradéktalan élvezetünk teljen. Mindenesetre örvendetes, hogy tehetséges festőművészeink a grafika területén is kísérleteznek, mely kísérletek kellő gyakorlat és elmélyedés után gyümölcsöket is fognak hozni.

GARDENS AND GARDENING. A „The Studio“ London kertészeti évkönyve. 1933. Szerkeszti F. A. Mercer.

A „Studio“-tól megszokott technikailag irigylésreméltóan tökéletes képekkel és kiállításban fekszik előttünk ez a „Kert és Kertészet“ c. testes (128 oldal) évkönyv.

A kötet negy főcsoportra oszlik. Az első különböző országokból mutat be 73 kertképet. Anglia régi és nemes kertkultúrája található itt az Egyesült Államok új-gazdag kerttervezésével, a nagyvonalú tradicionális francia kertek a modern tetőtérasz kertjeivel. Itália a Lago Maggiore partján lévő villakertjével fekvésileg utólráhetetlenlenné nyújt, míg Svédország kertjeinek előttünk ismeretlen növényzete éjt bámulatba.

A második csoport virágzó galyak tüneményes sorozata. A kísérő cikk szakszerűen ismerteti a sikeres virágoztatás előfeltételeit, talajmegművelést, helykiválasztást, kezelést és virágzó ágakat a télben.

A harmadik csoport a „Kis kert“ örömeit és hasznát mutatja be. A kitűnő szakeikk gyakorlati utasítások hosszú során kívül e kertek kalkulációját is közli, majd a díszkert hasznosítását gyümölcsfák és zöldségek plántálása által. A cikket igen szép és tanulságos képeken kívül számtalan tervrajz illusztrálja.

A negyedik csoport a telelő növényeket mutatja be a modern kert keretében. A kötet végén néhány új és igen ritka növény képét találjuk, mindegy jellemzéseül annak, hogy a kötet mennyi újat hoz és mily úttörő a modern építészettel párhuzamosan fejlődő új kertészet és kertművészet terén. r.

COLOUR SCHEMES FOR THE MODERN HOME BY DEREK PATMORE. The Studio, London, 1933. Huszonnégy színes fénykép, huszonnégy modern interieurról, mindegyik egy-egy szakszerű magyarázattal, mely a színek fontosságát és hatását ismerteti, lényeges voltukat hangsúlyozva az interieurben. A kötet kézikönyvnek készült azok számára, kik most rendezkednek be, vagy eddigi lakásukat változtatják, modernizálják. Örvedetes, hogy a konzervatív Angliában ilyen kötet megjelenik, sőt rövid hat hét alatt második kiadást ér meg. Mint színtervek igen izléesek és példaadók az egyes lapok. Interieurjeik azonban nem egy esetben távol állanak a Kontinensen jó és izlées interieurról alkotott elképzeléseinktől. A négyszínyomatú képek csodás színeikkel azonban mindig arra figyelmeztetnek, hogy itt a s z í n e k mintái állanak előttünk.

MODERN DRAWINGS, by Campbell Dodgson. The Studio kiadása. London, 1933. Mindig ellenszenvvel viseltetem a művészek intimitásairól szóló írásokkal szemben (pl. Anatole France papucsban, stb.) pedig milyen érdekesek lehetnének ezek, ha a sejtetett intimítások lelkikre vonatkoznának. Milyen a művész, ha monologizál? Ha egyedüllétében páthosznélküliek megnyilatkozásai. Ezek érdekes pillanatok a művész életében és biztosan többet árul el velük énjéből, mint a kritika elé szánt műveiben. A képzőművésznél az ilyen intimításokat a r a j z adja meg. A r a j z m i n d e n n é l k i f e j z e z ő b b e n m u t a t j a a m ű v é s z e l k é p z e l é s e i n e k l é n y e g é t. Tizian művészetének magasrendűségét jobban értjük meg vázlatából, mint képeiből. Ez nem alábecslése nagyszerű műveinek, de e lángész minden munkáját ismerve is, esodálatunk akkor válik extázissá, ha rajzait látjuk. Ezekről a rajzokról pedig aligha sejtette, hogy múzeumok féltett kincsei lesznek. Jegyzeteket készített önmagának. E rajzokban egy fa lombozatát, egyetlen — másodperek alatt odakanyarított — kaeskarings vonallal jelzi, függetlenül korának rajzkonvencióitól. Képeim már nem tudja függetleníteni magát korának követelményeitől. Ezért látjuk még a legnagyobbak képeiről is a kort, még töredékben is. De ha Rembrandt egy kevésbé jelentős pitvarrésletet ábrázoló tusrájzát nézzük, képtelenek vagyunk belőle a korra következtetni. Rajzolhatta akár tegnap is valaki, ha ugyan akadt tegnap ilyen rajzoló! Ez indokolja a rajz mindenekelőtt valóágát a művész megismerése szempontjából. Ezért nincs m o d e r n r a j z é s n i n c s k o n z e r v a t í v r a j z. Ezért lehetne bármely renaissance mester

ügyesen kiválasztott rajzát modernnek közzé be-csempészni és csak kvalitásaival, de nem stílusával tűnne ki. Haesak a tómakör nem válik árulójává,

A grafológus munkája sokkal könnyebb, ha olyan írásból kell jellemképet alkotnia, mely nem neki íródott. A pszichoanalitikus munkája azért vesz hónapokat igénybe, mert a kérdezett retteg a leleplezettségtől és védekezik. A rajzon át azért közeledhetünk legkönnyebben a művészhez, mert leleplezi önmagát. E kötetben szereplő E. X. Knapp angol rajzolóknak van egy könyve, melyben absztrakt fogalmakat demonstrál vonalakkal. Ezek az ábrák oly kifejezők, hogy egyetlen vonal, melynek címe: „fogfájás“ jobban fejezi ki e fájdalmat, természetét és lefolyását, mint egy tudományos leírás vagy színes novella.

A rajz e kifejező erejének demonstrálására volna hivatott e könyv. Sajnos, e kötet tulnyomórészt virtuozitást ad, tartalom helyett. Nem mintha nem lenne e rajzok között jónéhány olyan lap, mely finom és magasrendű művészetkultúrát képvisel, de ez a néhány lap nem kárpótol bennünket a többségért, melyek közül igen soknak nem lett volna szabad megjelenie. Ez a könyv nem hivatott arra, hogy az élő grafika keresztmetszetét adja. Egyes országok hiánya (Spanyolország, Oroszország, Jugoszlávia, stb.) dacára az előszó mentegetőzésének, mégis bántó. Ugyanígy kifogásolható a szereplő nemzetek sorrendje is. Anglia, Amerika, Franciaország, Hollandia, Belgium, Olaszország, Németország, egyetlen lappal Svájc, majd Ausztria, Magyarország, Csehszlovákia és Románia. Ebből az együttesből magasan kimagaslik Franciaország, de meglepetésként itt is inkább a hiányzó sora és egyes szereplő prominens művészek gyenge munkája hat. A magyar anyag — dacára a szerkesztő rendelkezésére álló kiváló és változatos anyagnak — elég szerény. Kiemelkedik belőle Szőnyi István egy finom tusrája és Végh Gusztáv nemes kulturájú munkája, mely különleges sokszorosításával is kitűnik a kötetben. Komjáthy Gyula és Vargha Nándor szerepelnek még egy-egy izlées, alapos rajztudást mutató lappal a magyarok közül.

Minden dícséretet megérdemel ezzel szemben a kötet kiállítása, mely az összes nyomdatechnikai eljárások és legfinomabb papírok igénybevételével készült. Külön felsóhajtunk: mennyivel jobb összeállítást érdemelt volna ez a külsejében ily impozáns munka!

• PÁLYÁZATOK •

ALAKÁSMŰVÉSZETI TERVPÁLYÁZAT EREDMÉNYE. A Budapest Székesfőváros és Társulatunk által korszerű és olcsó, egy- és kétszobás típusberendezésekre kiírt lakásművészeti tervpályázat, mely október hó 16-án járt le, kitűnő eredménnyel végződött. A pályázatra 58 pályamunka érkezett be, amelyeket az Iparművészeti Múzeum 50. sz. termében állított ki a társulat.

Roppant örvedetes tény volt, hogy a beküldött pályamunkák jóformán mind, készítőik igazi művészi képességéről tettek tanuságot, úgy, hogy a sok

ittünő terv igen megnehezítette a bíráló bizottság feladatát. A bíráló bizottság, amelynek elnöke Liber Endre alpolgármester volt, tagjai pedig Györgyi Dénes, Helbing Ferenc, Lakatos Artur, Lingel Károly, Menyhért Miklós, Némethy Károly, Pachter Béla dr., Petrovác Gyula, ifj. Richter Aladár, Szablya Frischauf Ferenc, dr. Ugron Gábor, Urbányi Vilmos és dr. Vidéky Emil voltak — hatalmas munkát végzett, amíg a sok jó terv közül a legmegfelelőbbeket kiválasztotta. A 8 darab, egyenként 200 pengős díjat a következők kapták: Bakos István „To habit“, Fábry Pál „Dob-sina“, Gábrriel Frigyes „Száz“, Minár Pál „Otthonom“, Rákos Pál „Standard típus“, ifj. Szabó István „Duna“, Tólos Gyula „Egyszer“ és Vass Béla „Polgári fészkek“ jeligéjű pályatervei. Ezenkívül dícséretben részesültek Csavlek András „933“, Juhász László „Tett“, Schaefer Ferenc „Lapidáris“ és Szabó Gyula „Veritas“ jeligéjű pályatervei.

A pályatervek a társulat által 1934. évben rendezendő nagyszabású lakásművészeti kiállításra fognak elkészülni, amikor is a Székesfőváros a négy legjobban kivitelezett szobaberendezést 200—200 pengő jutalomban részesíti.

E tervpályázatnak igen nagy jelentősége van, nemcsak a lakásberendező iparművészet fejlődése tekintetében, hanem gazdasági szempontból is. A cél, amelyet a pályázat kifizésakor a Székesfőváros és társulatunk kitűzött — olcsó egy- és kétszobás polgári szobatispusokat kitermelni — közel van a megvalósuláshoz s ennek óriási gazdasági jelentősége is van.

Budapest Székesfőváros áldozatkészsége lehetővé tette, hogy a társulat útján az iparművészek között kitermelődjék a mai kor igényeinek és anyagi viszonyainak megfelelő bútortípus, ami annyit jelent, hogy ezentúl a polgári osztály csak olcsó, de jó bútorokkal fogja berendezhetni lakását.

A tervpályázat eredménye október hó 29-től november hó 5-ig volt kiállítva, amely idő alatt igen sokan tekintették meg.

• T Á R S U L A T I • • K Ö Z L E M É N Y E K •

A T Á R S U L A T U N K K E B E L É B E N F O L Y T A T O T T M U N K A fontosabb eseményeiről az alábbiakban számolunk be.

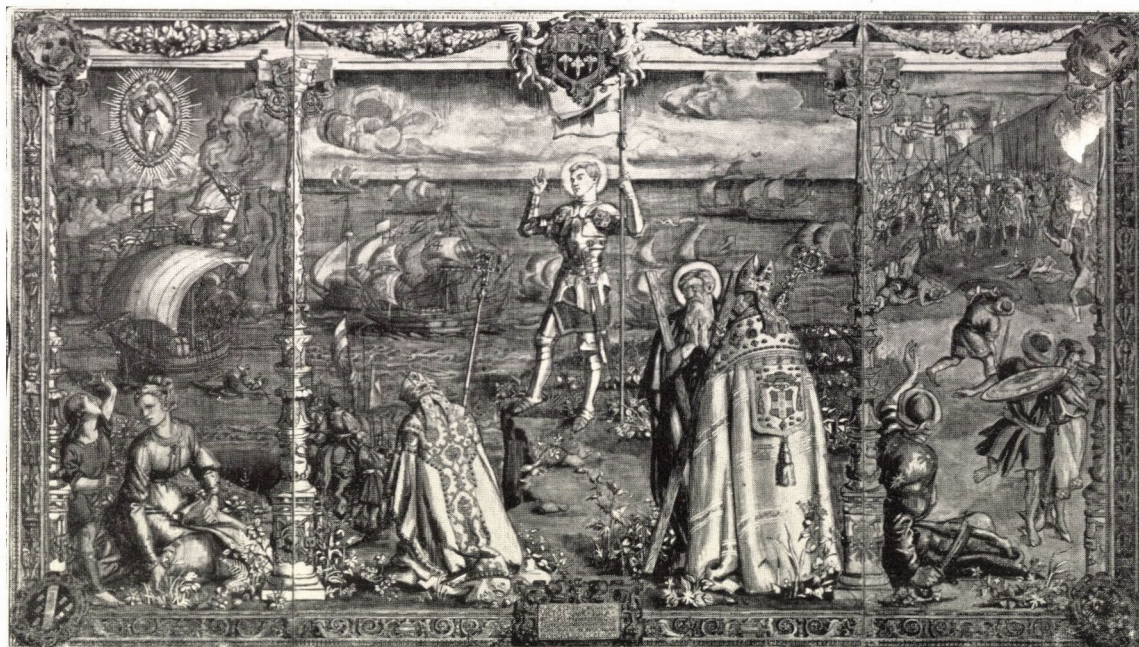
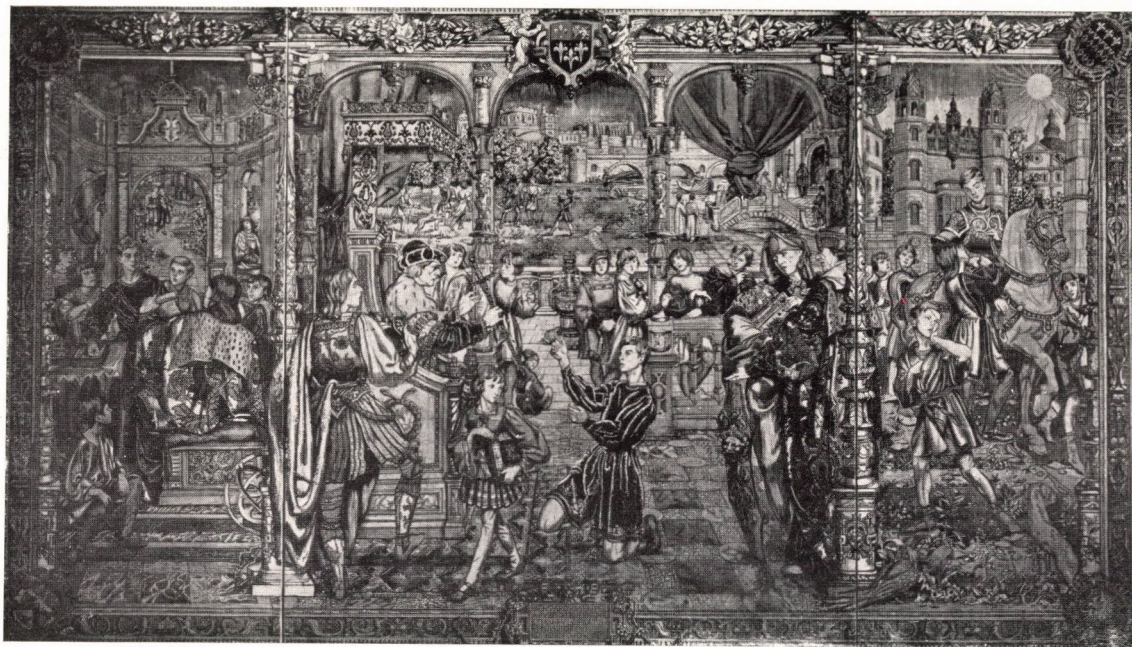
1933 július hó 6-án a bíráló bizottság Helbing Ferenc elnökletével tartott ülést, amelyen Bodon Károly, Ligeti Miklós, Szablya Frischauf Ferenc és Szablya János, valamint Berkovics Oszkár, Láng Miklós, Major István, Preitensteiner Ottó és Vass Béla, mint meghívottak vettek részt. Helbing Ferenc elnök üdvözölte a megjelenteket és bejelentette, hogy a bíráló bizottság mai ülésének célja a beküldött serlegtervek elbírálása és kiválasztása kivitelezési szempontból. Felkérte a bizottság tagjait, hogy a terveket tekintsék

meg. — A bíráló bizottság gondosan átvizsgálta a terveket és a megfelelőket kiválasztotta. Ezekután Szablya János ügyvezető alelnök ismertette a bizottsággal az ötvösművészet és nemesfémipar felkarolásának ügyét. A választmány felhatalmazása megvan arra nézve, hogy a társulat sportdíjak céljaira alkalmas serlegeket készíttethessen a meglévő ezüstből. A mai ülés feladata a megfelelő terveket kiválogatni. Major István a nemesfémiparosok szempontjából ismertette az ügyet. Ligeti Miklós javasolta, hogy a tervező és kivitelező ötvösök tekintsék meg az Iparművészeti Múzeum ötvösgyűjteményét és a helyszínen tárgyalják meg azt a kérdést, hogy mi módon lehetne a magyaros jelleget a modern ötvösmunkákon alkalmazni.

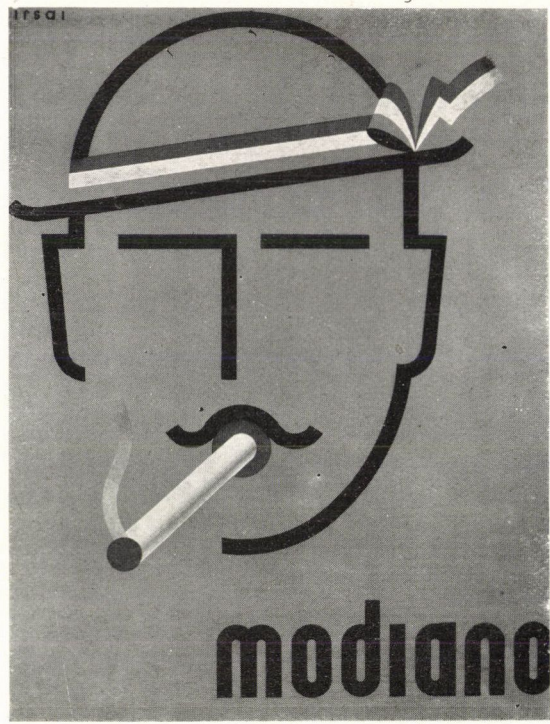
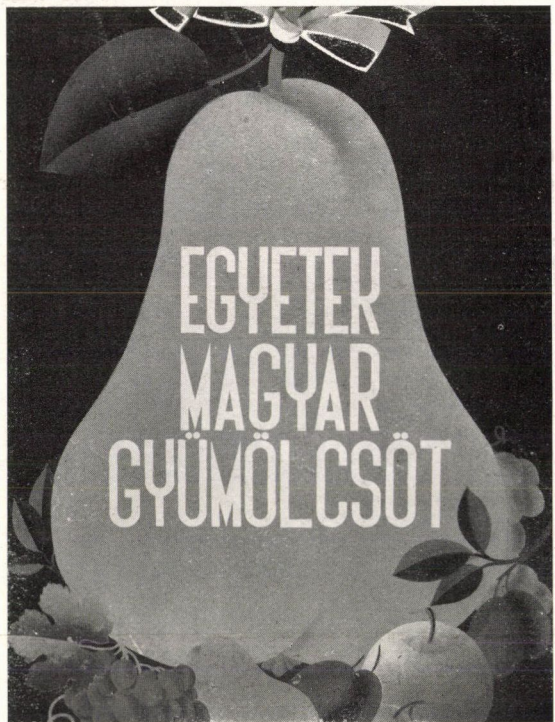
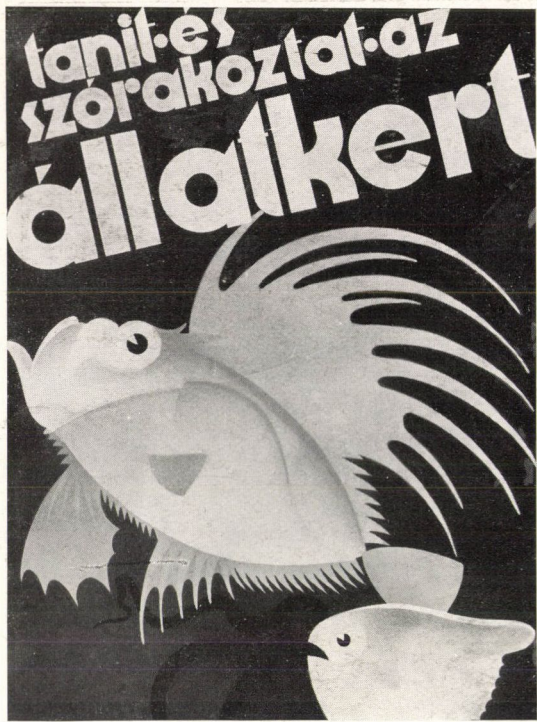
Helbing Ferenc elnök szerint figyelembe kell venni azt a szempontot is, hogy a készítendő serlegek egyes alkalmakra készüljenek-e, vagy pedig általános formában és egyes alkalmaknak megfelelően bizonyos díszítés legyen rájuk alkalmazható utólag is. Ügyvezető alelnök javasolta, hogy egy szűkebb bizottság a kiválasztott terveket korrigálta át. Berkovics Oszkár indítványozza, hogy más rendeltetésű tárgyakat is készíttessen a társulat és a bíráló bizottság határozatát közölje a művészekkel és iparosokkal. Az exportra kerülő tárgyaknak feltétlenül magyaros jellegűeknek kell lenniök, mivel a külföld csak ezt keresi.

Major István felsorolta azokat a tárgyakat, amelyek készítésére terveket javasol beszerezni. Helbing Ferenc elnök ezután határozatlanul kimondotta, hogy a bizottság lépéseket fog tenni ilyen tervek beszerzésére és egyelőre csak 8—10 serlegtervet választ ki, amelyeket egy szűkebb bizottság fog átvizsgálni. Ezekután több tárgy nem lévén, az ülést bezárta.

1933 július hó 11-én a társulat propaganda bizottsága tartott ülést, amelyen megjelentek Deák István, Gerenday Antal, Nádler Róbert, dr. Szőnyi Ottó, Végh Gusztáv és Zadbánszky Irén. Szablya János ügyvezető alelnök üdvözölte a megjelenteket és bejelentette, hogy a mai ülés első programpontja az elnökválasztás. Javasolta, hogy a propagandabizottság elnökül Wälder Gyulát válassza meg, aki már tavaly is igen szép és eredményes munkát végzett a társulat érdekében. Javasolta ezenkívül, hogy helyettes elnökül dr. Szőnyi Ottót válassza meg a bizottság. A javaslatokat a bizottság egyhangúlag elfogadta. Szőnyi Ottó dr. meleg szavakkal köszönte meg helyettes elnökké való választását és az elnöklést átvette. Ügyvezető alelnök ezután a társulat ezévi programját ismertette a propagandabizottság szempontjából és bejelentette, hogy a nyári népművészeti, háziipari és iparművészeti kiállítást valószínűleg dr. Fabinyi Tihamér m. kir. kereskedelemügyi miniszter fogja megnyitni folyó hó 15-én. Ezt fogja követni egy vidéki kiállítás ősszel, majd decemberben a karácsonyi vásár és 1934 elején a lakásművészeti kiállítás. Kérte a bizottság tagjait, hogy a kiállítások érdekében fejtsenek ki propagandát. Ezekután javasolta, hogy a bizottság előadójául Bodon Aladár választassék meg, aki agilitásával sok szép eredményt fog elérni.

Lady Chilston: A Lancing College Chapel számára készült gobelin-tervek. — Gobelinentwürfe von Lady Chilston, für die Kapelle des Lancing College. — Gobelin-designs for the Lancing College Chapel by Lady Chilston.

Fent: Végh Gusztáv plakátjai. Lent: Irsai István plakátjai.
 Oben: Plakate von G. Végh. Unten: Plakate von St. Irsai. — Above: Posters by G. Végh. Below: Posters by St. Irsai.

lampart

zománckád örökké új

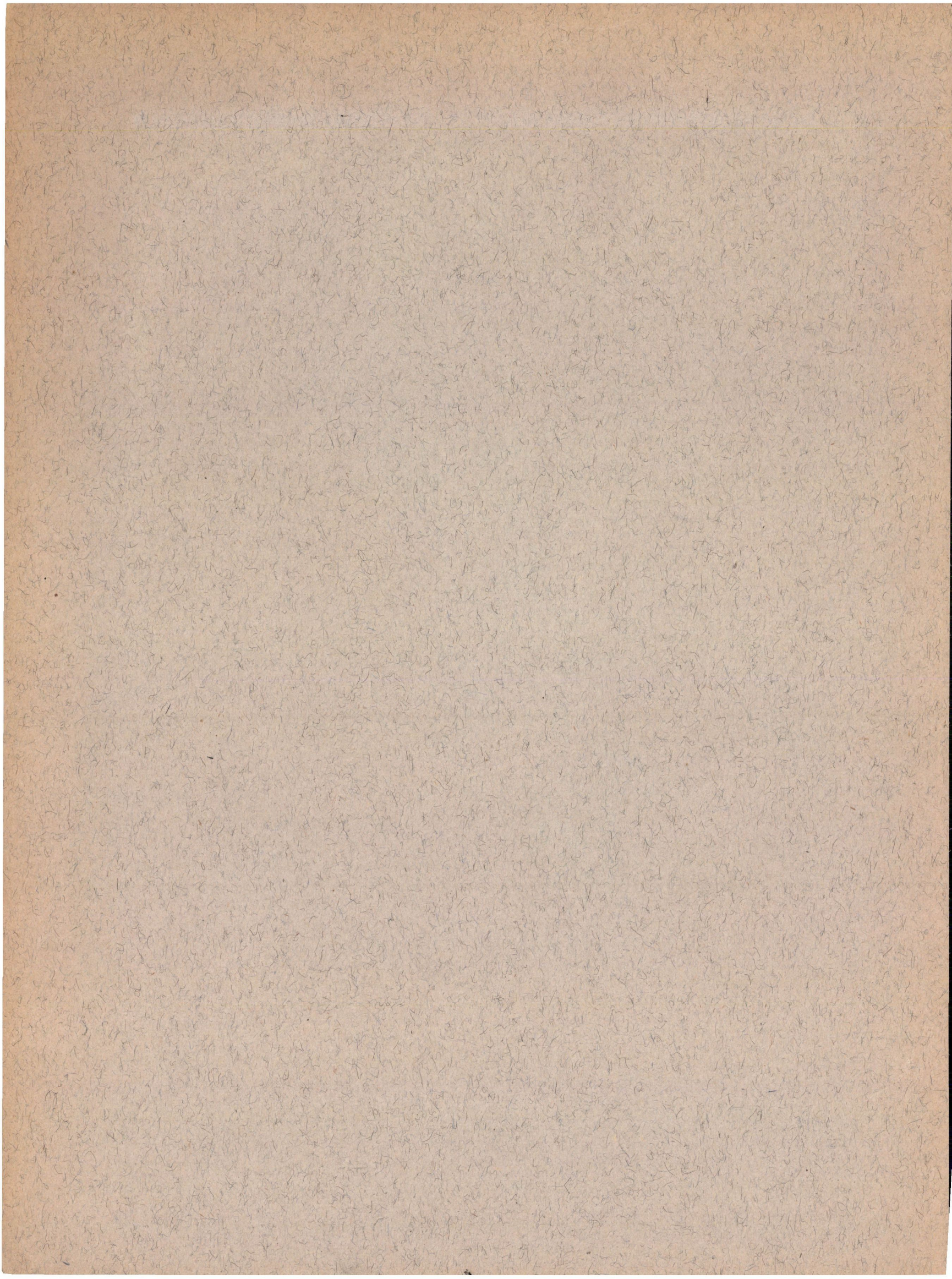
Magyar fém- és lámpaárugyár r. t. Budapest, X.

 irsai

F. K. DR. HEGEDŰI F. DE

RÉVAI

Irsai István plakátja a Magyar Fém- és Lámpaárugyár Rt. részére.
Melléklet Rosner Károly: „A plakát útja” c. cikkéhez.

irsai

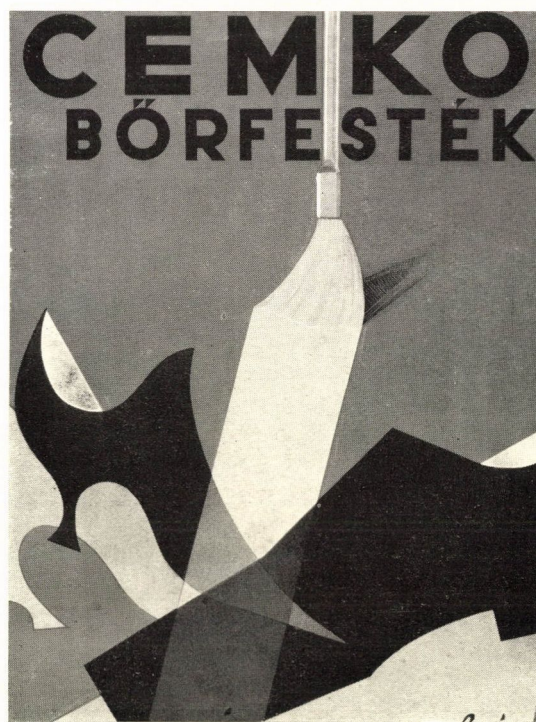
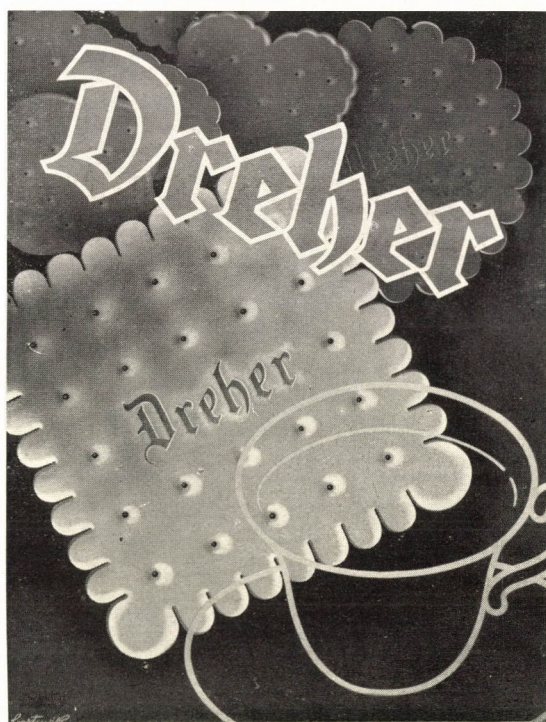
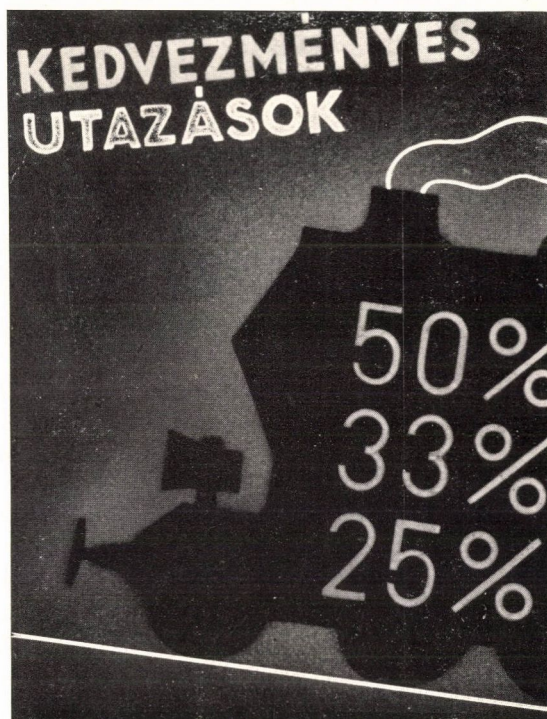
lampion
zomanc
nem pattogzik

Magyar fém- és lámpaárugyár r. t. Budapest-Kőbánya

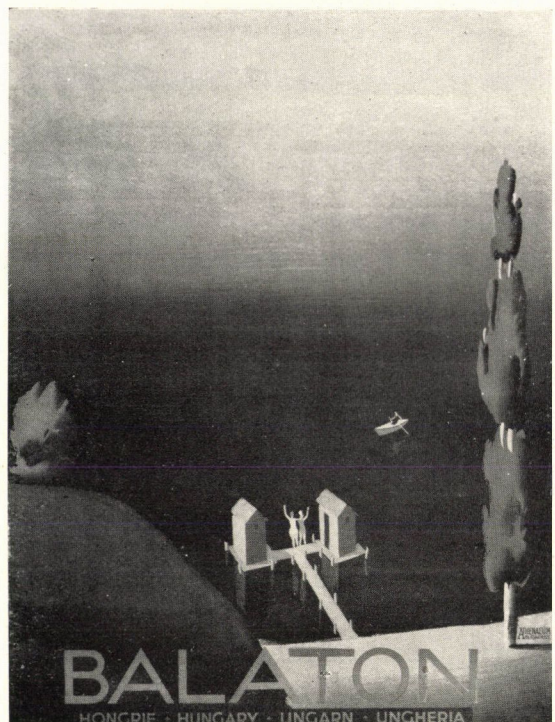
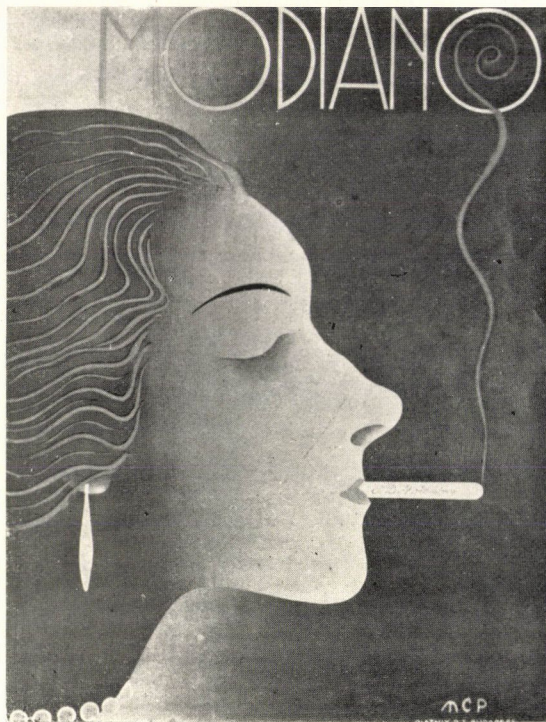
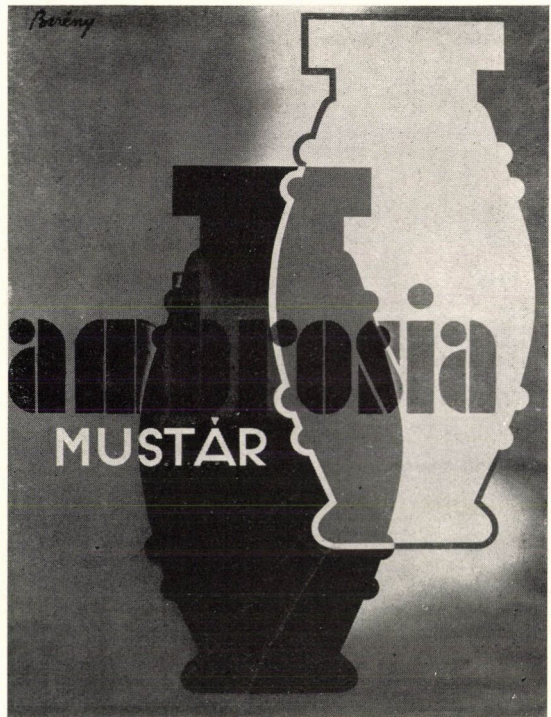
K.: DR. HEGEDŰS EDE

RÉVAI

Irsai István plakátja a Magyar Fém- és Lámpaárugyár Rt. részére.
Melléklet Rosner Károly: „A plakát útja” c. cikkéhez.

Fent és lent balra: Bortnyik Sándor plakátjai.
 Lent jobbra: Berény Róbert plakátja. — Oben und unten links: Plakate von A. Bortnyik. Unten rechts:
 Plakat von R. Berény. — Above and left below: Posters by A. Bortnyik. Right below: Poster by R. Berény.

Fent: Berény Róbert plakátjai. Lent: Molnár C. Pál plakátjai. — Oben: Plakate von R. Berény. Unten: Plakate von P. C. Molnár. — Above: Posters by R. Berény. Below: Posters by P. C. Molnár.

A bizottság ehhez egyhangúlag hozzájárult. Mivel a nyári kiállítás számára a társulat plakátot fog készíttetni, javasolja, hogy a tervezéssel Végh Gusztáv bízzák meg. A bizottság ehhez hozzájárul. **Zadubánszky Irén** azt ajánlja, hogy levelezőlapokat is csináltasson a társulat a plakát rajzával. A plakátot moziban is kellene vetíteni. Rádióelőadásokat is lehetne tartani a kiállítással kapcsolatban. **Gerenday Antal** prospektusok terjesztését javasolja. **Dr. Szőnyi Ottó** elnök a rádióelőadások gondolatát igen jónak tartja, mert így nemcsak a hozzáértők, hanem a nagyközönség is megismerheti a népművészetet. **Gerenday Antal** szerint át kell vizsgálni a kiállításra kerülő anyagot és a külföldiek számára a magyar specialitásokat kiválasztani. A népművészetet is támogatni kell. Az árut márkázni is lehetne. A bizottság tekintse meg a kiállítást és ott a helyszínen állapítsa meg a szükséges tennivalókat. **Zadubánszky Irén** szerint táblákat kell kitenni a kiállított tárgyak mellé, amelyekben több nyelven rajta van az illető tárgy ismertetése. Ügyvezető alelnök megköszönte az értékes felszólalásokat és reméli, hogy ezeket az igazán jó ötleteket idővel meg is lehet majd valósítani. Jó és olcsó áru kiállítására fogunk törekedni. **Dr. Szőnyi Ottó** elnök kérte, hogy az elhangzott javaslatok a lehetőséghez képest kivitelre kerüljenek, majd azt javasolta, hogy a kiállítás látogatói számára vezetéses előadások is tartassanak. Ezek után több tárgy nem lévén, az ülést bezárta.

1933 július 14-én a bírálóbizottság **Helbing Ferenc** elnökletével tartott ülést a M. Kir. Technológiai és Anyagvizsgáló Intézet kiállítási termeiben, melyen **Ligeti Miklós** és **Szablya Frischauf Ferenc** és **Helbing László** titkár vettek részt. **Helbing Ferenc** elnök üdvözölte a megjelenteket és bejelenti, hogy a mai ülés tárgya a társulat által rendezendő nyári népművészeti, háziipari és iparművészeti kiállításra beküldött tárgyak felülbírálatára. Bejelentette, hogy a kiállítás folyó hó 15-én fog megnyílni. A bírálóbizottság gondos és lelkiismeretes munkával átvizsgálta a beküldött kiállítási anyagot és a meg nem felelő tárgyakat kiselejtezte. **Helbing Ferenc** elnök örömeinek ad kifejezést a felett, hogy **Urbányi Vilmos**, a kiállítási bizottság előadója a kiállítás belső berendezését oly jól és szépen oldotta meg és egyben felkéri a kiállítási bizottságot, hogy a beérkezett anyagot tegye lehetőleg még gazdagabbá. Ezek után több tárgy nem lévén, az ülést bezárja.

1933 augusztus hó 5-én a társulat bíráló bizottsága **Helbing Ferenc** elnökletével tartott ülést a Magyar Iparművészek **Boltja** **Petőfi Sándor** utcai helyiségében. Jelen voltak **Ligeti Miklós**, ifj. **Richter Aladár**, **Szablya Frischauf Ferenc**, **Szablya János** és **Urbányi Vilmos**, valamint **Vass Béla** és **Vrana Erzsébet** mint meghívottak.

Helbing Ferenc elnök üdvözölte a megjelenteket és az ülést megnyitotta. Ezek után **Szablya János** ügyvezető alelnök tájékoztatta a bizottság tagjait a mai ülés tárgyáról. A Magyar

Külkereskedelmi Intézet a **Bariban** rendezendő **Levantei Vásár** alkalmával egy mintagyűjteményt kíván beszerezni és megvásárolni, főleg háziipari tárgyakkal s ezt a mintagyűjteményt később más államokban is be akarja mutatni, megfelelő installáció keretében. E mintagyűjtemény kiválasztása a bíráló bizottság jelenlegi feladata. **Helbing Ferenc** elnök felkérésére a bíráló bizottság tagjai megtekintették a beküldött anyagot és gondosan és lelkiismeretesen kiválasztották a megvásárlásra ajánlott tárgyakat. Az esetleg még később beérkezendő anyag felülvizsgálására **Helbing Ferenc** elnököt kéri fel a bizottság, aki a megbízatást elvállalja, majd több tárgy nem lévén, az ülést berekesztette.

1933 szeptember 19-én a kiállítási bizottság tartott ülést **Lakatos Arthur** elnökletével, amelyen megjelentek **Houba Károly**, **F. Kovács Erzsébet**, **Kölber Dezső**, **M. Kiss Erzsébet**, **Lakatos Arthur**, dr. **Szalai Emil**, **Szablya János**, **Urbányi Vilmos**, **Vágó Dezső**, **Vass Béla**, **Zrinszky József**, valamint **Helbing László** titkár és **Deák István** mérnök.

Lakatos Arthur elnök üdvözölte a megjelenteket és felkérte **Urbányi Vilmos** előadót, hogy a nyári kiállítás és a tervbevetett kiállítások ügyét ismertesse. **Urbányi Vilmos** előadó jelentést tett a Technológián rendezett iparművészeti háziipari és népművészeti kiállításról és beszámolt annak látogatottságáról és anyagi eredményéről. Leszűrte a tapasztalatokat, amelyek szerint modern, de magyaros, valamint olcsó, de kifogástalan kiállítási anyag az, amelyet vásárolt a közönség. — **Szablya János** ügyvezető alelnök javaslatára elnök határozatilag mondotta ki, hogy a kiállítási bizottság jegyzőkönyvileg mond köszönetet **Lakatos Arturnak**, **Urbányi Vilmosnak**, **F. Kovács Erzsébetnek**, **Feyér Gyulának**, **Reitzer Elemérnek** és **Reitzer Jenőnek** a nyári kiállítás körül kifejtett nagy és lelkes munkájukért, valamint **Ordódy Jánosnak**, a Technológia igazgatójának, aki oly szíves házigazdája volt a társulatnak. Elnök társai nevében is megköszönte a megtiszteltetést. Ezek után **Ügyvezető alelnök** jelentette, hogy a **Bariban** rendezett **Levantei Vásár**, amelyet a M. Kir. Külkereskedelmi Hivatal a társulat segítségével rendezett, igen jól sikerült anyagilag és erkölcsileg egyaránt. Ez alkalomból a Külkereskedelmi Hivatal egy mintakollekciót vásárolt a társulatnál, mintegy 4200 P értékben. Elnök a jelentést tudomásul veszi és bejelenti, hogy a társulat november havában **Kaposvárott** szándékozik iparművészeti, háziipari és népművészeti kiállítást rendezni. **Előadó** jelenti, hogy a karácsonyi kiállítást már december elejére szándékozik megrendezni a társulat s ez alkalommal a meglévő installáció megmaradna, csak a festmények cseréltetnek ki karácsonyi tárgyú képekre. Majd az 1934. évben rendezendő lakásművészeti kiállítás eszméjét vetette fel s javasolta, hogy olcsó típusbútorokra, valamint az installáció terveire már most írjon ki pályázatot a társulat. Elnök többek hozzászólása után határozatilag mondotta ki, hogy a kiállítási bizottság határozatait a választmánynak elfogadás végett előterjeszti, majd több tárgy nem lévén, az ülést berekesztette.

1933 szeptember 21-én az igazgatóság és a gazdasági bizottság Seenger Béla elnökelete alatt ülést tartott, amelyen megjelentek Feyér Gyula, Lakatos Artur, Seenger Béla, Szablya János, valamint Helbing László titkár és Deák István mérnök.

Seenger Béla elnök üdvözölte a megjelenteket és bejelentette, hogy az igazgatóság ezentúl minden kedden délután 5 órakor külön meghívó kiboocsátása nélkül ülést fog tartani. Ezekután Helbing László titkár jelentést tett a folyó ügyekről. Elnök többek hozzászólása után határozatilag mondotta ki, hogy a titkári jelentést az együttes ülés elfogadja és ebben a formában a választmány elé terjeszti. — Ezekután Deák István mérnök ismertette a háziipari ügyekben eddig végzett munkát. Elnök többek hozzászólása után határozatilag mondotta ki, hogy az együttes ülés a háziipari ügyek jelentését tudomásul veszi és a választmány elé fogja terjeszteni. — Lakatos Artur, a kiállítási bizottság elnöke ismertette a nyári kiállítás ügyeit és a társulat őszi kiállítási programját. Elnök többek hozzászólása után határozatilag mondotta ki, hogy az együttes ülés a kiállítási bizottság programját elfogadja és a választmány elé terjeszti elfogadás végett. — Szablya János ügyvezető alelnök a személyzeti ügyeket ismertette, majd felhatalmazást kért a háziipari szakosztály létesítése előmunkálatainak megkezdésére. Elnök az együttes ülés nevében a felhatalmazást megadja, majd több tárgy nem lévén, az ülést bezárta.

1933 szeptember 28-án a társulat választmánya tartott ülést Seenger Béla elnökkel és vele. Megjelentek Ágotai Lajos, Bodon Károly, Bokros Ferenc, Grabowiczky Leon, Györgyi Dénes, Horváth Béla, Hosszú István, M. Kiss Erzsébet, Klausz Gyula, Kölber Dezső, Kulesár Sándor, Lakatos Arthur, Ligeti Miklós, Major István, Majoros Károly, Mátrai Lajos, Nádler Róbert, Ohmann Béla, dr. Petrovics Elek, ifj. Richter Aladár, Seenger Béla, Szablya Frischauf Ferenc, Szablya János, dr. báró Szalay Gábor, dr. Szalai Emil, Szabó Rezső, Urbányi Vilmos, valamint Helbing László titkár és Deák István mérnök.

Seenger Béla elnök üdvözölte a megjelenteket és felkérte Helbing László titkár a folyó ügyek ismertetésére. Titkár jelentette, hogy a székesfővárostól, a kereskedelemügyi és a kultuszminisztériumoktól a társulati segély felemelését kérte a társulat. Az ötvösművészet és nemesfémipar fejlesztése érdekében folytatott munka egyik fázisaként dr. Mihalik Sándor múzeumi őr az Iparművészeti Múzeum ötvösgyűjteményéről tartott előadást a meghívott ötvösöknek és nemesfémiparosoknak. Az Asztalosmesterek Szövetsége együtt óhajtván dolgozni a tervező művészekkel, egy közös bizottság felállítását javasolta. A társulat a bizottságba a választmányból 8 tagot delegált. A Választottbíraskodási Központba a társulat ugyancsak 50 tagot delegált. Jelentette, hogy a társulat több részvétíratot és üdvözlőíratot küldött ki. A társulat összeköttetést létesített a müncheni magyar főkonzulátussal, akik propagandáügyekben legmesszebbmenő támogatásukat ajánlották fel. Jelentette, hogy a keres-

kedelemügyi minisztérium a Budapesti Könyvkötők, stb. Ipartesületének kiállítása alkalmából 7 darab oklevelet szándékozik kiadni és ezek elkészítésével a társulat útján hét iparművészt szándékozik megbízni. A kultuszminisztérium által megküldött pápai intelmeket az egyházművészetre vonatkozólag körlevélben tudatta a művésztalálkozókkal a társulat. Jelentette, hogy a székesfőváros az 1934. évben rendezendő lakásművészeti kiállítás céljaira bütortervpályázatot írt ki a társulat útján, amelyre 8 darab 200 pengős díjat adott. A kivitelezett szobák készítőinek jutalmazására ugyancsak 4 darab 200 pengős jutalmat fog adni. Javaslatára elnök határozatilag mondja ki, hogy a választmány jegyzőkönyvben mond köszönetet a Székesfőváros vezetőségének a pályázat kiírásáért és dr. Pacher Béla választmányi tagnak, ez ügyben kifejtett lelkes fáradozásáért. Jelenti, hogy az igazgatóság legutóbbi ülése határozataként a szentesi Lakos-féle hagyaték hozamát olyképp óhajtja felhasználni, hogy évente egy végzett iparművésznek ösztöndíjat ad belőle, akit az Iparművészeti Iskola igazgatósága által javasolt 3 személy közül a társulat választana ki. Jelenti, hogy a legutóbbi választmányi ülés óta 21 új tag lépett be, ezek neveit felolvassa. Elnök többek hozzászólása után határozatilag mondotta ki, hogy a titkári jelentést a választmány tudomásul veszi, majd felkérte Deák István mérnököt a háziipari ügyek ismertetésére. Deák István mérnök jelentette, hogy a háziiparosok száma örvenedatosan nő. A kereskedelemügyi minisztérium a társulatra bízta a keretengedélyen belül behozott svájci grenadinnak a háziiparosok között való szétosztását. A nyersanyagok árának leszorítására akciót indított a társulat, amely már eddig is szép eredményeket ért el. Nyersanyag mintaraktárt is berendezett a társulat. A kiállításokra szánt anyagot a zsűri már a magasabbrendű szempontok figyelembevételével válogatta ki. Több esetben ajánlott a társulat tervezőket cégek számára. Eddig a kereskedelemügyi minisztérium felkérésére 15 esetben adott szakvéleményt. A háziiparosokkal állandó összeköttetést tart fenn. Egy Bécsben rendezendő mintaraktár ügyében felterjesztést készített, amelyet a minisztérium el is fogadott. E mintaraktárt br. Haymerlee Zsófia Vilma fogja vezetni. Ezekután javaslatot tett a háziipari szakosztály felállítására. Elnök többek hozzászólása után határozatilag mondotta ki, hogy a választmány a jelentést elfogadja, de a háziipari szakosztály ügyében részletes javaslat bemutatását kéri. Ezekután Szablya János ügyvezető alelnök jelentette, hogy a M. Kir. Külkereskedelmi Hivatal által Bariban rendezett kiállítás, amelyre 4200 pengőért vásárolt egy állandó mintakollekciót a Hivatal, úgy anyagilag, mint erkölcsileg jól sikerült. A választmány a jelentést tudomásul vette. Lakatos Arthur, a kiállítási bizottság elnöke a kiállítási bizottság határozatait terjesztette a választmány elé. Ezek szerint javasolja, hogy a társulat novemberben Kaposvárott rendezzen iparművészeti, háziipari és népművészeti kiállítást, decemberben a Technológián karácsonyi kiállítást és vásárt, 1934 tavaszán pedig lakásművészeti kiállítást az Iparművészeti Múzeumban. Végül jelentést tett a nyári kiállítás

eredményéről. **Ügyvezető alelnök** javaslatára **elnök** a választmány nevében jegyzőkönyvben mondott köszönetet **Lakatos Arthurnak**, **Urbányi Vilmosnak**, **F. Kovács Erzsébetnek**, **Feyér Gyulának** és a **Reitzer Testvéreknek** a kiállítás szervezése és rendezése ügyében kifejtett lelkes és nagy munkájukért, valamint **Ordódy Jánosnak**, a **Technológia igazgatójának**, amiért oly szíves házigazdája volt a társulatnak. **Lakatos Arthur** társai nevében is meleg szavakkal köszönte meg a megiszteltetést, majd bejelentette, hogy a **batáviai magyar konzul** ottani kiállítás rendezésére kérte fel a társulatot és felhatalmazást kért, hogy ez ügyben tárgyalhasson. A választmány a felhatalmazást megadta, majd az 1934. évi lakásművészeti kiállítás ügyét tárgyalta le. **Ügyvezető alelnök** a gazdasági bizottság jelentésében a társulat jelenlegi anyagi helyzetét ismertette. A társulat az év szeptember 1-ig több mint 18.000 pengőt fordított művészeti célokra. Az összes kiadások 25.747 pengőt tesznek ki. A költségvetéselőirányzat eddig betartatott. A választmány a gazdasági bizottság jelentését tudomásul vette. Ezekután ügyvezető alelnök javaslatot tett **Deák István mérnök** **Derzsy Gergelyné** műtáros és **Breznitzky Alice** gépíró nő véglegesítéséről, amelyet a választmány elfogadott. **Elnök**, több tárgy nem lévén, az ülést berekesztette.

1933 október 3-án az igazgatóság tartott ülést **Ligeti Miklós** elnöke mellett, amelyen jelen voltak **Lakatos Arthur**, **Ligeti Miklós**, **dr. Pacher Béla**, **Szablya Frischauf Ferenc**, **Szablya János**, **Végh Gyula**, valamint **Helbing László** titkár és **Deák István** mérnök.

Ligeti Miklós elnök üdvözölte a megjelenteket és bejelentette, hogy a társulat tiszteletbeli alelnökét, **Szablya Frischauf Ferencet** a **Kormányzó Úr** főmértésége m. kir. kormányfőtanácsosi címmel tüntette ki. Ez alkalomból az igazgatóság nevében meleg szavakkal üdvözölte. **Szablya Frischauf Ferenc** meghatottan köszönte meg az üdvözlést. **Helbing László** titkár a folyó ügyeket ismertette, amelyeket az igazgatóság tudomásul vett. **Szablya János** ügyvezető alelnök javaslatára elnök az igazgatóság nevében jegyzőkönyvileg mondott köszönetet **dr. vitéz József Ferenc** királyi hereceg Úr öfenségének, a társulat elnökének azon jóindulatáért, amellyel a társulat segély iránti kérvényeit pártfogolta, valamint **dr. Sipócz Jenő** polgármesternek és **dr. Pacher Bélának**, akik a Székesfőváros által a társulatnak adományozott segély ügyében annyit fáradoztak. **Ügyvezető alelnök** bejelentette, hogy **Végh Gyula**, az Iparművészeti Múzeum főigazgatója az 1934. évi lakásművészeti kiállítás céljaira átengedte a Múzeum helyiségeit. **Elnök** ezért az igazgatóság nevében köszönetét fejezi ki **Végh Gyulának**. **Deák István** mérnök a háziipari ügyeket ismertette. Jelentését az igazgatóság tudomásul vette. **Ügyvezető alelnök** egy **Hollandiában** rendezendő kiállítás ügyében kér felhatalmazást előzetes tárgyalások megkezdésére. Az igazgatóság a felhatalmazást megadta. **Elnök** ezekután több tárgy nem lévén, az ülést bezárta.

1933 október 5-én a bíráló bizottság **Helbing Ferenc** elnökletével tartott ülést, amelyen megjelentek **Helbing Ferenc**, ifj. **Richter Aladár**, **Szablya János** és **Helbing László** titkár.

Helbing Ferenc elnök üdvözölte a megjelenteket és bejelentette, hogy a kereskedelemügyi miniszter utasítására rendezendő állandó mintakiállítás berendezésére beérkezett anyag első részének felülbírálatára a mai ülés tárgya. **Szablya János** ügyvezető elnök jelentette, hogy az állandó mintakiállításban iparművészek, háziiparosok és műiparosok munkái kerülnek bemutatásra, azzal a céllal, hogy a bel- és külföldi exportőrök számára tájékoztatásul szolgáljanak úgy a nagybani, mint a kicsinybeni vásárlásoknál. A bíráló bizottság ezekután a beküldött anyagot gondos és lelkiismeretes munkával átvizsgálta és a meg nem felelőt kiselejtette. Majd elnök, több tárgy nem lévén, az ülést berekesztette.

1933 október 10-én az igazgatóság **Szablya János** elnökletével ülést tartott, amelyen **Ligeti Miklós**, **dr. Pacher Béla**, **Seenger Béla**, **Szablya János**, valamint **Helbing László** titkár és **Deák István** mérnök vettek részt.

Szablya János elnök üdvözölte a megjelenteket, majd bejelentette, hogy a társulat alelnöke, **Ligeti Miklós** szobrászművész a tűzremlékmű pályázaton az első díjat nyerte. Ez alkalomból őt az igazgatóság nevében üdvözölte. **Ligeti Miklós** az üdvözlést meleg szavakkal köszönte meg. **Helbing László** titkár a folyó ügyeket ismertette. Jelentést az igazgatóság tudomásul vette. **Elnök** többek hozzászólása után határozatilag mondtotta ki, hogy az évi szokásos tárgysorsjátékot ez évben a társulat december havában rendezi meg. **Deák István** mérnök a háziipari ügyeket ismertette. Jelentését az igazgatóság egyhangúlag elfogadta. **Elnök** javaslatára az igazgatóság jegyzőkönyvben mondott köszönetet **Tóth B. Lászlónak** a **M. Kir. Külkereskedelmi Hivatal** propaganda főnökének, a társulattal szemben tanúsított előzékenységeért, majd több tárgy nem lévén, az ülést berekesztette.

1933 október 17-én az igazgatóság **Seenger Béla** elnöke mellett ülést tartott, amelyen **Lakatos Arthur**, **Ligeti Miklós**, **Pacher Béla** dr., **Seenger Béla**, **Schober József**, **dr. Szalai Emil**, **Szablya Frischauf Ferenc**, **Szablya János**, valamint **Helbing László** titkár és **Deák István** mérnök vettek részt.

Seenger Béla elnök üdvözölte a megjelenteket és az ülést megnyitotta. **Helbing László** titkár ismertette a folyó ügyeket, majd jelentést tett az október hó 16-án lejárt lakásművészeti pályázat eredményéről. **Elnök** többek hozzászólása után határozatilag mondtotta ki, hogy a lakásművészeti pályázatra beérkezett pályamunkákat a Székesfőváros és a társulat által kiküldött bíráló bizottság fogja elbírálni. **Deák István** mérnök a háziipari ügyekről tett jelentést, amelyet az igazgatóság elfogadott. **Lakatos Arthur**, a kiállítási bizottság elnöke a kaposvári kiállítás előkészítő munkálatairól tett jelentést, amelyet az igazgatóság tudomásul vett. **Szablya János**

• IN MEMORIAM •

ügyvezető alelnök bejelentette, hogy a társulat küldöttsége tisztelgett Lady Chilston-nél és átadta a társulat tiszteletbeli tagsági oklevelét, amelyet Lady Chilston meleg hangon köszönt meg és megígérte, hogy a társulatot meg fogja látogatni. Elnök ezekután több tárgy nem lévén, az ülést bezárta.

1933 október 24-én az igazgatóság Seenger Béla elnökletével ülést tartott, amelyen Lakatos Arthur, Ligeti Miklós, Pacher Béla dr., Seenger Béla, Szablya János, valamint Helbing László titkár és Deák István mérnök vettek részt.

Seenger Béla elnök üdvözölte a megjelenteket és az ülést megnyitotta. Helbing László titkár ismertette a folyóügyeket, jelentését az igazgatóság tudomásul vette. Deák István mérnök a háziipari ügyekről tett jelentést és bejelentette, hogy a társulat a háziipari érdekeltségekkel ezentúl lehetőleg minden héten fog ülést tartani. Lakatos Arthur bejelentette, hogy a kaposvári kiállításra szánt iparművészeti, háziipari és népművészeti anyag együtt van. A megnyitás november 5-én lesz. Ez alkalommal a Máv. filléres vonatokat fog indítani Budapestről és Pécsről Kaposvárra. A megnyitásra elnök urunk Öfensége is le fog jönni. Szablya János ügyvezető alelnök bejelentette, hogy a lakásművészeti pályázatra beküldött pályamunkák elbírálására a Székesőváros és a társulat kiküldöttjeiből álló bíráló bizottság folyó hó 26-án fog összeülni. Elnök ezekután több tárgy nem lévén, az ülést berekesztette.

1933 október 31-én az igazgatóság Ligeti Miklós elnöklete mellett ülést tartott, amelyen megjelentek Lakatos Arthur, Ligeti Miklós, dr. Pacher Béla, Seenger Béla, Schober József, Szablya Frischauf Ferenc, Szablya János, valamint Helbing László titkár és Deák István mérnök.

Ligeti Miklós elnök üdvözölte a megjelenteket és az ülést megnyitotta. Helbing László titkár jelentést tett a folyó ügyekről, melyet az igazgatóság tudomásul vett. Majd bejelentette, hogy a lakásművészeti pályázat bíráló bizottsága Liber Endre alpolgármester elnökletével ülést tartott. A 8 darab 200 pengős díjat Bakos István, Fábry Pál, Gábrriel Frigyes, Minár Pál, Rákos Pál, ifj. Szabó István, Tólos Gyula és Vass Béla iparművészek kapták. Ezenkívül díszéretet kaptak Csavlek András, Juhász László, Schaefer Ferenc és Szabó Gyula. A pályázatra 58 pályaterv érkezett be. Szablya Frischauf Ferenc az iparművészek nevében mondott köszönetet dr. Pacher Bélának a pályázat kiírásáért és javasolta, hogy a tervek kivitelezésének megkönnyítése céljából a társulat lépjen érintkezésbe az IOKSz vezetőségével. Elnök bejelentésére az igazgatóság elállott a hollandiai kiállítás rendezésének gondolatától. Lakatos Arthur bejelentette, hogy a kaposvári kiállítás rendezése a holnapi nappal veszi kezdetét. Schober József a Magyar Iparművészek Boltjának jelenlegi helyzetét ismertette, majd elnök, több tárgy nem lévén, az ülést berekesztette.

TARJÁN OSZKÁR. Megint egy olyan erős iparművészegyéniség dőlt ki az élők sorából, kinek neve hallatára iparművészi életünk hőskorára kell gondolnunk. Ötvös volt Tarján Oszkár s büszke folytatója annak a nemes fémművésznek, mely évezredek óta százféle fortélyal ékesíti az annyira esodálatos ezüstöt. Volt idő, mikor a régi magyar ötvösipar teljesen lehanyaglott s csak rossz utánzatokkal tartották mesterséges életét. Ez főleg a mult század utolsó negyedében történt, mikor az archeológusok szerelme a sodronyzománcot élesztette fel, néhány exportőr kapzsisága pedig a garasos magyar ötvösmunkák tömegével árasztotta el az európai piacokat. Ekkor indult el az ötvösmunkák modern technikával néhány jeles magyar iparművész, köztük Hibján, Horti és Tarján Oszkár. Az 1900. évi párizsi iparművészet sugallta lelkesedésüket az ő pompás zománcos ékszereivel. Hittel és elmélyedéssel láttak neki a limogesi zománcos ékszerek tanulmányozásának, mert hiszen ezidőben iparművészeknek lenni formai és technikai „újrafeltalálást” jelentett. Tarján Oszkár akkori ékszerei, násfái, boglárjai, diadémjai az ékköveknek és a translucid zománcoknak megejtő szépségeit mutatják. Az a mód, ahogyan valaki Limousin művészetét egy-egy kis zománcoképen újraélesztette, az éppúgy az ő szellemi kincse volt, mint az ékszer fazónja. Tarján működésének súlypontja két korszakba esett bele: a szecessziós, majd a magyaros formák irányzatába. Az elsőt a franciák tűzímádó szenvedélyével, a másodikat a hajdani erdélyi ötvösök esodás szín-szeretetével szolgálta. Szerény és mégis öntudatos munkása volt négy évtizeden át ennek a gyönyörű iparművészetnek, megmutatva, hogyan lehet a nyugati ízlés új hajtásait a régi magyar műhelyek szellemével összeegyeztetni.

GRÓF HADIK JÁNOS, ny. miniszterelnök, v. b. t. t., társulatunk tagja 70 éves korában elhunyt. A magyar iparosság igazi vezére volt ő, akinek nevét a magyar ipar fejlesztése terén végzett hervadatlan érdemei fogják fenntartani.

GRÜNER TIVADAR m. kir. kormányfőtanácsos, takarékpénztári igazgató, aki társulatunknak 15 éven át volt lelkes és buzgó tagja, elhunyt. Őszinte fájdalommal veszünk búcsút régi kedves tagtársunktól, akivel a magyar iparművészet melegszívű barátainak sora ismét megfogyatkozott. Társulatunk emlékéit kegyelettel fogja megőrizni mindenkori.

ZOMBORY LAJOS festőművész, a szolnoki művésztelep egyik megalapítója 66 éves korában Szolnokon meghalt.

Mint építész kezdte pályafutását s németországi tanulmányai befejezése után mint állatfestő szerzett magának országoshírű nevet. A magyar festőművész gárda egyik legtehetségesebb tagja múlt el vele.

Emlékét kegyelettel fogjuk megőrizni.

Irsai István plakátja a Flora Szappangyár részére.
Melléklet Rosner Károly: „A plakát útja” c. cikkéhez.

A

KÉPZŐMŰVÉSZET

az élő magyar művészet sajtóorgánuma

A

KÉPZŐMŰVÉSZET

Az egyetlen magyar képzőművészeti folyóirat, mely havonta rendszeresen jelenik meg, mégis előfizetési ára negyedévre csak 6 pengő. Minden számban félszáz pompás reprodukció.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST, V. SZIGET UTCA 27

MUSKÁTLI

Magyar kézimunkaujság, gondos kiállítású, magas színvonalú, a legkényesebb igényeket is kielégítő lap. A m. kir. állami Nőipariskola kiadása. Budapest, VIII. kerület, Rákóczi tér 8. szám.

Szerkeszti :

SPOLARICH LÁSZLÓ

a budapesti áll. Nőipariskola igazgatója. Eredeti nagyságú rajzok, részletrajzok ; ingyen színes műmelléklet és levasalható minták. Egész évi (10 szám) előfizetési díja: 12.- pengő. Mutatványszám és egyes szám ára 1.50 pengő.

MUSKÁTLI

SEENGER BÉLA

MÁRVÁNY ÉS KŐIPAR GYÁRTELEPE RT

Mindennemű márványmunkák
hazai és külföldi anyagból
Kandallók, oltárok, dísz tárgyak

Gyár és központi iroda:

BUDAPEST, II. KISRÓKUS UTCA 21-23.

Telefon: 52-1-28

Alapított 1872

M·I·B

**MAGYAR IPARMŰVÉSZEK
BOLTJA K. F. T.**

IPARMŰVÉSZETI TÁRGYAK
LAKÁSBERENDEZÉSEK
EGYES BÚTOROK

IV. PETŐFI SÁNDOR UTCA 1.

A

HERENDI PORCELLÁNGYÁR

ÁLLANDÓ MŰKIÁLLÍTÁSA

a

SCHUCH L. UTÓDAI

cégnél

BUDAPEST, IV. KÍGYÓ UTCA 4. SZÁM

Alapított 1839-ben

Étkező-, teás- és feketekávékészletek,
kosarak, vázák, virágtartók, bonbonnierek,
figurák stb.

Régi herendi étkezőkészletek
kiegészítése

GYÜJTÖN ELŐFIZETŐKET
A
**MAGYAR
IPARMŰVÉSZETNEK**

Minden gyűjtött előfizető után
öt pengő kedvezményt adunk
Önnek e lap előfizetésénél.
Négy újonnan szerzett elő-
fizető után pedig egy teljes
évig ingyen kapja lapunkat

IFJ. WEINWURM ANTAL ÉS TÁRSA

készít kifogástalan

KLISÉKET

Műtermen kívül is vállalunk fényképfelvételeket

BUDAPEST VI. Ó UTCA 6. SZ.
Alapított 1905-ben. Telefonszám: 28-6-16.

A Magyar Iparművészet
kliséinek túlnyomó része
műhelyünkben készült